

**Ma M<sub>ɛ</sub>weni Sulumani ya  
Meciy<sub>ɛ</sub> àbəkɪ ni  
Ere ye ti mǎdǎmki ka Ma  
M<sub>ɛ</sub>weni Sulumani ya Meciy<sub>ɛ</sub>  
àbəkɪ ni**

Maslaɲa ya àbəkɪ wakita ge Meciy<sub>ɛ</sub> ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nanɲu ni, kwa ka mǎnjəkɪ gani ndam ga Yezu ðek tǎsǎra àbəkɪ ti Meciy<sub>ɛ</sub> zal asak ga Yezu ni (Meciy<sub>ɛ</sub> ti tǎzalay nan Levi daya). Maslaɲa ya àbəkɪ wakita ni ti zal Zude, awayay adafaki ma ga ndam mahǎngaray pakama ge Melefɪt ya tǎdǎmbiyu, tǎdǎm amagravu ni ti àgrava ka sarta ga Yezu ededɪɲ a (jɛɲgey Meciy<sub>ɛ</sub> 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahan tǎbu akada hini daya).

Ka mǎnjəkɪ ga wakita ni Meciy<sub>ɛ</sub> àdǎmki ma ke miwi ga Yezu. Kǎlɛɲ gani àɲgǎhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdǎm ni ðek akada ga ata Mark nday ata Lɔk ya tǎɲgǎhad ni : Yezu àɲjəkɪ ke tǎwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zerɔzalem. Yezu nan àbu agray tǎwi gayan ni ti gǎzit àna gǎzit ndam ya tadǎbay nan ni tǎsǎr nan ti nan way ; kǎlɛɲ gani Piyer àdǎm Yezu ti nan Krist bay gǎðakani ya amara ni (16.16). Piyer àra àdǎma pakama nana ti kǎlɛɲ gani Yezu òru gwar a Zerɔzalem, wudaka akoru ti àhi ana ndam madǎbay nan ni ahàr àdǎm tǎkad nan eslini, mǎk amangaba e kisim ba (16.21).

E kidɪɲ ga pakama ga Yezu ya àdǎm ni bu ni ti Meciy<sub>ɛ</sub> adaba ndahan a, àslamatakabu, àbəkɪ ka

məlan gərgəri zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya àdəm ka həma ni (5.1–7.29), ma ga Yezu ya àdəm ka ya ti aslər ndam asak gayan ni (10.1–11.1), ma gozogul ga Yezu ya àdəmki ka Məgur ge Melefit ni (13.1-52), ahəmamam ndam ga Yezu tənjuhədkabu ni (18.1–19.2) akaba ma ga Yezu ya àdəmki ka mandav ga duniya ni (24.1–25.46).

Meciyu adəfiki ana leli zlam ya ti təgrakivu ka Yezu ni ti əgravu akada ga zlam ya ti əgrakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu əsləka ka həd Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; təbaray nañ akada ga ndam Izireyel ya təsləkaba a dəluv ba ni (3.13), əcaka daliya a həd gili ba (4.1) mək əcəliya a həma va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Məwiz ya əgray na (5.1). Yezu ti nañ bay məgri təwi ana Melefit ya əcakay daliya a kəla geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nañ Wur ge Mis, ya Deniyel əpi Melefit aməfiyu nañ a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu əndeverinəba təwi gayan na dek : kani ti nañ « Melefit ya anjəhad akaba leli ni » (Emenəwel) ya Izayi àdəmki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

*Slimi ga ata bəñ ga bəñ ga Yezu*  
(Luk 3.23-38)

<sup>1</sup> Yezu \*Krist ti nañ wur həd ge Devit, wur həd ga Abraham daya. Slimi ga ata bəñ ga bəñani ti nday hi : <sup>2</sup> Abraham əwi Izak, Izak əwi Zəkup, Zəkup əwi Zəda akaba bəza ga mənani ndahan, <sup>3</sup> Zəda əwifinə ata Ferez nday ata Zara kə Tamar a, Ferez əwi Esron, Esron əwi Aram, <sup>4</sup> Aram əwi Aminadap,

Aminadap èwi Nason, Nason èwi Salmon, <sup>5</sup> Salmon èwifin̄a Boz kà Rahap a, Boz èwifin̄a Zobet kà Rut a, Zobet èwi Zese, <sup>6</sup> Zese èwi Devit. Devit ti àzum bay.

Bay Devit èwifin̄a Salomon kà wal ge Yûri a, <sup>7</sup> Salomon èwi Robowam, Robowam èwi Abiya, Abiya èwi Asaf, <sup>8</sup> Asaf èwi Zusafat, Zusafat èwi Zuram, Zuram èwi Oziyas, <sup>9</sup> Oziyas èwi Zowatam, Zowatam èwi Asaz, Asaz èwi Ezesiyas, <sup>10</sup> Ezesiyas èwi Manase, Manase èwi Amon, Amon èwi Zuziyas, <sup>11</sup> Zuziyas èwi Zesun̄iyas akaba bəza ga mən̄ani. Ka sarta gani nani ti təhəloru ndam \*Zude ka haď Babilon.

<sup>12</sup> Tàra təhəloya ndam Zude ka haď Babilon a ti Zesun̄iyas èwi Salatiyel, Salatiyel èwi Zorobabel, <sup>13</sup> Zorobabel èwi Abiyut, Abiyut èwi Eliyakim, Eliyakim èwi Azor, <sup>14</sup> Azor èwi Sadok, Sadok èwi Akim, Akim èwi Eliyat, <sup>15</sup> Eliyat èwi Eleyazar, Eleyazar èwi Matañ, Matañ èwi Zekup, <sup>16</sup> Zekup èwi Zuzef. Zuzef ti zal ga Mari ya èwi Yezu ni. Yezu ti təzalay nañ Krist.

<sup>17</sup> Nahkay e kidin̄ ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti bəza huď bəza huď ga Abraham kru mahar faď; e kidin̄ ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka haď Babilon ni bu ni ti bəza huď bəza huď ga Abraham kru mahar faď; e kidin̄ ga sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka haď Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti bəza huď bəza huď ga Abraham kru mahar faď.

*Məslər ge Melefīt ahi ana Zuzef etiweya wur a,  
slimi gani Yezu  
(Lək 2.1-7)*

18 Tìwi Yezu \*Krist ti àgravu nahkay hi : mənani Mari məva ge Zəzef. Zəzef àzay naŋ faŋ ndo, ay tìpi ti naŋ a huɗ. Naŋ a huɗ ti àna njəɗa ga \*Məsuf Njəlatani. 19 Zal gani Zəzef ti naŋ mis jireni, nahkay àra èpia naŋ a, naŋ a huɗ ti àwayay maɗafani do. Àɗəm ambrəŋ naŋ akal-akal. 20 Naŋ àbu ajalay ahàr nahkay ti \*məslər ge Melefit àŋgazlivu e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Zəzef wur huɗ ge Devit, kàgray aŋgwaz ga mazay Mari ga wal ba, aɗaba wur ya a huɗ gayan bu ni ti àzay huɗ gani àna njəɗa ga Məsuf Njəlatani. 21 Ara ewi wur zalani. Emiweya ti akədi slimi Yezu, aɗaba naŋ ti amahəŋgay ndam gayan, aməhəlabə tay a magudar zlam gatay ba. »

22 Zlam gani nani àgravu ɗek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəŋgaray \*pakama gayan ni mǎgravu. Pakama gani nani ti nihi : 23 « Wur dahalay ya àsər zal faŋ ndo ni ara azay huɗ, emiwi wur zalani, atəzalay naŋ Emenəwel. » \* Emenəwel ti awayay aɗəmvaba « Melefit naŋ àbu akaba leli. » 24 Zəzef nakəŋ àra èpidekva ti àgray ere ye ti məslər ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakəŋ ga wal, 25 ay tǎndəhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari èweya wur na ni. Nahkay Mari nakəŋ èwi wur zalani, mək Zəzef àdi slimi gani Yezu.

## 2

### *Ndam məsar zlam tara tamənjaya Yezu a*

1 Tìwi Yezu ti e Betlehem ka haɗ \*Zəɗe. Ka sarta gani nani ti Erot naŋ bay ga ndam \*Zəɗe. Tàra tìwia Yezu a ti ndam ndahan tǎra a Zerəzalem a ; nday

---

\* 1:23 Izayi 7.14.

ndam mäsär zlam, tàsləkabiya gwar egezi a. <sup>2</sup> Tàra tìnja ti tìhindi, tàdäm : « Bay ga ndam Zude ya tiwi ni ti nañ eley ? Màra ti adaba bongur àcəlaya, adafaki tiweya bay gəḏakana. Mipia bongur na ti màra ga mabəhaḏi mirdim a. » <sup>3</sup> Bay \*Erot àra ècia ma gana ti ma gani àhəlia ahàr a dal-dal ; ma gani àhəlia ahàr ana ndam Zeruzalem a dek daya. <sup>4</sup> Eslini Erot nakəŋ àzalakabu gəḏákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya \*təsəra Wakita ge Melefit a ni. Àzalakabu gəḏákani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifiŋa kà tay a : « \*Krist Bay gəḏakani ya amara ni ti, etiwi nañ ti eley ? » <sup>5</sup> Nañ nakəŋ àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Etiwi nañ ti e Betlehem ka haḏ Zude, adaba bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit nahanəŋ àbəkɪ a wakita gayanəŋ bu nahkay hi : <sup>6</sup> “Bay Melefit àdäm : Lekulum ndam Betlehem ka haḏ Zude ni ti kəsə gekuli gəḏakani àtam kəsə ndahanəŋ ga haḏ Zude ni, adaba etiwi bay a kəsə gekuli bu. Bay gani nani ti amədi kama ana ndam goro ndam \*Izireyel.” \* »

<sup>7</sup> Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti àzalakabu ndam mäsär zlam ni akal-akal, èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bongur ni ti àcəlaya ananaw ? » <sup>8</sup> Tàra təhia sarta gana ti àsləroru tay e Betlehem, àhi ana tay : « Dəgum, kədəbum mələŋ ga wur ya tiwi ni lala. Akəsəruma mələŋ gana ti, ŋguma ti kəhəŋgrumu ma gani. Adaba nu day nara nakoru ga mabəhaḏi mirdim. »

---

\* 2:6 Mise 5.1.

<sup>9</sup> Nday nakəŋ tàra tìcia ma ga bay na ti tàsləka. Nday təbu takoru e divi bu ni ti tìpi bonɓur ya àcəlaya gwar egezi a ni, naŋ àbu akoru kama gatay. Bonɓur ni naŋ àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka mələŋ ga wur ya naŋ àvu ni. <sup>10</sup> Tàra tìpia bonɓur na ti tàmərva dal-dal, <sup>11</sup> təhuriyu a ahay ya ti bonɓur ècikki ni vu, tədi ahàr ana wur ni nday ata mənani Mari. Tàra tìpia wur na ti tábəhadī mirdim grik meleher ndiɓa ndiɓa ana haɗ, mək təzləkaba sahar gatay a, təhəlaya zlam a, təbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazəbay ezi ti àɓəlay ni, akaba haf nahan təzalay mir, ezi akada ge tersel ni. <sup>12</sup> Kələŋ gani Melefit àhi ma ana tay e kisim mizideni bu, àhi ana tay ahkado : « Kəŋgumoru gwar afa ga Erot ba. » Nahkay nday nakəŋ tàsləka, tənɓoru a magam gatay àna divi nahan zlam gatay.

*Ata bəŋ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka haɗ Ezip*

<sup>13</sup> Ndam məsər zlam ni tàra tàsləka ti \*məslər ge Melefit àŋgazlivu ana Zəzef e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Sləka, za wur na nday ata mənana, cuhworu àna tay gwar ka haɗ Ezip. Ekinjəmiya ti njəhaduma eslina. Anəhuk “Sləka” day kwa ti akəsləkumbiya. Adaba \*Erot naŋ àbu adəbay divi ge mijiŋ wur ni. » <sup>14</sup> Zəzef àra ècia ma na nahkay nahəma, ga mələvaɗ gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata mən ga wur ni, òru ka haɗ Ezip. <sup>15</sup> Tòru tɪnjəa eslina ti tənəhadīyu duk àbiviya ana kisim ga bay Erot. Ata bəŋ ga Yezu tòru àna Yezu ka haɗ Ezip ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray \*pakama ga Bay Melefit mǎgravu. Pakama ya adəm ni ti nahkay hi : « Nəzalabiyu wur goro ti kwa ka haɗ Ezip. † »

---

† 2:15 Oze 11.1.

*Tabazl bəza*

<sup>16</sup> Erot àra ècia ndam mäsər zlam ni tàgosa nan a ti àzuma bəruv a dal-dal. Nahkay àsləruru mis, àhi ana tay tōru tâbazl bəza ga kəsa Betlehem akaba bəza ge mis ya tanjəhad kà gəvay gani ni. Àhi ana tay tâbazl bəza ya ti tēzuma vi a cə cəena akaba ya tīsli vi cə cəeni ndo ni dek. Àdəm tâbazl bəza ge vi cə cəeni ni ti adaba ndam mäsər zlam ni tēhi « Mipi bonğur enjenjeni ti àgray vi cə nihi. » <sup>17</sup> Nahkay pakama ge Zeremi bay mahəngaray \*pakama ge Melefit ni àgravu. Pakama gani nahkay hi :

<sup>18</sup> « Tici zlahay a Rama : tuway ahənday dal-dal, tagray delulə.

Nani Resel, etəwi bəza gayan,  
àwayay ti mis tədabakay nan do, adaba bəza gayan  
təbi va bi. † »

*Ata bəŋ ga Yezu tasləkabiya ka had Ezip a*

<sup>19</sup> Kələŋ gani bay \*Erot nakəŋ àməta. Àra àməta ti məslər ga Bay Melefit àngazlivu ana Zəzef ka had Ezip e kisim mizidəni bu keti, <sup>20</sup> àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata mənəna, kəŋgoru àna tay ka had Izireyel. Adaba ndam ya ti tàwayay makad wur ni ti tēməta. » <sup>21</sup> Zəzef nakəŋ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata mənə ga wur ni, təsləka tənğoru ka had Izireyel. <sup>22</sup> Ay Erseleyəs wur ga Erot àhuriya a bay ga bəŋəna va ka had \*Zəde a. Zəzef nakəŋ àra ècia ma gana ti aŋgwaz awər nan, àwayay məhuriyani ka had Zəde do. Eslini \*məslər ge Melefit àhi ma e kisim mizidəni bu, nahkay Zəzef nakəŋ òru ka had \*Gelili. <sup>23</sup> Òru ènjəa

---

† 2:18 Zeremi 31.15.

eslina ti ànjəhad a kəsa nahan bu ; təzalay kəsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ya tədəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « \*Bay gəɖakani ya amara ni ti atəzalay nan zal Nazaret. »

### 3

*Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ni  
(Mark 1.1-8 ; Lək 3.1-9 ; Zeŋ 1.19-28)*

<sup>1</sup> A vad nahan àbu nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huɖ gili ba ka had \*Zəde ga məhi ma ana mis. <sup>2</sup> Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ahər gekɛli a, adaba \*Məgur ge Melefit ènjia wudak. \* » <sup>3</sup> Zeŋ ti Izayi bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit àdəmkibiya ma, àdəm :

« Maslaŋa azlah a huɖ gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu. Àdəm :

“Slamatumikabu divi ana Bay gəɖakani, ahər àdəm divi gayan mɛla ndəlaɖa.” † »

<sup>4</sup> Zeŋ ti nan àbu àna azana mələmani àna enɣɛ ge ezligwemi, awəlvù àna maspara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan ti eyew akaba amu.

<sup>5</sup> Eslini ti ndam Zerɛzalem, ndam ga had Zəde dek akaba ndam ya ti tanjəhad kà gəvay ga zalaka \*Zərdeŋ ni dek tərəkia ke Zeŋ nakəŋ a, <sup>6</sup> tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka Zərdeŋ ni bu həya.

---

\* **3:2** A wakita ge Meciyu bu, tədəm « Məgur ga huɖ melefit, » awayay adəmvaba « Məgur ge Melefit. » † **3:3** Izayi 40.3.



<sup>7</sup> Ndam \*Feriziyeŋ akaba ndam \*Seduseyeŋ kay tərəkia ke Zeŋ a ti mâbaray tay. Zeŋ nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti medékw ! Way àhi ana kuli dæguma afa goro a ti kâtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? <sup>8</sup> Tamal ti kâmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ededīŋ ededīŋena ti, grum tawi ya ti adafaki lekulum kâmbatumva ni. <sup>9</sup> Ngay bəŋ ga bəŋ gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tīgi bəza huf ga Abraham day, agravu. <sup>10</sup> Si kəgrum tawi sulumani kwa. Do ni ti Melefit naŋ ənjəkia ka matraḅ kuli a àndava, agri ana kuli akadā ge mis ya məŋ ga zlam gayəŋ tīwi bəza sulumani do ni ti azay zlaɓa gayəŋ ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. <sup>11</sup> Nu ti nabaray kuli àna yam ti mis tāsər lekulum kâmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ay maslaŋa nahan naŋ əbu ara e divi ba kələŋ goro a : naŋ ti aməbaray kuli àna \*Məsuf Njəlatani akaba àna aku. Naŋ gani nani ti njəda gayəŋ àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayəŋ a di way ? <sup>12</sup> Emedekaba mis a akadā ge mis ya əza hijid gayəŋ a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

### *Tabaray Yezu*

*(Mark 1.9-11 ; Lük 3.21-22)*

<sup>13</sup> Eslini Yezu àsləka ka haḁ \*Gelili a, àrəkioru ke Zeŋ kà gəvay ga zalaka \*Zərdeŋ ti Zeŋ \*mâbaray naŋ. <sup>14</sup> Ay ti Zeŋ àwayay məbaray naŋ do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kâbaray nu. Nihi

ti nak kàrəkua ti nàbaray kur sawaŋ aw ? » <sup>15</sup> Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti gəskabá, gray nahkay hayaŋ. Tamal mǎgra nahkay ti mǎgra ere ye ti Melefit awayay na dək. Àgəski ti magray nahkay. » Zeŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray naŋ. <sup>16</sup> Zeŋ àra àbara Yezu a ti Yezu àcəlaya a yam ni ba. Eslini huď melefit àzləkvaba, mək Yezu nakəŋ èpi \*Məsuf ge Melefit àhərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na. <sup>17</sup> Eslini dənğu àhəndabiyu a huď melefit bu akada dənğu ge mis, àdəm : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal ; aməru məbərur dal-dal. »

## 4

### *Seteni ahəlfəŋa eyu kà Yezu a (Mark 1.12-13 ; Lək 4.1-13)*

<sup>1</sup> Kələŋ gani \*Məsuf ge Melefit àzoru Yezu a huď gili vu ti \*Seteni mǎhəlfəŋa eyu a. <sup>2</sup> Eslini Yezu nakəŋ àgəs ndəra, àzum zlam ndo vad kru kru fad məlafat akaba məlavad gani do dək. Kələŋ gani ləwir àwərkaba naŋ a. <sup>3</sup> Nahkay bay məhəlfəŋa eyu kə mis a ni àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededīŋ ti hi ana akur nday hini tǎmbukvu \*dipeŋ zla aw. » <sup>4</sup> Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani ciliŋ do ; anjəhad ti àna pakama ya Melefit àdəm ni dək.” \* » <sup>5</sup> Eslini Seteni àzoru naŋ a kəsa \*njəlatani ni vu, àfəkad naŋ jik ka ahər ga \*ahay gədakani ge Melefit ni, † <sup>6</sup> mək àhi : « Tamal nak Wur ge Melefit ededīŋ

\* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kəsa njəlatani ni ti Zerəzalem.

ti diyu a had, adaba abu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit aməhi ma ana məslər gayan, atakəcaw kur, ti asak gayak ənjiñ kà akur ba.” † » <sup>7</sup> Ay Yezu àhi : « Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəña eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” § » <sup>8</sup> Eslini Seteni nakəñ àzoru Yezu ka ahàr ga həma zəbalani, àdəfiki had ga duniya gərgərani dek, àdəfiki njəda akaba elimeni gatay, <sup>9</sup> mək àhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kəbəhadua mirdim a meleher ndiə ana had ti anəbuk tay dek. » <sup>10</sup> Eslini Yezu àhi : « Hədakfua, Seteni. Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay nan nan bəlan ciliñ.” \* » <sup>11</sup> Yezu àra àdəma ma na nahkay ti Seteni nakəñ əsləkafəña. Àra əsləkafəña ti \*məslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahàr.

*Yezu anjəki ke təwi gayan ka had Gelili  
(Mark 1.14-15 ; Luk 4.14-15)*

<sup>12</sup> Kələñ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zen a danğay va. Yezu àra ècia ma gana ti əsləka òru ka had \*Gelili. <sup>13</sup> Òru ənjuə eslina ti anjəhad a Nazaret ndo, òru anjəhad a Kafarnahum. Kafarnahum ti kà gəvay ga \*dəluv gədəkani ga had Gelili, ka had ga Zabulon akaba ga Naftali. <sup>14</sup> Ağray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəngaray \*pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni ti mığravu. Àdəm nahkay hi :

<sup>15</sup> « Lekulum ndam ga had ga Zabulon akaba ga Naftali,

---

† 4:6 Limis 91.11-12. § 4:7 Mimbiki 6.16. \* 4:10 Mimbiki 6.13.

gwar ka dɛlɛv, ke ledi ga zalaka \*Zurden ni !  
 Ka haɗ Gelili gekɛli ti ndam ya nday ndam \*Zude  
 do ni tɛbu kay,

<sup>16</sup> ay mis ya ti tanjɛhaɗ a mɛlaŋ ziŋ-zinɛni bu ni tɛpia  
 mɛlaŋ maslaɗana dal-dal ;

mis ya ti tanjɛhaɗ akaɗa nday mis mɛmɛtani ni,  
 mɛlaŋ ɛsladɛa ana tay a.<sup>†</sup> »

<sup>17</sup> Ka sarta gani nani Yezu ɛnjɛki ka mɛhi ma ana  
 mis, ɛɗɛm : « Mbatumkaba majalay ahɛr gekɛli a,  
 adaba \*Mɛgur ge Melefit ɛnjia. »

*Yezu azalay ndam mɛgɛs kiliffaɗ*  
*(Mark 1.16-20 ; Luk 5.1-11)*

<sup>18</sup> A vaɗ nahaŋ Yezu naŋ ɛbu asawaɗay kɛ  
 gɛvay ga dɛlɛv Gelili ti ɛpi mis ndahaŋ cɛ nday  
 kɛ mɛŋ gatay. Bɛlaŋ gani slimi gayan Simu naŋ  
 ya tɛzalay Piyer ni, nahaŋ ni ti ni slimi gayan  
 Andre. Nday tɛbu tɛtɛliyu zɛva gatay a dɛlɛv  
 vu, adaba nday ndam mɛgɛs kilif. <sup>19</sup> Eslini Yezu  
 ɛhi ana tay : « ɗɛbumbiyu nu ; anagraɗ ti kɛgɛm  
 ndam mɛhɛlibiyu mis ana Melefit akaɗa ya ti  
 kɛgɛsum kilif ni. » <sup>20</sup> Tɛra tɛcia pakama ga Yezu  
 na ti tɛmbɛrbu zɛva gatay ni ndɛɓak, tɛɗɛbay naŋ  
 hɛya. <sup>21</sup> Nday tɛbu takoru ti Yezu ɛpi mis ndahaŋ  
 cɛ, nday kɛ mɛŋ gatay keti ; nday bɛza ge Zebede,  
 bɛlaŋ gani slimi gayan Zek, nahaŋ ni ti ni slimi  
 gayan Zen. Nday a \*slalah ga yam bu akaba bɛŋ  
 gatay Zebede, tɛbu tɛslamalay zɛva gatay. Yezu  
 ɛra ɛpia tay a ti ɛzalay tay. <sup>22</sup> Nday nakɛŋ tɛra tɛcia  
 zalay ga Yezu na ti tɛmbɛrbu slalah ga yam gatay  
 ni akaba bɛŋ gatay ni, tɛɗɛbay naŋ.

---

<sup>†</sup> **4:16** Izayi 8.23–9.1.

*Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəŋgaraba mis a  
(Luk 6.17-19)*

<sup>23</sup> Kələŋ gani Yezu àsawaday ka kəsa ka kəsa ga haɗ \*Gelili ni ɗek, àcahi zlam ana mis a ahay ga \*mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Àhi \*Ma Məweni Sulumani àki ka \*Məgur ge Melefit ana tay, àhəŋgaraba ndam gatay ɗərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na ɗek.

<sup>24</sup> Nahkay ndam ga haɗ Siri ɗek ticia zlam ga Yezu ya àgray na. Eslini təhəlibiyu ndam gatay ya tēbesey do ni ɗek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniviyyu ana tay ni, ndam ya ti arana agəs tay bərək bərək ni, akaba ndam ɗəra. Təhəlibiya tay ana Yezu a ti Yezu àhəŋgaraba tay a. <sup>25</sup> Mis ɗal-ɗal təsləkabiya e Gelili a, ka haɗ ga \*Kəsa Kru a, a Zeruzalem a, ka haɗ \*Zude akaba ke ledi ga zalaka \*Zurdeŋ a, təɗəbay Yezu.

## 5

*Yezu acahi zlam ana mis a həma bu*

<sup>1</sup> Yezu àra èpia mis ɗal-ɗalani na ti àcəloru a həma vu, àŋjəhaɗ digus. Nahkay ndam maɗəbay nan ni tərəkioru, <sup>2</sup> mək Yezu àŋjəki ka macahi zlam ana tay.

*Məmərani ga ndam ga Yezu  
(Luk 6.20-23)*

Àhi ana tay ahkado :

<sup>3</sup> « Ndam ya ti təsəra nday ndam talaga kè eri ge Melefit ni ti tēmərvu, aɗaba \*Məgur ge Melefit ti gatay.

4 Ndam ya ti titəwi ni ti tāmərvu, adaba Melefit aməhəngrivu bəruv ana tay. \*

5 Ndam ya ti nday kudufani ni ti tāmərvu, adaba Melefit aməvi haɗ ya ti àdəm aməvi ana ndam gayan ni ana tay.

6 Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam mis-eni ni ti tāmərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərəh àna nan akada ya tərəh àna zlam məzumani ni.

7 Ndam ya ti mis təsi cicihi ana tay ni ti tāmərvu, adaba nday day atəsi cicihi ana Melefit.

8 Ndam ya ti məbəruv gatay \*njəlatani ni ti tāmərvu, adaba etipi Melefit.

9 Ndam ya ti tanğalabakabu mis ni ti tāmərvu, adaba Melefit amazalay tay bəza gayan.

10 Ndam ya ti mis təgri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti tāmərvu, adaba Məgur ge Melefit ti gatay.

11 « Lekulum ti ka ya ti mis tindivi kuli, təgri daliya ana kuli ahkay do ni tədəmki ma magədavani gərgəri àki ke kuli adaba lekulum ndam goro ni ti, mərumvu. 12 Yəm, mərumvu dal-dal, adaba Melefit aməvi zlam sulumani ana kuli kay a kəla gani vu a huɗ melefit bu. Daliya ya təgri ana kuli nihi ni ti, ku ndam mahəngaray \*pakama ge Melefit ahaslani day təgri ana tay nahkay. »

*Ma àki ka estena akaba ka mələŋ masladani  
(Mark 9.50 ; Lək 14.34-35)*

13 « Lekulum e kiɗiŋ ga ndam ga \*duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafəŋ kà zlam məzumani

---

\* 5:4 A wakita ndahan bu tàmbatkaba lemeru 4 ata 5 a.

ni. Ay tamal estena ni àcər va do ni ti, təgri ahəmamam ti məcər keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis təcəlki ciliŋ.

<sup>14</sup> « Asladay məlan a duniya bu ni ti lekələm gani. Kəsa gədəkani ka ahər ga həma ti anğahvu waw ? Aha ! <sup>15</sup> Maslaŋa ya ti ebeftey cengel mək ahəmbaki dagəla ni ti àbi ; afəkad ka məlan zanani sawan, nahkay ti asladı məlan ana mis ya ti a hud ahay bu ni dek. <sup>16</sup> Nahkay zla nahəma grum ti mis dek tıpi masladani gekəli àna təwi gekəli sulumani ya kəgrum ni. Etipia ti atazləbay Bəŋ gekəli ya a hud melefıt bu ni. »

### *Pakama àki ke Divi ge Melefıt*

<sup>17</sup> « Ʒgay nu nàra ga məmbatkaba \*Divi ge Melefıt ya Məwiz àbəki na akaba pakama ga ndam ndahan ya təhəŋgaray \*pakama ge Melefıt na ti kədəmum ba. Nàra ga məmbatkaba tay a do, nàra ti ge mendeveřiŋ təwi gani sawan. <sup>18</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ku asak ma gəzit ge Divi ge Melefıt ya Məwiz àbəki ni emiji do. Tamal hud melefıt akaba had ni dek tijiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Sı ere ye ti Melefıt awayay magray ni dek amagrava day kwa. <sup>19</sup> Nahkay zla nahəma, tamal mis àgəskabı ku Divi bəlan e kidin ge Divi ge Melefıt bu ndo, akaba acahi ana mis ndahan ti təgray akada gayan ni ti, àbəlay do. Ku tamal àgəskabá Divi ndahan a dek, Divi ya àgəskabı ndo ni ti gəziteni àtam nday ndahan dek nəŋgu ni, Melefıt amədəm maslaŋa nani gəziteni àtam mis ndahan dek a Məgur gayan ni bu. Ay maslaŋa ya ti àgəskabá Divi ge Melefıt a dek, acahi ana mis ndahan ni ti, Melefıt amədəm nan gədəkani

a Məgur gayan ni bu. <sup>20</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ahər ədəm kətamum ndam \*Feriziyeŋ akaba ndam \*məsər Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal kətamum tay ndo ni ti akəhurumiyu a \*Məgur ge Melefit ni vu koksah. »

### *Məzum bəruv akaba ləgayvu*

<sup>21</sup> « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kəkəf mis ba. Maslaŋa ya ti əkadə mis a ni ti tagrafəŋa seriya.” † <sup>22</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal əzumkia bəruv ka wur ga mənana ti tagrafəŋa seriya ; ku way way do tamal əndivia wur ga mənana cəf ti ndam ge seriya təwəl naŋ ; tamal əhi ana wur ga mənani “Nək muru” ti tizligiyu naŋ a \*dəluv ga aku vu. <sup>23</sup> Nahkay tamal kənja əna sədaga gayak ka mələŋ ya tabəhad na, mək kəsərkia kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti, <sup>24</sup> mbərbu sədaga gayak ni eslini, ru kəŋgalumbabiya. Akəŋgalumbabiya ti ŋga ti kəfəkədi sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

<sup>25</sup> « Tamal maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu. <sup>26</sup> Nəhuk nahəma, mənjad məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bələŋ nəŋgu ni, si kəpələba kwa. »

### *Magray hala*

<sup>27</sup> « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kəgray hala ba.” ‡ <sup>28</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : ku

---

† 5:21 Mahərana 20.13 ; Mimbiki 5.17. ‡ 5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18.



way way do tamal àmənjaləŋa ana wal a àna eri ciliŋ, awayay ti tândəhadkəbu ti, àgra hala àndava.

<sup>29</sup> « Nahkay tamal eri ga ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dek a dəluv ga aku vu ni.

<sup>30</sup> Tamal ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani vu gayak dek ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

### *Magaray wal*

*(Meciyu 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Lək 16.18)*

<sup>31</sup> « Təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa agaray wal gayan ti ahər àdəm abəki wakita gani, avi.”Š <sup>32</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do àgara wal gayan a, wal ni day àgray mesəwehvu ndo ni ti, wal ni àda zal nahan a ti maslaŋa ya àgara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaŋa ya ti àza wal ya ti zal gani àgara na day àgra hala. »

### *Mbaday*

<sup>33</sup> « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Tamal kəmbadə, kədəm akəgri zlam ana Melefit ti ahər àdəm kəmbərəŋ ba, gray ere gani nani.” \*

<sup>34</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : kəmbadum day-day ba. Ku àna huđ melefit kəmbadum ba, adaba huđ melefit ti kərsi ga Bay Melefit. <sup>35</sup> Ku àna hađ day kəmbadum ba, adaba hađ ti məlan məbəki asak ge Melefit. Ku àna Zerəzalem day kəmbadum ba, adaba nani

---

Š **5:31** Mimbiki 24.1. \* **5:33** Mənjay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimbiki 23.22-24.

kəsa ga Bay gəḏakani. <sup>36</sup> Ku àna ahàr gayak day kàmbaḏa ba, aḏaba ku mähər ga ahàr gayak bəlan day kàmbatkaba ti mîgi bəḏ-bəḏani ahkay do ni didilijeni koksah. <sup>37</sup> Ere ye ti kəḏəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kəḏəmumkiva ma nahan a ti nani təwi ge \*Seteni. »

*Mahəŋgarvu zlam magədavani*

*(Luk 6.29-30)*

<sup>38</sup> « Kəsəruma, təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa əzukaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslaŋa əḏəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bilegeni.” † <sup>39</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudadani əgruka araŋa ti kəhəŋgarfəŋ ba. Tamal maslaŋa əduka barva ka tuwər ga ahar ga ḏaf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti. <sup>40</sup> Tamal mis əbəhadkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ naŋ māzafuka, māzafuka mugudi gayak a daya. <sup>41</sup> Tamal mis əfəkuka ŋgasa ga məziuru zlam ezewəd kru nahəma, zioru ezewəd kru kru cə. <sup>42</sup> Tamal mis əhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis əra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

*Mawayay ndam ezir geli*

*(Luk 6.27-28, 32-36)*

<sup>43</sup> « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli : “Ahàr əḏəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” ‡ <sup>44</sup> Ay nu ti nəhi ana kəli : wayum ndam ezir gekəli ; həŋgalumi Melefīt ana ndam ya təgri daliya ana kəli ni. <sup>45</sup> Tamal kəgrum nahkay ti ekigəm bəza ga Bəŋ gekəli ya e

---

† 5:38 Mahərana 21.24 ; Levi 24.20 ; Mimbiki 19.21. ‡ 5:43 Levi 19.18.

melefit bu ni ededîñ ededîñeni, adaba nañ ti agray ti fat mâsladi melañ ana ndam cuday akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mêtədiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya. <sup>46</sup> Tamal lekulum kawayum ndam ya ti tawayay kuli ni ciliñ ti, kəhumi ana ahər Melefit aməvi zlam ana kuli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam \*məhəl hadam day təbu tagray nahkay. <sup>47</sup> Tamal kəgrumi sa ana bəza ga mən gekuli ciliñ ti, kəhumi ana ahər kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay. <sup>48</sup> Ahər adəm kəgudarum zlam do simiteni, akada ga Bəñ gekuli ya e melefit bu agudar zlam do simiteni ni. »

## 6

### *Məvi zlam ana ndam talaga*

<sup>1</sup> Yezu əhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kə meleher ge mis ndahañ ti tıpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kə meleher ge mis ti, Bəñ gekuli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kuli azuhva təwi gekuli ni do. <sup>2</sup> Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kəzlahum əna nañ ti mis tıci ba. Ndam ya ti tawayay ti mis tədəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga \*mahəngalavù Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis təzləbay tay. Nəhi ana kuli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana əndava, atəngət nahañ va do. <sup>3</sup> Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day əsər ere ye ti ahar ga daf gayak agray ni ba. <sup>4</sup> Ahər adəm kəvi zlam ana mis ti maslaña nahañ əci ma gani ba.

Buk ti epi zlam ya mis tîpi do ni, nahkay amøvuk zlam sulumani azuhva tawi gayak ya kàgray ni. »

*Mahəŋgalay Melefit*  
(Luk 11.2-4)

<sup>5</sup> « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahan tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga \*mahəŋgalavù Melefit bu ahkay do ni kà gəvay ge divi, ti mis tîpi tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋgət nahan va do. <sup>6</sup> Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tîpi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tîpi do ni, nahkay amøvuk zlam sulumani azuhva tawi gayak ya kàgray ni. <sup>7</sup> Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bəlanani sak kay akada nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahər tamal tahəŋgalay daldal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay. <sup>8</sup> Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudaka kahəŋgalum ti Bəŋ gekəli àsəra ere ye ti àhəcikivu ana kəli na àndava. <sup>9</sup> Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəŋ geli nak a huđ melefit bu, mis dek təgəskabu nak njəlata ti ;

<sup>10</sup> kàra kəzum bay gayak e kidin geli bu ti ;  
ere ye ti kawayay ni məgravu ka hađ akada ya agravu a huđ melefit bu ni ti.

<sup>11</sup> Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.

12 Mbərfaña zlam ya mägudaruk ni kè leli a, akada geli ya məmbərfaña zlam ge mis ya tğudari ana leli na kà tay a ni ti.

13 Kəvi divi ana \*Seteni ge mesipet leli ba, həngafəña leli kà nañ a sawaṇ ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba esliki ka magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek atazləbay ni ti nak, ga kaṇgay-kaṇgayani. Aya nahkay.]”

14 « Nədəm nahəma, tamal kəmbərənumfəña zlam ge mis ya tagudari ana kəli na kà tay a ti, Bəṇ gekəli ya e melefət bu ni aməmbərfaña zlam gekəli ya kagudarum ni kè kəli a bilegeni. 15 Ay tamal lekələm kəmbərənumfəña zlam ya mis tagudari ana kəli ni kà tay a do ni ti, Bəṇ gekəli day aməmbərfaña zlam gekəli ya kagudarum ni kè kəli a do bilegeni. »

### *Məgəs ndəra*

16 « Ka ya ti kəgəsum ndəra nahəma, kəgrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahan tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra ni ti tamənjavu akada təbu təcakay daliya, akada təmətačkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs ndəra. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təngəta zlam ka duwa gana əndava, atəngət nahan va do. 17 Ay nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahər. 18 Nahkay ti ṇgay kəgəsa ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti nañ əbu akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni ; nañ ti epi zlam ya mis tìpi do ni. »

*Elimeni ya a huf melefif bu ni*

*(Luk 12.33-34)*

<sup>19</sup> « Kəŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gaŋgu akaba vi təzumaba, ndam akal day tindef ahay təhəlabə elimeni na.

<sup>20</sup> Ngumkabu elimeni gekuli ti a huf melefif bu sawaŋ, adaba eslini ti gaŋgu akaba vi təzum do, ndam akal day tindef ahay koksah, təhəl elimeni ni koksah. <sup>21</sup> Adaba məlaŋ ya ti elimeni gayak əvu ni ti, kajalaki ahər ti ka məlaŋ gani nani. »

*Məlaŋ masladani akaba məlaŋ ziŋ-ziŋeni*

*(Luk 11.34-36)*

<sup>22</sup> « Eri ge mis ti asladay vu gayaŋ akada ge ceŋgel ya asladay məlaŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek əbu a masladani bu. <sup>23</sup> Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziŋ-ziŋeni bu. Nahkay tamal ti masladani gayak ni əsladay va do əgia ziŋ-ziŋena ti, nak e ziŋ-ziŋeni bu dal-dal timey ! »

*Elimeni akaba təwi ge Melefif ti məwayay tay cəeni koksah*

*(Luk 16.13)*

<sup>24</sup> « Maslaŋa əbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlaŋ gani, amawayay naŋ nahaŋ ni ; ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahaŋ ni do, ana naŋ nahaŋ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekulum day tamal kədəbum siŋgu hi hi ti kişləmki məgri təwi ana Melefif koksah. »

*Kəjalumki ahər ka zlam ga duniya ba*

*(Luk 12.22-31)*

<sup>25</sup> « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli a manjəhad gekuli bu ni ti ŋgay akəzumum mam, [ekisəm

mam] akaba akəbumkabu mam ti kàjalum ba, àhəli ahàr ana kəli ba daya. Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ?<sup>26</sup> Kipum edidin do waw ; tizligi zlam do, təbaz zlam do, təngakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəŋ gekəli ya e melefīt bu ni naŋ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekulum ti kàtamum tay ferek-ferek do waw ?<sup>27</sup> Way e kidin gekəli bu esliki mədəkiviyyu vad àkivu ke vi gayan ku gəzit àna majalay ahàr gayan way ? Àbi !

<sup>28</sup> « Kajalumki ahàr ka zlam məbakabani ti kamam ? Nga pum vay-vay ga zlam ya təfət a vədan bu ni ; təgray təwi do, tələmkabu azana do daya.<sup>29</sup> Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomon àna elimeni gayan ni dek tekeđi əbakabu azana ya ti ədəlay akada vay-vay bəlan ni ndo. <sup>30</sup> Zlam ya təfət a vədan bu kani, həjəŋ təbiyyu tay a aku vu ni tekeđi Melefīt abəki vay-vay ka tay. Tamal naŋ əbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekulum ti kəfumki ahàr ke Melefīt lala do ni ti kamam ? <sup>31</sup> Nahkay ti ŋgay aməzumum mam, emisum mam akaba aməbumkabu mam ti kàjalum ba. <sup>32</sup> Ndam ya tadəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti nday ya ti təfəki ahàr ke Melefīt do ni. Ay lekulum ti Bəŋ gekəli ya e melefīt bu ni əsəra ere ya əhəcikivu ana kəli na. <sup>33</sup> Enjenjeni ti dəbum \*Məgur ge Melefīt akaba jiri gayan ; nahkay zlam ndahan ni dek day Melefīt aməvikivu ana kəli. <sup>34</sup> Kàjalumki ahàr ka vad ya həjəŋ ba, adaba vad ya həjəŋ day naŋ əbu àna majalay ahàr gayan zlam gayan. Ku vad weley weley do dek zlam zləzladani gayan əbu. »

## 7

*Ngay mis ndahan tagudara zlam a ti kədamum ba  
(Luk 6.37-38, 41-42)*

<sup>1</sup> « Ngay mis ndahan tagudara zlam a ti kədamum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekulum day ngay kəgudaruma zlam a ti Melefit amədam do. <sup>2</sup> Adaba mam, gekuli ya kədamum təwəl mis ndahan ana seriya, tatraḅ tay ni ti Melefit day aməwəl kuli ana seriya, amatraḅ kuli. Darama ya lekulum kəgurumi zlam ana mis ndahan ana nan ni ti Melefit day aməguri zlam ana kuli ana nan. <sup>3</sup> Kamənjalaḅ ka cakwasl ya aniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya anukki ke eri ni do ni ti kamam ? <sup>4</sup> Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəḅ nəzukkia cakwasl ya anukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya anukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ? <sup>5</sup> Nak bay ya anḡah zlam magudarani gayan ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya aniki ke eri ana wur ga muk na. <sup>6</sup> Kəvumi zlam \*njəlatani ge Melefit ana kərá ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kuli tahəpədkaba kuli a. Kəfəkaḁumivu ebirsli gekuli e divi bu ana mədrəs ba, do ni ti təcəlki, tagudar masakani. »

*Mihindiliḅ zlam kə Melefit  
(Luk 11.9-13)*

<sup>7</sup> « Hindum zlam. Kihinduma ti Melefit aməvi ana kuli. Dəbum zlam. Kəḁbuma ti akəḅḡəṭum. Zalum Melefit. Kəzaluma nan a ti aməwəli ana kuli, aməzləkiaba mahay ana kuli a. <sup>8</sup> Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way



do adəbay zlam, anğət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. <sup>9</sup> Bi wur ara afa gayak, nak bəna, əhindiləka \*dipeŋ a ti, kəvi akur aw ? Aha ! <sup>10</sup> Ahkay do ni bi ehindiləka kilif a ti kəvi gavan aw ? Aha ! <sup>11</sup> Lekələm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekələm ndam magudar zlam nəngu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bəŋ gekəli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa əhindiliŋa zlam a nahəma, aməvi zlam sulumani ededŋ. <sup>12</sup> Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana kəli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit àna Divi gayan ya Məwiz əbəki ni adəm nahkay ; ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ni day tədəm nahkay. »

### *Mahay misliceni*

*(Lək 13.24)*

<sup>13</sup> « Zum njeđa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu əwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni. <sup>14</sup> Ay azoru mis ka məlan ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsedeni. Ndam ya takoru àna divi nani ni ti kay do. »

### *Akəsərum mis àna təwi gayan ya agray ni*

*(Lək 6.43-44)*

<sup>15</sup> « Bumvu slimi àna ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ni. Tara afa gekəli a ti tafəkad ahər gatay akada nday təmbəmbak, ambatakani do a məbəruv gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak ededŋ do, nday akada kərə gili cudayani sawan. <sup>16</sup> Akəsərum tay ti àna təwi

gatay ya tagray ni. Way àdifəŋ ahàr ana bəza ga enderendera kà mənğəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədifəŋ ahàr ana bəza ga \*wəruv kè mezlirgendu do. <sup>17</sup> Mənğəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, mənğəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani. <sup>18</sup> Mənğəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti àbi. Mənğəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti àbi daya. <sup>19</sup> Mənğəhaf ya èwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu a aku vu. <sup>20</sup> Nahkay akəsərum ndam ya ti tədəm nday ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ti àna təwi gatay ya tagray ni. »

*Yezu amədəm nəsər kuli do*  
(Luk 13.25-27)

<sup>21</sup> « Sêruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday dek do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huɗ melefit bu àwayay ni kwa. <sup>22</sup> Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay geli, bay geli ! Məhəŋgria pakama ge Melefit ana mis àna slimi gayak a, mägariaba seteni ana mis àna slimi gayak a akaba mągra zlam ya ti agri ejep ana mis na gərgəri kay àna slimi gayak a.” <sup>23</sup> Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nəsər kuli ndo. Sləkumfua, lekulum dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

*Ahay mələmani təbu gərgəri cə*  
(Luk 6.47-49)

<sup>24</sup> « Tamal mis àra afa goro a ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata mis mənğəhani ya àləm ahay gayan ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zilen mək àfəkadkibiyu asak ga ahay ni

ka akur. <sup>25</sup> A vad nahanj avər àtəda dal-dal, aməd àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti təgri arəna ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafəkədkibiyani ka akur palam. <sup>26</sup> Ay tamal mis ècia ma goro a mək àgray ere ye ti nəhi ni do nahəma, àzavu ata mis murani ya àləm ahay gayanj ka wiyanj ni. <sup>27</sup> Ka ya ti avər àtəda dal-dal, aməd àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbəda həya. Àmbədkaba besek-besek. »

<sup>28</sup> Yezu èndeveriņa macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayanj ya àcahi ana tay ni, àgria ejep ana tay a dek, <sup>29</sup> adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam \*məsar Wakita ge Melefit ni do.

## 8

### *Yezu ahəngaraba zal ambələk a (Mark 1.40-45 ; Lək 5.12-16)*

<sup>1</sup> Yezu àra àndaya ahər a həma ni ba nahəma, mis dal-dal tàdəbay nanj. <sup>2</sup> Eslini zal ambələk nahanj àrəkia ka Yezu nakənj a, àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. » <sup>3</sup> Yezu nakənj àzoru ahar, ènjifiņ, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakənj àngaba, ègia mis njəlatana həya. <sup>4</sup> Mək Yezu àhi : « Nihi kəngaba nahəma, kəhi ma gani ana maslanja ba. Ru kəngazli vu gayak ni ana bay \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit sawanj ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayanj bu ni, adaba kıgia mis njəlatana. Nahkay

mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngaba, kīgia mis njəlatana. »

*Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki ahàr ka Yezu*

*(Luk 7.1-10 ; mənjacki ke Zəj 4.48-54 daya)*

<sup>5</sup> Ka ya ti Yezu naŋ àbu ahuriyu a Kafarnahum nahəma, zal nahanə àrəkia, naŋ bay ga ndam slewja ga ndam \*Rom, àhəngalay naŋ ga məjənaki naŋ, <sup>6</sup> àhi : « Bay goro, bay məgru təwi àbiyu a magam mandəhadani èbesey do, ègia dərana, naŋ àbu acakay daliya dal-dal. » <sup>7</sup> Eslini Yezu àhi : « Nakoru nahəngaraba naŋ a. » <sup>8</sup> Bay ga ndam slewja nakəŋ àhəngrifəŋ, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlan ciliŋ ; nahkay ti bay məgru təwi ni aŋgaba. <sup>9</sup> Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlan gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahanə “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » <sup>10</sup> Yezu àra ècia ma gayanə na ti, àgria ejep a dal-dal, mək àhi ana ndam ya tadəbay naŋ ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ku e kidiŋ ga ndam \*Izireyel bu day, dəy-dəy nədi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada naŋ hini ni ndo. <sup>11</sup> Nəhi ana kəli nahəma, mis dal-dal atasləkabiya kwa kə sliri ga məlanə a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlanə akaba Abraham, Izak, Zəkəp a \*Məgur ge Melefit bu. <sup>12</sup> Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhadə tay e mite bu a məlanə ziŋ-ziŋeni bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. » <sup>13</sup> Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado :

« Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay mægri təwi ana bay ga ndam slewja ni àngaba həya.

*Yezu ahəngaraba ndam ga arməwər ndahan a kay (Mark 1.29-34 ; Lək 4.38-41)*

<sup>14</sup> Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mirenj ge Piyer ni mandəhadani, aku àbəkia. <sup>15</sup> Eslini Yezu nakənj ènjifiŋ kà ahar gani ; àra ènjifiŋa ti aku ni àhəlkia həya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

<sup>16</sup> Məlakarawa àra ègia ti təhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakənj àhi ma ana seteni ni ciliŋ, mək seteni ni təsləkiaba ana mis na. Àhəngaraba ndam ga arməwər na dek daya. <sup>17</sup> Àgray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəngaray \*pakama ge Melefit ya adəmbiyu ni mığravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Naŋ ti àhəlkabá gedebi geli na akaba arməwər geli na dek. \* »

*Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni (Lək 9.57-62)*

<sup>18</sup> Yezu àra èpia mis a dal-dal tèveliŋia ahàr a ti àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » <sup>19</sup> Eslini zal nahan naŋ bay \*məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlan ya akoru ni dek ti anadəboru kur. » <sup>20</sup> Yezu àhəngrifəŋ, àhi ahkado : « Mbiki† təbu àna evid gatay, edidŋ day təbu àna lala gatay, ay ti nu \*Wur ge Mis ti nəbi àna məlan mandəhadani bi. » <sup>21</sup> Maslaŋa nahan e kidŋ ga ndam madəbay

\* **8:17** Izayi 53.4. † **8:20** Mbiki : mis ndahan tədəm « mbiti. »

naŋ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nìlibiya baba goro a day. » <sup>22</sup> Eslini Yezu àhi : « Dəbabiyyu nu. Ndam ya tawayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti tili vu gatay. »

*Yezu azlacaki ka aməd  
(Mark 4.35-41 ; Lük 8.22-25)*

<sup>23</sup> Yezu àhuriyu a \*slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni. <sup>24</sup> Nday təbu takoru ti aməd gəḏakani àkəzlabiyyu ka ahər ga yam ni, mək yam ni awayay arəhvù slalah ga yam ni wudək. Ay ka sarta gani nani ti Yezu naŋ àvu e dəwir bu. <sup>25</sup> Eslini ndam madəbay naŋ ni təhəḏəkəŋiyyu, tēpidək naŋ təhi : « Bay geli, həŋgay leli, məbu miji timey ! » <sup>26</sup> Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Aŋgwaz awər kəli ti kamam ? Lekulum ti kəfumku ahər lala faŋ ndo ! » Eslini ècikaba, àzlacaki ka aməd nday ata yam ni. Àra àzlaca nahkay ti yam ni ègia degika. <sup>27</sup> Ere ye ti Yezu àgray ni àgia ejep ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kiḏiŋ gatay bu, təḏəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

*Yezu agariaba seteni ana mis a cə  
(Mark 5.1-20 ; Lük 8.26-39)*

<sup>28</sup> Nday nakəŋ tinjua ke ledi ga dəluv na. Ledi nani ti ka haḏ ga ndam Gadara. Eslini mis cə seteni agray tay, təhəraya e kiḏiŋ ge mindiviŋ ba, təŋgwivabiyyu a ma vu həya. Nday gani tagray cuḏay dal-dal, mis tekeḏi tisliki moroni gwar eslini do. <sup>29</sup> Təḏəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kaḏəbafəŋa mam kə leli a mam ? Sarta ga məgri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

<sup>30</sup> Eslini ti mædræs ndahan kay tàbu cak tæzum zlam ka ahar bəlan. <sup>31</sup> Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mædræs tegani ti. » <sup>32</sup> Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəŋ təsləkiaba ana mis cæni na, tòru təhuriviyu ana mædræs ni. Nahkay mædræs ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. <sup>33</sup> Ndam majəgay mædræs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, tàcuhworu a kəsa vu. Tàra tìjua eslina ti tənğəhadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cæni ya seteni təniviyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni. <sup>34</sup> Nahkay ndam ga kəsa ni dek tənğwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tìpia naŋ a ti təhəŋgalay naŋ, təhi məsləka ka hađ gatay a.

## 9

### *Yezu ahəŋgaraba zal dərə (Mark 2.1-12 ; Lük 5.17-26)*

<sup>1</sup> Yezu àcəliyu a \*slalah ga yam vu òru ke ledi ga dəluv ni, mək àŋgoru a kəsa gayan vu. \* <sup>2</sup> Naŋ àbu eslina ti mis ndahan təzibiyu zal dərə nahan àki ka slalah, tawayay ti Yezu mähəŋgaraba naŋ a. Yezu nakəŋ àra àsəra məfəki ahàr gatay na ti àhi ana zal dərə ni ahkado : « Wur goro ni, zay njəda, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. » <sup>3</sup> Ndam ndahan ya \*təsər Wakita ge Melefet ni tàbu eslina ; tàra ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahàr gatay bu tədəm : « Maslaŋa hini ti azay ahàr gayan

\* **9:1** Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum.

akada nan Melefit timey ! » <sup>4</sup> Nday tǝbu tǝjalay ahǝr nahkay ti Yezu ǝsǝra ere ye ti tǝjalaki ahǝr na ǝndava, mǝk ǝhi ana tay : « Majalay ahǝr gekǝli ti ǝbǝlay do ! Kajalum ahǝr nahkay ti kamam ? <sup>5</sup> Zlǝzlada gani ti nǝhi : “Zlam magudarani gayak ni mǝmbǝrfukana” tǝk day ti nǝhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? <sup>6</sup> Ay nawayay ti kǝsǝrum, nu \*Wur ge Mis ti nisliki mǝmbǝrfǝŋa zlam magudarani kǝ mis ka hada. »

Mǝk ǝhi ana zal dǝra nakǝŋ : « Nǝhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » <sup>7</sup> Eslini nan nakǝŋ ǝcikaba cǝkwad, ǝru a magam gayan. <sup>8</sup> Nahkay mis macakalavani ni tǝra tǝpia ere ye ti ǝgravu na ti tǝgra aŋgwaz a. Eslini tǝzlǝbay Melefit adaba ǝvia njǝda gayan ana mis ga mahǝŋgaraba mis a.

### *Yezu azalay Meciyu*

*(Mark 2.13-17 ; Luk 5.27-32)*

<sup>9</sup> Yezu ǝra ǝslǝka eslina, nan ǝbu akoru zlam gayan ti ǝpi zal nahan, tǝzalay nan Meciyu, nan ǝbu manjǝhadani digusa ka mǝlan mǝhǝl hadam. Eslini Yezu nakǝŋ ǝhi ahkado : « Dǝbabiyu nu. » Nahkay nan nakǝŋ ǝcikaba ǝdǝboru nan. <sup>10</sup> Kǝlǝŋ gani Yezu akaba ndam madǝbay nan ni tǝru afa ge Meciyu nakǝŋ. Tǝru tǝnjǝa eslina ti tǝzum zlam. Ndam \*mǝhǝl hadam akaba ndam magudar zlam kay tǝzum zlam akaba tay daya. <sup>11</sup> Eslini ndam \*Feriziyeŋ tǝra tǝpia tay a nahkay ti tǝhi ana ndam \*madǝbay Yezu ni ahkado : « Mǝsi gekǝli ni azum zlam ka ahar bǝlan akaba ndam mǝhǝl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » <sup>12</sup> Yezu nakǝŋ ǝra ǝcia pakama gatay na ti ǝdǝm : « Ndam



ya ti nday tɛbu njalan-njalan ni ti tɔru afa ga zal doktor do, si ndam ga armɔwɔr day kwa ti takoru afa gani. <sup>13</sup> Melefɛt ɔdɛm a Wakita gayan bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, tɛgri sulum ana ndam ya tɛcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tɛslɛn ni do.” † Dɛgum sɛrumaba ma gani nana lala. Adaba nu nara ti ga mazalay ndam jireni do, nara ti ga mazalay ndam magudar zlam sawan. »

*Pakama ga ndɛra : ma gozogul ɔki ka zlam mɔweni akaba midigweni*  
(Mark 2.18-22 ; Luk 5.33-39)

<sup>14</sup> A vad nahan ndam madɛbay Zɛn bay mɛbaray mis ni tɛrɛkia ka Yezu a, tɛhi : « Leli mɛbu mɛgɛs \*ndɛra, ndam \*Feriziyen ni day tɛbu tɛgɛs, ay ti ndam madɛbay kur ni tɛgɛs do ni ti kamam ? »

<sup>15</sup> Yezu ɔhɛngrifɛn ana tay, ɔhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday tɛbu akaba zlɛbɛba gayan ni ti, arɛna ɔhɛli ɔhɛr ana zlɛbɛba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta nahan amara, atɛgɛskia bay ga wal ni kɛ tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atɛgɛs ndɛra.

<sup>16</sup> « Yaw mis ɔbi azay azana mɔweni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal ɔgra nahkay ti, azana mɔweni ni ara asɛkivu azana midigweni ni, mɛk mɛlan megɛzlehvani ni ara asagakivu.

<sup>17</sup> Nahkay day mis abɛviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti ɔbi. Tamal ɔgra nahkay ti, zum new-neweni ni ɔra ɔwɛsa ti ara etɛzkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadɛgaba, maslanɛ nani emizikiba ke kene-kene na daya.

---

† 9:13 Oze 6.6.

Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene maweni vu. Nahkay nday cəeni təgədavu do. »

*Wal nahan akaba wur ge mis gəḏakani nahan dahalayani*

*(Mark 5.21-43 ; Lək 8.40-56)*

<sup>18</sup> Ka ya ti Yezu nan əbu azlapay nahkay ni ti gəḏakani ga ndam \*Zude nahan ərəkia, əbəhədi mirdim, əhi : « Wur goro dahalayani əməta, əmət nihi həya, ay ti ra, kəra kəbəki \*ahar ti aŋgaba. »

<sup>19</sup> Nahkay Yezu nakəŋ əcikaba, təḏəboru nan akaba ndam məḏəbay nan ni.

<sup>20</sup> Eslini wal nahan əbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar cə. Nan nakəŋ əhəḏəkfəŋbiyu kə Yezu gwar kəŋ mək ənjifiŋ kə ma ga azana ga Yezu ni. <sup>21</sup> Adaba əhi ana ahər : « Ku tamal ti nənjiŋ kə azana gayan na nəŋgu ni, naŋgaba. » <sup>22</sup> Yezu əmbatvu, əra əpia nan a ti əhi : « Wur goro ni, zay njeḏa ; Melefit əhəŋga kur a adaba kəḑəkua ahər a palam. » Əra əhia ma na ti mimiz ya asləkafəŋa ni əmbrəŋ nan, aŋgaba həya.

<sup>23</sup> Yezu ərə ənjəa afa ga gəḏakani nakəŋ a ti ədi ahər ana mis dal-dal təbu tabah, təbu tivi cicek. Eslini əhi ana tay : <sup>24</sup> « Sləkumaba ahalay a, adaba wur ni əmət ndo ; nan əbu enji dəwir timey. » Əra əhia pakama ana tay a nahkay ti təyefiŋ. <sup>25</sup> Yezu nakəŋ əra əgaraba mis na ti əhuriyu a ahay vu, əzay ahar ga wur ni, mək wur ni əcikaba. <sup>26</sup> Nahkay təḑəmoru ma gani a kəsa vu, ka həḑ nani ḑək.

*Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cə*

<sup>27</sup> Yezu ara asləka eslina ti ndam wuluf cə təḑəboru nan, təzlah, təḑəm : « \*Wur ge Devit,

mâsuk cicihi ti ! » <sup>28</sup> Ka ya ti Yezu òru ènjua a magam a ti ndam wuluf cæni ni tàhəɖafəŋjiyu mək Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Kəfumkua ahàr a, nisliki magray ere ye ti kihindəmfua ni aw ? » Nday nakəŋ tàhəŋgrifəŋ, tàhi : « Iy Bay geli, kisliki. » <sup>29</sup> Nahkay Yezu nakəŋ ènjifiŋ kè eri gatay ni, àdəm : « Kəfumku ahàr : nahkay Melefit mægri ere gani ana kuli akada ya kawayum ni. » <sup>30</sup> Eslini nday nakəŋ tipi divi huya. Yezu àləgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi, maslaŋa èci ma gani ba. » <sup>31</sup> Ay nday nakəŋ tàra tàhəraya a dala va ti tənjàki mədəmoru ma gani ka haɖ nani dek.

*Yezu ahəŋgaraba zal nahan a seteni àniviyu àzlapay koksah*

<sup>32</sup> Ka ya ti ndam wuluf ni taslaka ni ti mis ndahan təzibiyu zal nahan ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafaŋa naŋ ga mazlapana. <sup>33</sup> Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakəŋ a, mək naŋ nakəŋ àzlapay huya. Mis dal-dalani ye eslini ni dek tàgra ejep gana dal-dal, tədəm : « Day-day mis tipi zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. » <sup>34</sup> Ay ti ndam \*Feriziyen tədəm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəɖa ga bay ge seteni. »

*Mis ti nday akada təmbəmbakya bay majəgay tay àbi ni*

<sup>35</sup> Yezu àsawaday a kəsa gəɖákani bu akaba a kəsa ciɖ-ciɖeni bu. A kəsa ya ti ènjua ni va lu ti àcahi zlam ana mis a ahay ga \*mahəŋgalavù Melefit gatay ni bu. Àhi \*Ma Məweni Sulumani àki ka \*Məgur ge Melefit ana tay, ahəŋgaraba ndam ya tēɖesey do na dek akaba ndam dərə gərgərana dek.

<sup>36</sup> Naŋ nakəŋ àra èpia mis dal-dalani na ti təsia

cicihi a. Adaba nday akada ga tɔmbɔmbak ya ti bay majɔgay tay ɔbi ; tɔmɔtɔkaba, njɔda ɔfɔŋ ka tay va bi ni. <sup>37</sup> Nahkay ɔhi ana ndam madɔbay naŋ ni ahkado : « Mis ya ti tiɔi pakama goro faŋ ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vɔdaŋ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tɔbi kay bi. <sup>38</sup> Nahkay si kahɔŋgalum Melefɔt Bay ga vɔdaŋ ni ti mɔslɔrbiyu ndam mabaz zlam a vɔdaŋ gayan bu. »

## 10

*Ndam madɔbay Yezu kru mahar cɔeni ni*  
(Mark 3.13-19 ; Lɔk 6.12-16)

<sup>1</sup> Yezu ɔzalakabu ndam madɔbay naŋ kru mahar cɔeni ni. Ara ɔzalakabɔ tay a ti ɔvi njɔda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahɔŋgaraba mis a armɔwɔr gɔrgɔrani ba deɔ akaba ga mahɔŋgaraba ndam dɔra gɔrgɔrana deɔ. <sup>2</sup> Slimi ga ndam \*asak gayan kru mahar cɔeni ni nday hi : Simu ɔdi slimi Piyer, wur ga mɔŋani Andre, bɔza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga mɔŋani Zen, <sup>3</sup> Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyu bay ya ɔhɔl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade, <sup>4</sup> Simu naŋ bɔlaŋ ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahaŋ ni ti ni Zɔdas Iskariyot naŋ ya ɛgi bay mɔsɔkumoru Yezu ni.

*Yezu aslɔr ndam madɔbay naŋ kru mahar cɔeni ni*  
(Mark 6.7-13 ; Lɔk 9.1-6)

<sup>5</sup> Nday kru mahar cɔeni hini ti Yezu ɔslɔroru tay, ɔhi ana tay ahkado : « Kɔdɔgum afa ga ndam jiba ndahaŋ ba, kɔdɔgum a kɔsa ga had \*Samarivu ba daya. <sup>6</sup> Ay dɔgum ti afa ga ndam \*Izireyel nday ya ti akada tɔmbɔmbak miɔeni ni. <sup>7</sup> Ka ɔhɔr

divi nahəma, humi ana mis ahkado : “\*Məgur ge Melefit ènjia wudak.” <sup>8</sup> Həngarumaba ndam ya tēbesey do na, həngarumaba mis e kisim ba, həngarumaba ndam ambələk a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kuli ga sulum, lekulum day vumi ana mis ga sulum bilegeni. »

<sup>9</sup> Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku sinġu day kəhəlum e zlembi vu ba. <sup>10</sup> Ku mbolu, ku enduwi cə cə, ku kimaka, ku aday day kəhəlum ba. Adaba bay magray təwi ti agəski təvi zlam məzumani.

<sup>11</sup> « Ka ya ti ekinjəmiya a kəsa gəɖakani va ahkay do ni a kəsa gəziteni va nahəma, dəbum maslaŋa ya ti agəskabu kuli di ni. Tamal kədumia ahər a ti njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahan ba duk abivoru ana vad gekuli ya akəsləkuma ni.

<sup>12</sup> Ka sarta ya akəhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahəma, grumi sa, humi : “\*Sulum ge Melefit mələbu akaba kuli.” <sup>13</sup> Tamal ti ndam ga huɖ ahay nani təgəskabá kuli a, tislia mənġət sulum a ti sulum gekuli ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huɖ ahay nani tislia mənġət sulum do ni ti sulum gekuli ni amənġəkia ke kuli zlam gekuli a. <sup>14</sup> Tamal ndam ga huɖ ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təgəskabu kuli do, təwayay miciki pakama gekuli ni ana kuli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba haɖ ga kəsa gatay na kə asak gekuli a. \* <sup>15</sup> Nəhi ana kuli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam \*Sodom

---

\* **10:14** Mətukkaba haɖ ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbərbru ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

akaba ndam \*Gomor nən̄gu ni seriya ge Melefit ya amagrafə̄ŋa kà tay a ni ti ŋgulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kuli do ni do. »

*Daliya ya ti amara kama ni*  
(Mark 13.9-13 ; Luk 21.12-17)

<sup>16</sup> Yezu àhi ana tay keti : « Dəgum. Nihi ti nəsləroru kuli e kidiŋ ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidiŋ ga kərá gili bu ni. Nahkay njəhuma akada ga gavaŋ na, njəhaduma kudufa akada ga kurkoduk na. <sup>17</sup> Bumvu slimi, adaba mis atəgəs kuli, atoru àna kuli ka məlaŋ ge seriya. Atəzləb kuli àna kurupu a ahay gatay ya \*tahəŋgalavù Melefit ni bu. <sup>18</sup> Atagrafə̄ŋa seriya kè kuli kè meleher ga gəđákani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni, mis ndahan ya ti nday ndam \*Zude do ni etici daya. <sup>19</sup> Ka ya ti atəgəs kuli, atoru àna kuli ka məlaŋ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəməmum ni akaba slala ga ma ya akədəməmum ni àhəli ahàr ana kuli ba. Ka sarta nani Melefit aməhi ere ye ti akədəməmum ni ana kuli. <sup>20</sup> Akədəməmum ma nani ti lekulum lekuluməni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəŋ gekuli ya e kuli bu ni. <sup>21</sup> Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga məŋ gatay ti tábazl tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata məŋ gatayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay. <sup>22</sup> Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslaŋa ya ti aməmbərəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. <sup>23</sup> Ka ya ti atəgri daliya ana kuli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahan

vu. Nəhi ana kəli nahəma, wudaka kendeveɾiŋəm masawadabana kəsa ga haɗ Izireyel a ti nu \*Wurge Mis nɪnjia àndava.

<sup>24</sup> « Maslaŋa ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day àtam bay ya ti agur naŋ ni do. <sup>25</sup> Maslaŋa ya ti acahay zlam ni, tamal àsəra zlam akada ga maslaŋa ya ti acahi na ti tigia kala-kala. Evidi day tamal ègia kala-kala ata bay ya ti agur naŋ na ti èslia gayan a. Tamal Bay ahay ni tekeɗi təhi “Nak \*Belzebəl” ti, ndam gayan ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

*Tàgrufəŋa aŋgwaz a ti kà way ?  
(Luk 12.2-7)*

<sup>26</sup> Yezu àdəm keti : « Kəgrumfəŋa aŋgwaz kə mis nday nana ba. Adaba zlam maŋgahani ni dek emipivu ; ma maŋgahani ni dek emicivu. <sup>27</sup> Nahkay ma ya ti nəhi ana kəli a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a məlaŋ masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kəli e slimi vu ni ti zlahum àna naŋ kay-kay ka ahər ga həma. <sup>28</sup> Kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya àndav day-day do ni ti tiŋj koksah. Grumfəŋa aŋgwaz a ti kà Bay ya ti esliki mizligiyu mis a \*dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejin sifa gayan ga kaŋgay-kaŋgayani daya. <sup>29</sup> Təbu təsəkum eɗiɗin ciɓ-ciɓeni cə àna siŋgu bəlaŋ bi aw ? Ay səruma, eɗiɗin nday nani ti, tamal Bəŋ gekəli àvay divi gani ndo ni ti ku bəlaŋ day àmət do. <sup>30</sup> Lekələm day ku məhər ga ahər gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. <sup>31</sup> Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku eɗiɗin kay day kàtamuma tay kə eri ge Melefit a.

<sup>32</sup> « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ge mis ti, nu \*Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga Baba, naŋ ya a hud melefet bu ni.

<sup>33</sup> Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga Baba naŋ ya e melefet bu ni. »

*Yezu àra ga medekaba mis a*

*(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)*

<sup>34</sup> Yezu adəm keti : « Lekulum kədəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tənəhad e kidin gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nu nàra ti, ti mis tizirevu sawaŋ. <sup>35</sup> Nu nàra ti ga medekaba wur ata bəjana, wur dahalay ata mənana, wal ga wur day nday ata mən ga zal gana. <sup>36</sup> Ku way way do ndam ga hud ahay gayaŋ etigi ndam ezir gayaŋ. † <sup>37</sup> Maslaŋa ya ti awayay bəjani ahkay do ni mənani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. Maslaŋa ya ti awayay wur gayaŋ zalani ahkay do ni wur gayaŋ walani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do. <sup>38</sup> Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki migi mis goro do. Ku tamal tawayay \*madarfəŋ naŋ kà təndal nəngu ni, ahàr adəm mādəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki migi mis goro koksah. <sup>39</sup> Maslaŋa ya ti adəm ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba ni ti emiŋ. Ay maslaŋa ya ti emiŋ sifa gayaŋ azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, àmət day-day do. »

*Zlam ya ti Melefet aməvi ana mis ga sulum ni*

*(Mark 9.41)*

<sup>40</sup> « Maslaŋa ya ti àgəskabá kəli a ni ti àgəskabá nu a daya ; maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti

---

† 10:36 Mənjay Mise 7.6.



àgəskabu nu cilin do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. <sup>41</sup> Maslaŋa ya ti àgəskabá bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit a adaba àsəra maslaŋa nani bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ni. Maslaŋa ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena adaba àsəra maslaŋa nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni. <sup>42</sup> Nəhi ana kuli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam lin-linena e hijiyem va ana bay madəbay nu gəzitenə ku bəlaŋ na adaba àsəra maslaŋa nani bay madəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

## 11

<sup>1</sup> Yezu àra èndeveriŋa məhi ma ana ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka haď nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

*Zen bay məbaray mis ni aslarkioru mis ka Yezu (Luk 7.18-35)*

<sup>2</sup> Zen bay məbaray mis ni naŋ àvu a daŋgay bu. Àra ècia təwi ge \*Krist ya agray na ti àsləroru ndam madəbay naŋ ndahaŋ, <sup>3</sup> awayay ti təhi : « Nak ti \*Bay gəďakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahaŋ aw ? » <sup>4</sup> Nday nakəŋ tòru tinjua afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahadumi ana Zen zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni. <sup>5</sup> Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dərə təsawaday lala, ndam ambələk tigia mis njəlatana,

ndam makwaya tici slimi, mis ya tàmət ni tàngaba, ndam talaga day ticia Ma M̃weni Sulumana.”

<sup>6</sup> Humi keti : “Maslaŋa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, m̃mər̃vu.” »

<sup>7</sup> Ndam ya ti Zeŋ àslər̃kibiyu tay ka Yezu ni t̃ara t̃àsləka ti Yezu àzlapaki ke Zeŋ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « K̃ədəgum a huɖ gili vu ti ga mipibiyu mam ? K̃ip̃umbiyu ti mavram ya aməd adaday ni tək ? <sup>8</sup> Do ni ti k̃ədəgum k̃ip̃umbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga singu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey.

<sup>9</sup> Ay ti k̃ədəgum k̃ip̃umbiyu ti mam ? K̃ip̃umbiyu bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nəhi ana k̃uli nahəma, naŋ ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefit a. <sup>10</sup> K̃əsər̃uma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gəɖakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəslər̃oru bay məslər̃ goro nahan kama gayak

ti m̃àslamatukkabu divi.” \*

« Maslaŋa ya ti Melefit àslər̃biyu ni ti Zeŋ. <sup>11</sup> Nəhi ana k̃uli nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəɖakana. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, bay ya ti naŋ g̃əziteni ge mis dek a \*Məgur ge Melefit bu ni ti àtama naŋ a. <sup>12</sup> Kwa ka sarta ya ti Zeŋ bay məbaray mis ni àdəmki ma ka Məgur ge Melefit àbivaya ana kana, Məgur ge Melefit gani akoru kama kama àna njəda ; ndam njəda-njədani təhuriyu. <sup>13</sup> E \*Divi ge Melefit ya

---

\* **11:10** Malasi 3.1.

Mawiz àbaki ni bu akaba a wakita ga ndam ndahan ya tãhəŋgaray \*pakama ge Melefit ni bu dek ti tãbu tãdəmki ma ka Məgur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zeŋ bay məbaray mis ni. <sup>14</sup> Ahàr àdəm gəsumkabu ma goro ni : Zeŋ ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit àdəm amanğa ni. <sup>15</sup> Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, mîci lala ! »

<sup>16</sup> Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kà way ? Nday akada way ? Nəhi ana kuli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahan təhi ana ndahan ni ahkado : <sup>17</sup> “Mivia slelim ana kuli a, day kəhəbumfəŋ ndo ; mīdia limis ge kisim ana kuli a, day kītəwum ndo.” <sup>18</sup> Nədəm nahkay ti adaba Zeŋ àra ti àzum \*dipen do, èsi zum do. Nahkay tãdəm seteni àniviyu. <sup>19</sup> Nu \*Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay mis tãdəm nu zal hud, nəvi vu goro ana zum. Tãdəm nu zləba ga ndam \*məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahan. Ay ti Melefit adafaki məsar zlam gayan ni jireni ti àna təwi gayan ya agray ni. »

*Ndam ga kəsa gərgərani ndahan atasay cicihi*  
(Luk 10.13-15)

<sup>20</sup> Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam ga kəsa gərgərani ya ti agray zlam magray ejep ahar gədakani eslini ni ; àləgi ana tay ti adaba tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo. <sup>21</sup> Àdəm : « Akəsum cicihi, ndam Korazin ! Akəsum cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nàgra zlam a kay ya mis tipī day-day ndo na a kəsa gekuli ba. Tamal nàgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəŋa

zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tàmbatkaba majalay ahàr gatay a, tàbakabá mbolu ka vu a akadà ga azana na, tàbakabiyu viti ka ahàr a. † <sup>22</sup> Ay nàhi ana kùli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti ŋgulum, emisli gekùli ni do. ‡ <sup>23</sup> Lekulum ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlan ge \*kisim sawan. Adaba mam, nəgra zlam kay ya mis tipì day-day ndo na a kəsa gekùli ba. Tamal nəgray zlam nday nani a \*Sodom nahəma, ku kani day amal kəsa nani nan əbu kekilenə zlam gayan. <sup>24</sup> Nəhi ana kùli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahəma, seriya ya ti amagrafəŋa kà ndam Sodom a ni ti ŋgulum, emisli gekùli ni do. »

*Maslanə ya ara afa Yezu a ti anğat məpəsabana*

*(Luk 10.21-22)*

<sup>25</sup> Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlan ya e melefit bu akaba məlan ya a ga həd ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam a akaba ka ndam ya tiŋga təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akadà ga bəza ciḡ-ciḡbeni na sawan. <sup>26</sup> Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna nan a palam. »

---

† **11:21** Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titəwi, təŋgalay Melefit, təgri kam-kam. ‡ **11:22** Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsər Melefit do. Ndam Sidon day nahkay.

<sup>27</sup> Àdám keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsər Wur ge Melefit naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bəŋani ciliŋ. Yaw maslaŋa ya àsər Bəŋ goro naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfiki naŋ ana tay ni ciliŋ.

<sup>28</sup> « Lekulum ya ti kàmətaɓuma ga mazay zlam mədəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kuli a. <sup>29</sup> Gəsumkabá ma goro ya nəhi ana kuli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəki zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kudufa, nəgri daliya ana kuli do ; akəpəsumaba afa goro zlam gekuli a. <sup>30</sup> Adaba zlam ya ti nəfəki ke kuli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kuli ni day adəski ke kuli do. »

## 12

### *Yezu agur vad məpəsabana (Mark 2.23-28 ; Lük 6.1-5)*

<sup>1</sup> A vad \*məpəsabana nahan ba ti Yezu akaba ndam mədəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədan ga \*alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam mədəbay naŋ ni. Eslini tənəkəki ka meheɓoru alkama ni, təhəpəɓoru bəza gani. <sup>2</sup> Ndam \*Feriziyeŋ ni tارا tipia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdám e \*Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam mədəbay kur ni tagray timey ! » <sup>3</sup> Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjengum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a, <sup>4</sup> nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay \*dipeŋ ya təfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəŋ

àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahan təzum dipen nani do ; si ndam \*mangalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. <sup>5</sup> Magray təwi a vad məpəsabana ba ti Melefit àcafəŋa mis e Divi gayan ya Məwiz àbəkī ni ba. Ay ti àbu məbəkīani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni təgray təwi a \*ahay gəđakani ge Melefit ni bu, təcalki tay ka zlam magudarani do ni ti, kəjəŋgəm ma gani ndo waw ? <sup>6</sup> Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àtam ahay ge Melefit ni, naŋ àbu ahalay. <sup>7</sup> Pakama àbu məbəkīani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tislīŋə ni do.” \* Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, ŋgay ndam ya təgudar araŋa ndo ni təgudara zlam a ti akal kəđəmum do. <sup>8</sup> Adaba Bay ya ti adəm təgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu \*Wur ge Mis. »

*Yezu ahəŋgaraba zal nahan ahar bəlan mikəlfiŋana*

*(Mark 3.1-6 ; Lək 6.6-11)*

<sup>9</sup> Yezu əsləka eslina ti əra əhuriyu a ahay gatay ya \*tahəŋgalavū Melefit ni vu. <sup>10</sup> Eslini zal nahan naŋ əvu ahar mikəlfiŋana. Mis ya təbu eslina ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay təhi : « E \*Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkī ni bu ni ti Melefit əva divi a ti təhəŋgaraba mis a vad \*məpəsabana ba waw ? » <sup>11</sup> Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Way e kiđiŋ gekəli bu naŋ àbu àna təmbak gayan bəlan

---

\* 12:7 Oze 6.6.

mək təmbak ni àdiya e evid va a vad məpəsabana ba ti àzaya do ni way ? <sup>12</sup> Ay ti mis hihiriken ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Məwiz àbək ni bu ni ti Melefit àvia divi ana mis ga magray sulum a vad məpəsabana ba. » <sup>13</sup> Mək Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfina ni ahkado : « Təlbəiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayan ni àslamalava ègia sənduḡ-sənduḡana akada nahan na. <sup>14</sup> Nahkay ndam \*Feriziyeŋ ni təhəraya a ahay ni ba ni ti təŋgasvu, təgray sawari ahəmamam ti tijin Yezu ni.

### *Yezu ti nan bay məgri təwi ana Melefit*

<sup>15</sup> Yezu àra ècia sawari gatay na ti àsləka eslina, òru ka məlan nahan. Nahkay mis dal-dal tədəboru nan mək nan nakəŋ àhəŋgaraba ndam ga arməwər na dek. <sup>16</sup> Ay ti àləgi ana tay àdəm : « Kədəfum nu ba. » <sup>17</sup> Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəŋgaray \*pakama gayan Izayi ni mągravu. Pakama gani nani ti nihi : <sup>18</sup> « Bay məgru təwi ya nədəkiba ni ti nan hi, nawayay nan dal-dal ;

məbərūv goro amərvu àna nan dal-dal.

Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga həd ni dek ;

<sup>19</sup> amaləgavu akaba mis do, aməvalahay do, maslanə emici ma gayan kwanə kwanə a dala bu do.

<sup>20</sup> Emeheḡkaba mavram ya awayay ahuḡ wudak na do.

Emimetin aku ge cəŋgel ya awayay amət wudak ni do.

Amagray nahkay, duk abivoru ana vad'ya ti mis ga duniya dek tægəskabá jiri ge Melefít a ni.

<sup>21</sup> Mək mis ga haď ni dek atəfəki ahàr ka naŋ, atəďəm amahəŋgay tay. † »

*Yezu ti agray tɔwi àna njəďa ge Melefít tək, àna njəďa ge Seteni aw ?*

*(Mark 3.20-30 ; Lək 11.14-23)*

<sup>22</sup> Eslini təzibiyu zal seteni nahan ana Yezu. Maslaŋa gani nani ti seteni ni əwulufa naŋ a, acafaŋa naŋ ga mazlapana daya. Yezu nakəŋ əhəŋgaraba maslaŋa nana ; maslaŋa nani əzlapay, èpi divi. <sup>23</sup> Mis dal-dalani ye eslini ni dek tàra tìpia tì əgria ejep ana tay a dal-dal, təďəm : « Maslaŋa hini ya əhəŋgaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? » <sup>24</sup> Ndam \*Feriziyen ni tàra tìcia ma na ti təďəm : « Maslaŋa hini agariaba seteni ana mis a ti si àna njəďa ge \*Belzebəl bay ge seteni ni kwa. »

<sup>25</sup> Yezu àra əsəra ere ye ti təjalaki ahàr na ti əhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga haď nahan nday ndayani takad'vu e kidīŋ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga haď gani etigi ahàr. Nahkay day tamal ndam ga kəsa ahkay do ni ga huď ahay takad'vu e kidīŋ gatay bu ni ti kəsa gani ahkay do ni huď ahay gani aŋgoru kama do. <sup>26</sup> Nahkay day tamal \*Seteni agariaba seteni ana mis a ti njəďa gayan èdeva ; əgia nahkay ti aŋgoru kama ti ahəmamam ? <sup>27</sup> Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njəďa ge Belzebəl a ti ndam gekəli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njəďa ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekəli gekəleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kəďəmmum ni ti ma ga malfada. <sup>28</sup> Nagariaba seteni ana mis

---

† 12:21 Izayi 42.1-4.



a ti àna njəda ga \*Məsuf ge Melefit a sawaŋ. Goro ya nagraŋ nahkay ni ti aɗafaki \*Məgur ge Melefit ɛnjikia ke kɛli a àndava. »

<sup>29</sup> Yezu àdɛm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu ti mək ahəlfəŋa zlam gayan a mənɟəd məwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwəla naŋ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayan a.

<sup>30</sup> Maslaŋa ya ti naŋ àbi akaba nu bi nahəma, naŋ zal ezir goro. Nahkay maslaŋa ya ti àjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawaŋ.

<sup>31</sup> « Nəhi ana kɛli nahəma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni ɗek akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni ɗek ti Melefit ambərfəŋa kà tay a. Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayan ni ti magudar zlam gayan nani ti Melefit aməmbərfəŋa do simiteni. <sup>32</sup> Maslaŋa ya ti aɗɛmkɛ ma magədavani ka nu, nu \*Wur ge Mis ni ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayan nana. Ay maslaŋa ya ti aɗɛmkɛ ma magədavani ka \*Məsuf Njəlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit àmbərfəŋa do, ku ka mələŋ məweni ya Melefit amagraya ni day aməmbərfəŋa do. »

*Məŋgəhaf ti təsərkaba àna bəza gana*

*(Luk 6.43-45)*

<sup>33</sup> Yezu àdɛm keti : « Nəɗɛm nahəma, tamal məŋgəhaf sulumani ti bəza gani day sulumani. Ay tamal məŋgəhaf magədavani ti bəza gani day magədavani. Nahkay məŋgəhaf ti təsərkaba tay àna bəza gatayana. <sup>34</sup> Lekuləm ti medékw ! Lekuləm ndam magədavani, kəɗɛmum ma sulumani tata waw ? Aɗaba pakama ya ti ahəraya

a ma ge mis ba ni ti àsabikia ka mæbæruv a palam.  
<sup>35</sup> Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a  
 zlam mangahani sulumani ya àniviyu a mæbæruv bu  
 ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana  
 a zlam mangahani magədavani gayan ba. <sup>36</sup> Næhi  
 ana kuli nahæma, ka fat ya ti Melefit amagrafæŋa  
 seriya kè mis a ni ti ku way way do amahæŋgarfæŋ  
 kà pakama gayan magədavani ya àdæm ni dek.  
<sup>37</sup> Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama  
 gayak ya kədæm ni ; amæwæl kur ti pakama gayak  
 ya kədæm ni daya. »

*Ere ye ti Melefit àdæfaki àna Zonas ni*

*(Mark 8.11-12 ; Løk 11.29-32)*

<sup>38</sup> Eslini ndam \*mæsær Wakita ge Melefit akaba  
 ndam \*Feriziyen ndahan tæhi ana Yezu ahkado :  
 « Mæsi, mawayay ti griaya ere ye ti mîpi day-day  
 ndo na ana leli a. » <sup>39</sup> Yezu àhi ana tay ahkado :  
 « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam,  
 tæfæki ahær ke Melefit do, tawayay tægriaya ere  
 ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay  
 ere ye ti tihindi ni ti Melefit amægri ana tay do  
 simiteni. Melefit amədæfiki ere ye ti àdæfaki àna  
 Zonas bay mahæŋgaray \*pakama gayan ni ana tay  
 cilin. <sup>40</sup> Akadæ ga Zonas ya ànjæhadviyu a hud ge  
 kilif vu vad mahkær ni ti, nu \*Wur ge Mis day  
 anagraviyu vad mahkær a had vu. † <sup>41</sup> Ka fat ya  
 ti Melefit amagrafæŋa seriya kè mis a dek nahæma,  
 ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na,  
 atæhi ana mis ye e hini vu ni “Lekælæm ndam  
 magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tæra ticia  
 pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tæmbatkaba

---

† 12:40 Mænjay Zonas 2.1.

majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gəḏakana ti kəsərum do aw ? § 42 Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekulum ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ecikbiyu kwa kè sliri ga məlan ga mara məbi slimi ana pakama ga Salomon bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gəḏakana ti kəsərum do aw ? »

*Seteni àsləkiaba ana mis a ti anɣwiviyu tata*

*(Luk 11.24-26)*

<sup>43</sup> Yezu àdəm keti : « Tamal ti seteni àsləkiaba ana mis a ti, akoru a hud gili vu ka məlan ya ti yam àbi ni, adəbay məlan manjəhadani. Ay anɣət məlan manjəhadani do ; <sup>44</sup> nahkay ti adəm : “Ngulum nənguvoru a arəŋ goro ni vu zlam goro.” Àra ənɣia ti àhuriyu àdi ahàr ana arəŋ ni məslədabana, masla-malabana lala. <sup>45</sup> Eslini naŋ nakəŋ asləka akoru azalakivabiyu seteni ndahan adəskəla, nday nani dek tətam naŋ àna coday. Mək nday nakəŋ dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayan ni egi ngulum gayan ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

*Ndamam ndam ga hud ahay ga Yezu ededīŋ ededīŋeni ni mam ?*

*(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)*

<sup>46</sup> Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu tàra, nday təbu e mite bu tawayay təhi ma. [ <sup>47</sup> Nahkay

---

§ 12:41 Niniv ti kəsa gəḏakani ya Melefit àsləroru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

maslaŋa nahaŋ àhi : « Ata muk akaba bəza ga muk tǝbu e mite bu, tihindi kur. »] <sup>48</sup> Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » <sup>49</sup> Mək Yezu nakəŋ èdɛki ahar ka ndam madəbay naŋ ni, àdəm : « Məŋ goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. <sup>50</sup> Adaba maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huɖ melefɪt bu awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

## 13

### *Bay mabəhad hilfi ga zlam (Mark 4.1-9 ; Lək 8.4-8)*

<sup>1</sup> Ka fat nani Yezu àhəraya a ahay ba, òru ànjəhad kà gəvay ga dəlɔv ni. <sup>2</sup> Eslini mis kay tòru kà gəvay gayəŋ. Nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyu a \*slalah ga yam vu ànjəhadviyu digəs. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dəŋ-dəŋ. <sup>3</sup> Yezu nakəŋ àhi ma ana tay gərgəri kay àna ma \*gozogul, àdəm : « Maslaŋa nahaŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. <sup>4</sup> Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti ɓal gani àdəgoru e divi bu. Nahkay edidɪŋ tàra təndaba. <sup>5</sup> Bal gani keti àdəgoru ka pələɖ ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pələɖ ni kay bi. <sup>6</sup> Àra àfətaya, fat àra àvədɪa ti èhirinaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo. <sup>7</sup> Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya tǝbu tədəkkabu nahəma, adak ni təngecekabá. <sup>8</sup> Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Bəlaŋ gani àbi bəza dɪŋ, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku, nahaŋ ni ti ni kru kru mahkər. » <sup>9</sup> Yezu àdəm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ni ti mîci lala. »

*Yezu adəm ma àna ma gozogul kwa ti kamam  
(Mark 4.10-12 ; Lük 8.9-10)*

<sup>10</sup> Ndam madəbay Yezu ni tàhədafəŋbiyu kà Yezu, təhi ahkado : « Kəhi ma ana tay àna ma \*gozogul kwa ti kamam ? » <sup>11</sup> Àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulam ti Melefit àdəfikiaba zlam manğahani àki ka Məgur gayan na ana kəli a, ti kəsərum. Ay nday ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. <sup>12</sup> Adaba maslanja ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, amələbu àna zlam dal-dal àsabay. Ay maslanja ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa. <sup>13</sup> Nəhi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal taməŋjaləŋ ka zlam lala nəngu ni tìpi do ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəngu ni tici do.

<sup>14</sup> « Gatay ya təbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni àgravu. Adəm :

“Ku tamal kəbumi slimi ana zlam lala nəngu ni ekicəm do.  
Ku tamal kəməŋjumləŋ ana zlam lala nəngu ni ekipəm do.

<sup>15</sup> Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni,  
adaba tìrika slimi gatay a, tàbakabá eri gatay a.  
Tàgray nahkay ti, ti tici zlam ba, tìpi divi ba, təsər zlam ba ;  
tawayay ti tàmbatkaba majalay ahər gatay a ba daya.

Tamal tàmbatkaba ti akal nəhəŋga tay a.” \*

---

\* **13:15** Izayi 6.9-10.

<sup>16</sup> « Ay lekulum ti mærumvu adaba eri afəŋ kè kuli, kipum divi ; slimi day təfəŋ kè kuli, kicam zlam. <sup>17</sup> Nəhi ana kuli nahəma, ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni təwaya mipia ere ye ti kipum na, ay ti tîpi ndo. Təwaya micia ere ye ti kicam na, ay ti tîci ndo. »

*Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na*

<sup>18</sup> « Ay lekulum ti bumi slimi ana ma ya ti ma \*gozogul àki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni. <sup>19</sup> Tamal mis təbi slimi ana pakama ya tədəmki ka \*Məgur ge Melefit ni, tîci do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam adəgaki ni. \*Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təgəskabu na ana tay a. <sup>20</sup> Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya hilfi ga zlam adəgaki ni : tîcia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya. <sup>21</sup> Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərur vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayəŋani. Tamal zlam zləzladani àdia ahər ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbrəŋ həya, təgəskabu va do. <sup>22</sup> Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a hud ga adak vu ni : tîcia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay majalay ahər ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani təngecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tîci ni əzaya arəŋa do. <sup>23</sup> Mis ndahan ti ni tici pakama ge Melefit. Tîci ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam adəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlan gani

abi bəza diŋ, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku, nahaŋ ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

### *Ma gozogul àki ka ayum*

<sup>24</sup> Yezu nakəŋ aŋgəhađi ma \*gozogul nahaŋ ana tay keti, àdəm : « \*Məgur ge Melefit ti təzavu ata mis ya ti əzligi hay gayan sulumani a vədaŋ gayan bu ni. <sup>25</sup> Ay məlavad əra əgia, mis tɪnjikaba dɔwir a ti zal ezir gayan ɔru əzligikiviyu ayum mək əsləka zlam gayan a. <sup>26</sup> Ka ya ti təra təfətaya, təbu tabay ahər nahəma, ayum ni day əsərvu. <sup>27</sup> Ndam məgri təwi ana bay ga vədaŋ ni təra tɪpia ti tərəkia ka bay ga vədaŋ na. Təhi : “Bay geli, kizligi a vədaŋ bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni əhəraya ti eley ?” <sup>28</sup> Əhi ana tay : “Əgray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam məgri təwi ni təhi : “Kawayay ti mōru mɪjeba waw ?” <sup>29</sup> Naŋ nakəŋ əhi ana tay : “Aha ! Kijumaba ba, adaba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na. <sup>30</sup> Brənum tay nahkay hayaŋ. Eminjua ka sarta ga mabazana day kwa ti anəhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wəlumaba ti kəjumiaba aku a, hay ni ti ni kəhəlumubiya kəbumiyu a guvur goro vu.” »

### *Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni akaba ke miwisin*

*(Mark 4.30-32 ; Lək 13.18-21)*

<sup>31</sup> Yezu əhi ma \*gozogul nahaŋ ana tay keti, àdəm : « \*Məgur ge Melefit ti əzavu akaba wur ge hilfi ga zlam gəziteni. Mis əzay, əzligi a vədaŋ gayan bu. <sup>32</sup> Hilfi gani ti gəziteni e kiđiŋ ga bəza ge hilfi ndahaŋ ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti əfətaya ni ti adəka atam zlam ndahaŋ ya e dini bu ni dek,

ègi mənğəhaf. A6al ahar, edidin tara tagraviyu lala gatay a huf gani vu. »

<sup>33</sup> Yezu nakəŋ àhi ma gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « \*Məgur ge Melefit ti àzavu akaba \*mi-wisinq. Wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudatay àna nan. Nahkay miwisinq ni ewisinqaba humbu na dek. »

*Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam  
(Mark 4.33-34)*

<sup>34</sup> Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma \*gozogul. Ma gayan ya àhi ana tay àna ma \*gozogul do ni ti àbi. <sup>35</sup> Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni mǎgravu. Ma gani nihi :

« Anəhi ma ana tay ti àna ma \*gozogul ;  
ma goro ya anəhi ana tay ni ti ma mənğahani kwa  
ka mənəkə ga məlan.† »

*Yezu adafaba ma gozogul ya àdəmki ka ayum na*

<sup>36</sup> Eslini Yezu àmbərbu mis dal-dalani ni, òru a magam. Eslini ti ndam madəbay nan ni tǎhədakfəŋiyu tǎhi : « Dəfiaba ma \*gozogul ya kədəmki ka ayum ya əfət a vədan bu na ana leli a zla aw. » <sup>37</sup> Àhi ana tay ahkado : « Maslan ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu \*Wur ge Mis. <sup>38</sup> Vədan ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a \*Məgur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadəbay \*Seteni ni, <sup>39</sup> zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni \*məslər ge Melefit. <sup>40</sup> Yaw akada ya tijeba ayum a, tǎjiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagray

---

† 13:35 Limis 78.2.



ti nahkay : <sup>41</sup> nu Wur ge Mis anəslərbiyu məslər goro, atəhəlabə ndam magudar zlam na dək akaba ndam ya ti tijiŋkia mis ke divi a na dək a Məgur goro ba. <sup>42</sup> Mək atəbiyu tay a \*dəluv ga aku vu. Eslini ti etitəwi, atahəpədkabu aslər adəba daliya ya atəcakay ni. <sup>43</sup> Ay ti ndam jireni ni atəsladəy akada ga fat ni a Məgur ga Bəŋ gatay bu. Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ nahəma, mîci lala. »

*Ma gozogul àki ke elimeni manğahani a vədaŋ bu akaba àki ke ebirsli*

<sup>44</sup> « \*Məgur ge Melefit ti əzavu akaba elimeni manğahani a vədaŋ bu ni. Maslaŋa nahaŋ əbu, ərə adı ahər, əzaba əmbati məlaŋ əŋgahkivu, əmərvə daldal. Nahkay əsləka əsəkumoru zlam gayan dək mək əsəkum vədaŋ nani.

<sup>45</sup> « Nahkay day Məgur ge Melefit ni əzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebirsli sulumani ni. <sup>46</sup> ərə adia ahər ana sulumana bəlaŋ atam ndahaŋ ni ti ərə əsəkumoru zlam gayan dək mək əsəkum ebirsli nani. »

*Ma gozogul àki ka zəva*

<sup>47</sup> « Nahkay keti, \*Məgur ge Melefit ti əzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təgəsaya kilif gərgərana kay əna naŋ a ni. <sup>48</sup> Tamal kilif ni təhurviya a zəva ni va, zəva ni ərəha ti tagəjahaya ka dəŋ-dəŋ a, tanjəhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumani ni təbiyu a hətək vu, ya ti əbəlay do ni ti ni, taboru tay. <sup>49</sup> Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefit atara təhəlkiba ndam cudad əkiba ka ndam jirena <sup>50</sup> ga məbiyu tay a \*dəluv ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslər adəba daliya ya atəcakay ni. »

<sup>51</sup> Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kìcuma ma goro ya nàhi ana kuli na dek aw ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : « Iy, micia. » <sup>52</sup> Mək nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay \*məsar Wakita ge Melefit lu, tamal àsəra zlam a àki ka Məgur ge Melefit a lala ti təzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam məwena akaba midigwena e elimeni gayan ya aŋgah ni ba ni. »

*Ndam Nazaret təfəki ahər ka Yezu do  
(Mark 6.1-6 ; Luk 4.16-30)*

<sup>53</sup> Yezu àra èndeveriŋa ma \*gozogul nday nana ti àsləka eslina, <sup>54</sup> òru a kəsa gayan vu ka məlan ya àdək ni. Òru ènjua ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga \*mahəŋgalavù Melefit ye eslina ni bu. Tàra ticia ma gayan ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm ahkado : « Məsər zlam hini ti àcahay eley ? Aŋgət njəda ga magray ere ye ti day-day mis tìpi ndo ni ti eley ? » <sup>55</sup> Nan wur ga bay madar zlam ni do waw ? Məŋani ti Mari do waw ? Bəza ga məŋani ata Zek, Zəzef, Zəd, Simu do waw ? <sup>56</sup> Bəza ga məŋani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? Aŋgət njəda ga magray zlam nani dek ti eley ? » <sup>57</sup> Azuhva nani ti mis nday nani təwayay məfəki ahər ka Yezu ndo. Ay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bay məhəŋgri \*pakama ge Melefit ana mis ni ti, təwayay nan a kəsa gayan bu do. Ata bəŋani akaba ndam ga huɗ ahay gayan day təwayay nan do, si a kəsa ndahan bu kwa ti mis tawayay nan. » <sup>58</sup> Eslini Yezu àgray zlam ndahan ya ti mis tìpi day-day ndo ni kay ndo həya adaba təwayay məfəki ahər do.

# 14

*Takaɗ Zen bay mabaray mis ni*  
(Mark 6.14-29 ; Luk 9.7-9)

<sup>1</sup> Ka sarta gani nani ti mis tɔbu tɔzlapaki ka Yezu. Tɔbu tɔzlapaki nahɔma, \*Erot bay Gelili ni ɛcia pakama gatay ya ti tɔɗɔm na. <sup>2</sup> Naɗ nakɛɗ àhi ana ndam ya tɔgri tɔwi ni ahkado : « Naɗ nani ti Zen bay mabaray mis ni, àmɔta mɛk àngaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adaba àngaba e kisim ba palam. » <sup>3-4</sup> Bay Erot àɗɔm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafɛɗa Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mɛɗ ga Erot. Àra àza wal na ti Zen bay mabaray mis ni àhi ahkado : « Kàzay Erodiyat ti àwɛsl. » Zen àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakɛɗ àhi ana ndam gayan tɔgɛs naɗ, tɔwɛl, tɔfiyu a daɗgay vu, mɛk tɔgray nahkay. <sup>5</sup> Erot àwaya makada Zen a, ay ti aɗgwaz àwɛrfɛɗa naɗ kà ndam \*Zude a, adaba nday dɛk tɔɗɔm Zen ti naɗ bay mahɛɗgaray \*pakama ge Melefit.

<sup>6</sup> Ay a vad nahan, Erot àgra wumɛri ge miwivu gayan a, àzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodiyat dahalayani àhurkiviyu ka tay, mɛk àhɛbay kɛ meleher gatay. Àra àhɛba nahkay ti hɛbay gayan ni ɛgia eri ana bay Erot a dal-dal. <sup>7</sup> Nahkay Erot nakɛɗ àmbadi ana wur ni dɛk, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dɛk nɔvuk. » <sup>8</sup> Wur ni mɛɗani àra àbikia ma ti àhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kɛvu ahàr ge Zen bay mabaray mis ni ahalay, tɔfukibiya ka paranti a ! » <sup>9</sup> Bay ni àra ɛcia pakama ga wur na ti àhɛlia ahàr a. Adaba àmbadia ana wur na kɛ meleher ge mis na ti ɛkeli ere ye èhindi ni koksah. Nahkay

àhi ana ndam gayan tângri ana wur ni akadà ya àwayay ni, <sup>10</sup> àslororu mis a ahay ga dangay ni vu ge mekelkibiya ahàr ke Zeñ a. <sup>11</sup> Tàrà tètibiya ahàr ge Zeñ nakəñ a ana wur dahalay na ka paranti a ti nañ nakəñ àzikaboru ana mənani. <sup>12</sup> Ndam madəbay Zeñ ni tàrà ticia ti tòru tàzay kisim gani, tili. Tàrà tilia ti tòru tēhi ma gani ana Yezu.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam  
(Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17 ; Zeñ 6.1-14)*

<sup>13</sup> Yezu àrà ècia tàkadà Zeñ a ti àcəliyu a \*slalah ga yam vu, àsləka eslina, òru gwar ka məlan nahan. Məlan gani nani ti drin a huđ gili bu. Ay mis dal-dalani ni tàrà təcifinà daday a ti tàdəboru nañ àna asak. <sup>14</sup> Yezu àrà àhəraya a slalah ga yam ni ba, èpia mis dal-dalani na ti tèsia cicihi a dal-dal. Nahkay àhəngaraba ndam ya tèbesey do na e kidin gatay ba.

<sup>15</sup> Məlakarawa àrà ègia ti ndam \*madəbay Yezu ni tərəkia, tēhi ahkado : « Leli nihi ti a huđ gili bu, sarta day àbi va bi. Hi ana mis ni tàsləka, tòru a kəsa gərgərani ni vu tàdəboru zlam məzumani. »

<sup>16</sup> Eslini Yezu àhəngrifəñ ana tay, àdəm : « Tàsləka day ti kamam ? Lekələm lekəlumeni vumi zlam məzumani ana tay. » <sup>17</sup> Nday nakəñ tēhəngrifəñ, tēhi : « Araña àfəñ kè leli ahalay bi ; si \*dipen zlam, tàkivu kilif cə cilin. » <sup>18</sup> Nañ nakəñ àhi ana tay : « Həlumubiya ahalay a. » <sup>19</sup> Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənəhadà a ga hađ ke kəzir a, mək nañ nakəñ àhəl dipen zlamani ni tàkivu kilif cəni ni, àmənjouru e melefít vu, àgri səsı ana Melefít. Àrà àgria səsı a ti èsekaba dipen na, mək àbi ana ndam madəbay nañ ni ge midieni ana mis dal-dalani ni.

<sup>20</sup> Mis nakəñ dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələñ

gani tàcakalakabu mægəjəni gani, tərəhvù hətək kru mahar cə àna naŋ. <sup>21</sup> Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam ; wál akaba bəza ti tàcalkivu tay ndo.

*Yezu asawadaki ka ahàr ga yam  
(Mark 6.45-52 ; Zəŋ 6.15-21)*

<sup>22</sup> Ka gani nani ti Yezu nakəŋ àhi ana ndam madəbay naŋ ni tàcəliyu a \*slalah ga yam vu, tōru kama gayan hayan ke ledi ga dəluv ni, day kwa ti naŋ naŋani aməhi ana mis ni ti tèdevu, tàsləka.

<sup>23</sup> Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakəŋ àcəloru a həma vu drin drin akaba mis ga mahəŋgalay Melefīt. Məlakarawa àra ègikia, naŋ ka ahàr gayan eslini. <sup>24</sup> Ndam madəbay naŋ ni ti ni tàsləka àna slalah ga yam gatay na, tigia drin drin akaba dən-dən a. Aməd naŋ àbu adadəy slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ahəŋgarbiyu tay kələŋ.

<sup>25</sup> Də gwendeli-gwendeli ti Yezu nakəŋ àrəkioru ka tay, asawadəkioru ka ahàr ga yam ni njuwan-njuwan. <sup>26</sup> Ndam madəbay naŋ ni tàra tìpia naŋ a, naŋ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti bəruv àtikaba ana tay a, tədəm : « Maslaŋa àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakəŋ tàgra aŋgwaz a, təzlah.

<sup>27</sup> Ay Yezu nakəŋ àhi ma ana tay həya, àdəm : « Zum njəda, nu timey. Aŋgwaz àwər kəli ba. »

<sup>28</sup> Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak ededən ti vu divi nəsawadkioru ka ahàr ga yam ni bi-legeni ti nōru afa gayak. » <sup>29</sup> Yezu àhi : « Ra. » Nahkay naŋ nakəŋ àhəraya a slalah ga yam ni ba, àsawadəkioru ka ahàr ga yam ni àrəkioru ka Yezu nakəŋ. <sup>30</sup> Ay àra èpia aməd na àbu akəzlay dal-dal ti àgra aŋgwaz a ; nahkay yam ni awayay anday naŋ.

Naŋ nakəŋ àzlah, àdəm : « Bay goro, hənɣay nu ti ! »  
<sup>31</sup> Eslini Yezu àtəloru ahar huya, àgəs naŋ, mək àhi :  
 « Məfəku ahàr gayak àhəca ; kajalay ahàr cə cə ti  
 kamam ? » <sup>32</sup> Nday nakəŋ tàra təcəliya a slalah ga  
 yam ni va ti aməd ni day àmbrəŋ makəzlani huya.  
<sup>33</sup> Eslini nday ya təvu a slalah ga yam bu ni dek  
 tàbəhadī mirdim ana Yezu nakəŋ, təhi : « Nak ti  
 Wur ge Melefit edəfiŋ. »

*Yezu ahəŋgaraba mis ka had Zenizaret a  
 (Mark 6.53-56)*

<sup>34</sup> Ka ya ti tàsləka, təhəra dəluv na àndava ni ti  
 nday ka dən-dən ka had Zenizaret. <sup>35</sup> Yezu akaba  
 ndam madəbay naŋ ni tàra təhəraya a \*slalah ga  
 yam ni ba ni ti mis ga had nani təsəra Yezu a  
 huya. Tàra təsəra naŋ a ti tòru təhi ma gani ana  
 mis ga kəsə ga had nani, nahkay təhəlibiyu ndam  
 ya təbesey do ni dek. <sup>36</sup> Təgri kam-kam ti mis nday  
 nani ya təbesey do ni tɛnjifiŋ kà ma ga azana gayan  
 ni ciliŋ. Nday ya ti tɛnjifiŋa ni dek tàŋgaba.

## 15

*Gejewi àki ka zlam ga ndam ya ahaslani ya  
 təcahi ana mis ni  
 (Mark 7.1-13)*

<sup>1</sup> Ka sarta gani nani ndam \*Feriziyeŋ ndahan  
 akaba ndam ndahan ya \*təsəra Wakita ge Melefit  
 a ni tàsləkabiya a Zerəzalem a, tərəkia ka Yezu a,  
 təhi ahkado : <sup>2</sup> « Ndam madəbay kur ni təgəskabu  
 magray zlam akada ga ata bəŋ geli ya ahaslani  
 tədəfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Təzum zlam  
 day tàbarakaba ahar àna divi gana do ni. » <sup>3</sup> Yezu  
 àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm

day kagudarum \*Divi ge Melefit àna manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni ti kamam ? <sup>4</sup> Melefit àdəm ahkado : “Ngwioru a had ana ata buk ata muk.” \* Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəjani ahkay do ni mənani nahəma, təkada nan a.” † <sup>5</sup> Ay lekələm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaŋa nahan esliki məhiani ana bəjani ahkay do ni ana mənani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna nan ni, sədaga ge Melefit.” <sup>6</sup> Maslaŋa nani àdəma ma nahkay nahəma, kədəmum tamal əjənaki ata bəjani ata mənani va do ni ti àgray araŋa do. Lekələm kəgrum nahkay ti, kəmbərəŋuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbərəŋuma ti kəfumviyu pakama gekəli ya kakahum ni a məlan gani vu huk. <sup>7</sup> Lekələm kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefit àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray \*pakama gayan Izayi ni ba. Pakama gayan ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli. <sup>8</sup> Àdəm ahkado : “Mis hini tazləbay nu àna ma cilin, təjalaku ahər do simiteni.” <sup>9</sup> Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcahay ni ti ka mawayay ge mis cilin, do ni ti ka mawayay goro do.” ‡ »

*Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni  
(Mark 7.14-23)*

<sup>10</sup> Yezu əzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədəm ni, ti kícəm lala. <sup>11</sup> Ere ye ti a dala bu,

\* 15:4 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † 15:4 Mahərana 21.17.

‡ 15:9 Izayi 29.13.

mis azum àna ma gayan, agray nan “\*njelatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslanja gani adəm àna ma gayan ni day kwa ti agray nan “njelatani do.” » <sup>12</sup> Eslini ndam madabay nan ni tərəkia, t̃ahi ahkado : « Ma gayak ya k̃dəm ni àzumia b̃aruv ana ndam \*Feriziyen na ti k̃sərkiya waw ? » <sup>13</sup> Yezu nakən àhəngrifən ana tay, àdəm ahkado : « Məngəhaf ya ti Baba nan ya e melefīt bu àjav ndo ni lu ataradaba. <sup>14</sup> Ñdəm nahəma, br̃ənum tay ; nday ti ndam wuluf ya t̃dafəña ahar k̃a ndam wuluf ndahan a ni. Tamal zal wuluf adafəña ahar k̃a zal wuluf nahan a ti nday cec̃eni at̃əd̃əgiyu e evid̃ vu. »

<sup>15</sup> Eslini Piyer àhəngarfən, àhi : « D̃əfiaba ma \*gozogul ya k̃dəm ni ana leli a zla aw. » <sup>16</sup> Yezu àhi ana tay ahkado : « Lek̃l̃um day kekileña k̃s̃ər̃um zlam do waw ? <sup>17</sup> Ad̃aba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni d̃ek ti ahuriyu a huf̃ vu ciliñ, m̃ək at̃əhiyu azay gani e d̃əgzey vu ti k̃s̃ər̃um do waw ? <sup>18</sup> Ay ere ye ti mis azlapay ni ah̃əraya ti a m̃əb̃əruv gayan ba, ma gani nani day kwa ti agudar nan, agray nan “njelatani do.” <sup>19</sup> Ad̃aba zlam magudarani d̃ek ah̃əraya ti a m̃əb̃əruv ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ah̃ər̃ ka zlam magudarani g̃ərg̃əri d̃ek : ka makad̃ ah̃ər̃, ka magray hala, ka magray mes̃əwehvu, ke migi akal, ka mas̃əkad̃ malfad̃a akaba ka m̃əs̃ivani ana mis. <sup>20</sup> Ere ye ti agray ti mis egi “njelatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti m̃əzum zlam m̃ənjəd̃ m̃əbaray ahar akad̃a ge divi ga ata b̃əñ gek̃li ni ti àgray ti mis egi “njelatani do” do. »

*Wal nahan nan wur Z̃əde do af̃əki ah̃ər̃ ka Yezu  
(Mark 7.24-30)*



21 Yezu àsləkaba eslina, òru ka haɗ ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidonj. 22 Wal Kanan nahan nanj àbu eslini. Wal ni àra èpia Yezu a ti àrəkia àna zlahay a, àɗəm : « Bay goro, \*Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! Wur goro dahalayani àbiyu èbesey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. » 23 Ay ti Yezu àhəlkaba ma ndo. Eslini ndam maɗəbay nanj ni təhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, aɗaba nanj àbu azlahlənbiyu kè leli, àmbrən do ni. » 24 Yezu nakən àhi ana tay : « Təslərbiyu nu ahalay ndo. Təslərbiyu nu ti ana ndam \*Izireyel ciliŋ, aɗaba nday akada təmbəmbak ya ti tija ni. »

25 Ay ti wal ni àra àbəhaɗi mirdim grik ana Yezu meleher ndiɓ ana haɗ, àhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! » 26 Eslini Yezu àhəngrifən ana wal nakən, àhi ahkado : « Təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbəlay do. » 27 Mək wal nakən àɗəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huɗ ga mələŋ məzumki zlam vu ni, ku kərá gatay day tapalaba təzum timey. » 28 Eslini Yezu àhi ana wal nakən : « Wal ni, kəbu kəfəku ahər lala ; ere ye ti kihindi ni məgravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayan ni àŋgaba həya.

### *Yezu ahəŋgaraba ndam ga arməwər gərgərana*

29 Yezu àsləka eslina, òru kà gəvay ga dəluy Gelili. Òru ènjəa ti àcəloru a həma vu. Àra àcəloya ti ànjəhaɗ digəs. 30 Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jəgwer, ndam wuluf, ndam dərə, makwayá akaba ndam ga arməwər ndahan gərgərani, təbəhaɗtay kà gəvay gayan mək nanj nakən àhəŋgaraba tay a. 31 Mis dal-dalani

ni tàrà tipia ndam makwaya ya tɔ̀zlapay koksah ni tɔ̀bu tɔ̀zlapay, ndam dɔ̀ra tɔ̀ngaba tigia sɔ̀nduɔ̀-sɔ̀nduɔ̀ana, ndam jɔ̀gwer tɔ̀sawadɔ̀y lala akaba ndam wuluf tɔ̀bu tipɔ̀ divi nahɔ̀ma, tɔ̀mɔ̀rvá dal-dal, nahkay tazlɔ̀bay Melefit ga ndam \*Izireyel ni.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dɔ̀bu faɔ̀*  
(Mark 8.1-10)

<sup>32</sup> Yezu àzalay ndam maɔ̀ɔ̀bay naɔ̀ ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini tɔ̀su cicihi dal-dal, adaba vaɔ̀ mahkɔ̀r hi leli mɔ̀bu akaba tay, zlam məzumani day àfɔ̀n kà tay va bi. Ay ti nàwayay mɔ̀mbrɔ̀n tay ti taslɔ̀ka àna lɔ̀wir a do. Tamal nəhi ana tay “Slɔ̀kuma” mɔ̀njɔ̀d mɔ̀vi zlam məzumani ana tay nahɔ̀ma, njɔ̀da amɔ̀lɔ̀fɔ̀n kà tay ka ahàr divi ga maslɔ̀kana bi. » <sup>33</sup> Ndam maɔ̀ɔ̀bay naɔ̀ ni tɔ̀hɔ̀ngrifɔ̀n, tɔ̀hi ahkado : « Leli ðek ahalay a hud gili hini bu ni ti mɔ̀hɔ̀libiyu \*dipɔ̀n ana tay tɔ̀rɔ̀h àna naɔ̀ ðek ti eley ? » <sup>34</sup> Yezu nakɔ̀n àhi ana tay ahkado : « Dipɔ̀n àfɔ̀n kè kɔ̀li ehimey ? » Tɔ̀hɔ̀ngrifɔ̀n, tɔ̀hi : « Dipɔ̀n àfɔ̀n kè leli adɔ̀skɔ̀la akaba kilif ciɔ̀-ciɔ̀eni ɔ̀al. »

<sup>35</sup> Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tɔ̀njɔ̀hadɔ̀ a ga had a. <sup>36</sup> Tàrà tɔ̀njɔ̀hadɔ̀ ti àhɔ̀l dipɔ̀n adɔ̀skɔ̀lani ni akaba kilif ni, àgri sɔ̀si ana Melefit. Àra àgria sɔ̀si a ti èsekaba, àvi ana ndam maɔ̀ɔ̀bay naɔ̀ ni, ndam maɔ̀ɔ̀bay naɔ̀ ni ti ni tɔ̀di ana mis dal-dalani ni ðek. <sup>37</sup> Mis nakɔ̀n ðek tɔ̀zum, tɔ̀rɔ̀ha àna naɔ̀ a. Tɔ̀cakalaviyu mɔ̀gɔ̀jɔ̀ni ga zlam məzumani ni a hɔ̀tɔ̀k vu, tɔ̀rɔ̀hvù hɔ̀tɔ̀k adɔ̀skɔ̀la àna naɔ̀. <sup>38</sup> Mis ya tɔ̀zum zlam eslini ni agray mis dɔ̀bu faɔ̀, tɔ̀calkivu wál akaba bɔ̀za ndo. <sup>39</sup> Kɔ̀lɔ̀n gani Yezu nakɔ̀n àhi ana mis ni « Slɔ̀kuma, » mɔ̀k tɔ̀slɔ̀ka. Eslini Yezu

nakəŋ àcəliyu a \*slalah ga yam vu àsləka, òru ka had Magadaŋ.

## 16

*Zlam ya mis tìpi day-day ndo ni*

*(Mark 8.11-13 ; Lúk 12.54-56)*

<sup>1</sup> Ndam \*Feriziyeŋ ndahaŋ akaba ndam \*Seduseyeŋ ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, tawayay tatəkar naŋ ti m̧gudar zlam ; nahkay ti ţhi : « Griaya ere ye ti m̧pi day-day ndo na ana leli a, ti m̧sər ere ye ti kagray ni ti kagray àna njəda ge Melefit. » <sup>2</sup> Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal ķpuma huɖ melefit a ndize ti kədəmunum : “Hajəŋ ti məlaŋ amanja njəlata.” <sup>3</sup> Ge miledə tamal ķpuma huɖ melefit a ḑiļiŋ-ḑiļiŋ ti kədəmunum : “Kani ti avər ara atəd.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya ķpam a huɖ melefit bu na ti, kəsərūm zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam ! <sup>4</sup> Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, ţfəki ahər ke Melefit do, tawayay ţgriaya ere ye ti mis ţpi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti ţhindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit amədəfiki ana tay ni ti ere ye ti adafaki àna Zonas ni ciļiŋ. » Eslini naŋ nakəŋ àsləka, àmbərbu tay.

*Kəgrum zlam akaɖa ga ndam Feriziyeŋ ya tagray ni ba*

<sup>5</sup> Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni ţbu takoru tatuwaḑ ḑəluv ni ; nday ţbu takoru ti ndam madəbay naŋ ni ţhəl \*ḑipeŋ ndo, àgəjazlkia ahər ka tay a. <sup>6</sup> Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi

ana \*miwisiŋ ga ndam \*Feriziyeŋ ni akaba ga ndam \*Seduseyeŋ ni. » <sup>7</sup> Nahkay ndam madəbay naŋ ni təzlapay e kiđiŋ gatay bu, tədəm : « Ādəm nahkay ti adaba məhəlbiyu dipenŋ ndo palam. » <sup>8</sup> Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Məfəku ahàr gekəli ti àhəca ; kazlapum kədəmun kəhəlumbiyu dipenŋ ndo ni ti kamam ? <sup>9</sup> Kicəm ma goro do, kəsərum do kekilenja waw ? Goro ya ti nidi dipenŋ zlamani ana mis dəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ? <sup>10</sup> Goro ya ti nidi dipenŋ adəskəlani ana mis dəbu fadani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ? <sup>11</sup> Ŋgay nu nəcalfəŋ ti ke dipenŋ dipenani do ni ti kəsərum do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kəli ti bumvu slimi àna miwisiŋ ga ndam Feriziyeŋ ni akaba ga ndam Seduseyeŋ ni. » <sup>12</sup> Nahkay zla ti ndam madəbay naŋ ni tàra təsəra Yezu àhi ana tay « Bumvu slimi àna miwisiŋ » ti, àzlapiki ana tay ti ke miwisiŋ ya ti tiwisiŋ dipenŋ àna naŋ ni do ; àzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyeŋ akaba ga ndam Seduseyeŋ ya təcahi ana mis ni.

*Piyer adəm Yezu naŋ àbu Krist Bay gəḏakani ya amara ni*

*(Mark 8.27-30 ; Lək 9.18-21)*

<sup>13</sup> A vad nahan, Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka hađ Sezare ge Filip. \* Eslini Yezu èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tədəm nu \*Wur ge Mis ti nu way ? » <sup>14</sup> Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Tədəm nak Zeŋ bay məbaray mis

\* **16:13** Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gəḏakani.

ni, mis ndahan tādām nak Eli, mis ndahan ti ni tādām nak Zeremi ahkay do ni nak bilin ga ndam ya tãhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni. » <sup>15</sup> Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti kədāmum nu ti nu way ? » <sup>16</sup> Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak \*Krist \*Bay gəḏákani ya Melefit àslərbiyu ni, nak Wur ge Melefit Bay ga sifa ni. » <sup>17</sup> Yezu àhi : « Simu wur ge Zəŋ, mərvi adaba ma ge jiri hini ya kədām ni ti mis hihiriken i àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huḏ melefit bu. <sup>18</sup> Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njəḏa ana ndam məfəku ahàr ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay àna naŋ ni. † Nahkay ti kisim tekeḏi aməgri araŋa ana tay do. <sup>19</sup> Anəvuk lekili ga mahay ga \*Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka haḏ ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabá ka haḏ a ni ti e melefit bu day atəgəskabu. » <sup>20</sup> Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « ŋgay nu Krist \*Bay gəḏákani ya Melefit àslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaŋa ba simiteni. »

*Yezu adəm aməmət mək aməŋgaba e kisim ba  
(Mark 8.31–9.1 ; Lək 9.22-27)*

<sup>21</sup> Kwa ka sarta gani nani Yezu àzlapi ana ndam madəbay naŋ ni vay-vay, àhi ana tay ahkado : « Ahàr àḏəm nakoru a Zərəzalem kwa. Ahàr àḏəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gəḏákani ni, gəḏákani ga ndam \*məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam \*məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huḏ ga vad mahkərani bu

† **16:18** Piyer ti adəmvaba « akur. »

anangaba e kisim ba. » <sup>22</sup> Piyer àra ècia ma gayan na ti àzaba nan e kidin gatay ba cak. Àlègi, àhi : « Bay goro, Melefit mājəgay kur ti ere nani àgrakukvu ba ti ! » <sup>23</sup> Ay Yezu àmbatkibiyu ma ke Piyer, àlègi bilegeni, àdəm : « \*Seteni, sləkafua, ru drin ! Nak ti kacafəna nu ga magray təwi goro a, adaba majalay ahər gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahər ti akada ge mis hihiriken ni. »

<sup>24</sup> Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahəma, ahər àdəm māmbrənan ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, \*tadarfənan nan kà təndal nəngu ni mifese. Tamal mis awayay madəbay nu ti məgray nahkay. <sup>25</sup> Maslanə ya ti àdəm ajəgur sifa gayan, awayay amət ba ni ti emijin. Maslanə ya ti emijin sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do. <sup>26</sup> Tamal mis anğəta elimeni ga duniya na dek mək èjinə sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emijinə sifa gayan na ti aməngət mam ga məmbani àna nan mam ? <sup>27</sup> Adaba nu \*Wur ge Mis anara àna njəda ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti àgray ni. <sup>28</sup> Nəhi ana kəli nahəma, e kidin ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atəmət ti etipi nu Wur ge Mis anangə, anəhuriyu a bay goro vu. »

## 17

*Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam  
madəbay nan ni  
(Mark 9.2-13 ; Lək 9.28-36)*

<sup>1</sup> Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zen wur ga mən ge Zek ni, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu cilin. <sup>2</sup> Tòru tinjəa ti vu ga Yezu ni àmbativa e eri va ana tay nahan a. Eri gayan ni àmbatvu, asladay akada fat, azana ka vu gayan day tigia bəf-bəf talla təsladay məlan. <sup>3</sup> Eslini tipioru Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu. <sup>4</sup> Piyer àra epia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nvicey ahay mahkər, bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Eli. » <sup>5</sup> Piyer nan əbu azlapay nahkay ti məgudungudun masladani àhərkiaya ka tay a, anğah tay. Dəngu ga maslanə àhənday a məgudungudun ni bu, àdəm : « Nan hini ti wur goro, nawayay nan dal-dal, nəmərvu àna nan dal-dal. Gəsumiki pakama gayan ! » <sup>6</sup> Ndam \*madəbay Yezu ni tərə ticia nahkay ti anğwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiəa ndiəa ana had. <sup>7</sup> Ay Yezu nakən àhədakfənjiyu ka tay, ənjiñ ka tay mək àhi ana tay : « Cikəmba, kəgrum anğwaz ba. » <sup>8</sup> Nday nakən təhelin eri, tipi maslanə nahan ndo, si Yezu nan bəlan cilin. <sup>9</sup> Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti kipur ni ana maslanə ba, si nu \*Wur ge Mis ananğaya e kidin ga ndam evid ba kwa. »

<sup>10</sup> Ndam madəbay nan ni təhi ahkado : « Ndam \*məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wudaka \*Krist \*Bay gədakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? » <sup>11</sup> Yezu nakən àhəngrifən ana tay àdəm ahkado : « Edefin Eli ara, aslamalakabu zlam dek day. <sup>12</sup> Ay nəhi ana kəli

nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis tèsər naŋ ndo. Təgria ere ye ti nday tàwayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. » <sup>13</sup> Eslini ndam madəbay naŋ ni tèsəra àzlapaki ti ke Zen bay məbaray mis ni.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahan a  
(Mark 9.14-29 ; Lək 9.37-43)*

<sup>14</sup> Ka ya ti tɛnjikia ke mis dal-dalani na ti maslaŋa nahan àhəɖakfəŋbiyu ka Yezu, àbəhaɖ mirdim <sup>15</sup> àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vaɖ ndahan adiyu a aku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicihi ti kam-kam ! <sup>16</sup> Nəzibiya naŋ ana ndam madəbay kur na ti tɔgariaba, ay ti tɛsliki ndo. » <sup>17</sup> Eslini Yezu àɖəm : « Lekuləm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefɛt do, lekuləm ndam magudar zlam ! Nu ananəhəhaɖkaŋgaya akaba kuli aw ? Nu eneɓesi ana kuli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. » <sup>18</sup> Tàra təzibiya wur na ti Yezu àzlacaki ke seteni ni, mək seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni ègia naŋ lala həya.

<sup>19</sup> Eslini ndam \*madəbay Yezu ni tàzalay Yezu ka ahàr gatay, tihindi naŋ, təhi : « Leli mɛsliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » <sup>20</sup> Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àɖəm : « Kisləmki ndo ni ti aɖaba məfəki ahàr gekuli ke Melefɛt àhəca. Nəhi ana kuli nahəma, tamal ti məfəki ahàr gekuli ke Melefɛt kay do, àbu gəzit akaɖa hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəŋgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kisləmki magrani do ni ti àbi. [ <sup>21</sup> Ay ti seteni akaɖa nday nani nahəma, tamal ti



kàhəŋgalay Melefit ndo akaba kəgəs ndəra ndo ni ti təsləkiaba ana mis a koksah.] »

*Yezu adəm keti anəmət mək ananɣaba e kisim ba  
(Mark 9.30-32 ; Lək 9.43-45)*

<sup>22</sup> A vad nahan, ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni dek təbu ka ahar bəlan e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Atədəfiki nu \*Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu, <sup>23</sup> tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti ananɣaba. » Nday nakəŋ t̄ara ticia ma gayan na ti àhəlia ahàr ana tay a dal-dal.

*Məhəl hadam ga ahay gəɖakani ge Melefit*

<sup>24</sup> Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni t̄inɣa a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga \*ahay gəɖakani ge Melefit ni t̄ahəɖakfəŋiyu ke Piyer, t̄əhi : « Məsi gekəli ni ti àpəl hadam ga ahay gəɖakani ge Melefit ni do waw ? » <sup>25</sup> Piyer àhəŋgrifəŋ ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ àhuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kədəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadī hadam akaba janɣal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadī ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwī aw ? » <sup>26</sup> Piyer àhi : « Tabəhad ti ndam mirkwī. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti t̄əpəl do do waw ? » <sup>27</sup> Ay ku tamal nahkay nənɣu ni, məzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kətəliyu gəya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kəzləkikaba pakama, akədiviyu ahàr ana sinɣu akur-akurani, sinɣu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

# 18

*Gəɖakani ya àtam mis ndahan ni ti way ?*

*(Mark 9.33-37 ; Lük 9.46-48)*

<sup>1</sup> Ka sarta gani nani ti ndam \*maɖəbay Yezu ni tãhəɖakfəɲiyu kà Yezu, tãhi : « A \*Məɖur ge Melefit bu ni ti way naɲ gəɖakani àtam mis ndahan way ? » <sup>2</sup> Nahkay Yezu nakəɲ àzalabiyu wur gəziteni e kidiɲ gatay vu <sup>3</sup> mək àdəm : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ndo, kigum akada ga bəza ci6-ci6eni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məɖur ge Melefit vu do. <sup>4</sup> Adaba maslaɲa ya ti ahəɲgaroru ahàr gayan a haɖ, anjəhaɖ kuɖufa akada ga wur hini ni ti naɲ nani gəɖakani àtam mis ndahan a Məɖur ge Melefit bu. <sup>5</sup> Tamal ti maslaɲa àgəskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. »

*Bumvu slimi ti kàgudarum zlam ba*

*(Mark 9.42-48 ; Lük 17.1-2)*

<sup>6</sup> Yezu àdəm keti « Ndam ya təfəku ahàr ni ti mis təɖəm tìsli arana do akada ga bəza ci6-ci6eni ni. Ay tamal maslaɲa agray ti ku way way do e kidiɲ gatay bu mɨjikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gəɖakani ana maslaɲa ya èjɨnkia naɲ a ni a dəɲgu vu dondul mək tizligiyu naɲ a \*dəluv gəɖakani vu dəzləz. <sup>7</sup> Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tɨjikia ke divi a ni ti təbu kay. Zlam nday nani ti si tãgravu kwa. Ay tamal maslaɲa agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaɲa nani cicihi amələki.

<sup>8</sup> « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejɨnkia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru

tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlan ga sifa àna ahar bəlan ahkay do ni àna asak bəlan ere gani ya tizligiyu kur a \*dəluv ga aku vu àna ahar gayak cəeni ni ahkay do ni àna asak gayak cəeni ni. Aku nani ti àmət dəy-dəy do. <sup>9</sup> Tamal eri gayak ejinkia kur ke divi a nahəma, zaba, zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlan ga sifa àna eri bəlan ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cəeni ni. »

*Ma gozogul àki ka təmbak mijijeni*

*(Lək 15.3-7)*

<sup>10</sup> Yezu àdəm keti : « Bumvu slimi lala ! E kidin ga bəza nday nani bu ni ti ngay bəlan gatayani èsli arəna do ni ti kədəmum ba. Adaba məslər gatay təbu micikeni a sarta bu dek kə meleher ga Baba nan ya e melefıt bu ni. [ <sup>11</sup> Nu \*Wur ge Mis nərə ti ga mahəngay ndam ya ti tiji ni.]

<sup>12</sup> « Bi maslanə nahan təmbəmbak gayan təbu din mək bəlan gani ejia. Àra epia ti bəlan gani nan əkibu ka ndahan ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəlbmbu mahar ambəlbmbani ni a həma bu, akoru adəboru bəlanani ni, do waw ? Lekələm ti kədəmum mam ? <sup>13</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti adia ahər a ni ti amərvu àna nan dal-dal atama ya amərvu àna kru kru ambəlbmbu mahar ambəlbmbani ya ti tiji ndo na do waw ? <sup>14</sup> Nahkay day Bəng gekəli nan ya e melefıt bu ni awayay ti ku bəlan e kidin ga bəza nday nani bu day ejı ba. »

*Magudar zlam akaba məmbərfəjana*

<sup>15</sup> Yezu àdəm keti : « Tamal wur ga muk əgudaruka zlam a ti rəkioru hiki lala lekələm cecə cəa. Tamal ecəkia ma gayak na ti kəslamala wur ga muk na.

<sup>16</sup> Ay tamal ècukki ma do ni ti zalakivu mis bəlan ahkay do ni cə ti kədəgumkioru. Adaba pakama gekuli ya ekicikamki ni ahàr àdəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tâgray sedi gani. \* <sup>17</sup> Ay tamal ti èciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya \*təcakalavu, təfəku ahàr ni. Tamal èciiki ma ana tay do daya ti mənjalən akada nan zal ya àfəki ahàr ke Melefit do ni, ahkay do ni akada nan bay \*məhəl hadam.

<sup>18</sup> « Nəhi ana kuli nahəma, ere ye ti kəgəsumkabu ka haď ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do. Ay ere ya kəgəsumkabá ka haď a ni ti e melefit bu day atəgəskabu.

<sup>19</sup> « Nəhi ana kuli keti : tamal ti mis cə e kidin gekuli bu ka haď ma gatay àrakabaya ku àki ka mam nəngu ni, tàhəngalaləŋa zlam gani kà Bəŋ goro ya e melefit bu na ti aməvi ana tay. <sup>20</sup> Adaba ka mələŋ ya mis cə mahkər təngasva àna slimi goro a ni ti nu nəbu eslini e kidin gatay bu. »

<sup>21</sup> Eslini Piyer àhəďakfəŋiyu ka Yezu, àhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma nan àbu agudaru zlam ti nəmbərfəŋa sak ehimey ? Sak adəskəla waw ? » <sup>22</sup> Yezu nakəŋ àhi : « Mbərfəŋa sak adəskəla ti nəhuk do. Mbərfəŋa ti sak kru kru adəskəla sak adəskəla. <sup>23</sup> \*Məgur ge Melefit day nahkay : təzavu ata bay nahan awayay asər duwa gayan ya àfəŋ kà ku way way do e kidin ga ndam məgri təwi gayan bu ni, ti təpəli. <sup>24</sup> Ka ya ti nan àbu acalfəŋ kà ma gani nahkay ti təzibiyu bay məgri təwi nahan duwa gayan àfəŋ àgra miliyem ehimeya. <sup>25</sup> Ay ti èsliki məpəlani koksah, nahkay bay ga duwa

---

\* **18:16** Məŋjay Mimbiki 19.15.

ni àdàm tâsəkumoru naŋ naŋani, wal gayan, bəza gayan akaba zlam gayan ni dek ga məpəli duwa ni àna naŋ. <sup>26</sup> Eslini bay məgri tawi nakəŋ àbəhadī mirdim meleher ndi6 ana had ana bay ga duwa ni, àhi : “Kam-kam besəa hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.” <sup>27</sup> Eslini naŋ nakəŋ àsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbərfəŋ duwa ni dek mək àhi “Sləka zlam gayak a.”

<sup>28</sup> « Ka ya ti bay magray tawi nakəŋ naŋ àbu asləka ni ti tàbakabu ahàr ata maslaŋa nahaŋ. Maslaŋa gani nani ti təbu tagrakabu tawi, ay ti duwa gayan àfəŋ àgray jik diŋ. Naŋ nakəŋ àdəki cip ka dəŋgu, àhi : “Si kəpəlu duwa goro ni kwa.” <sup>29</sup> Eslini naŋ ya tagrakabu tawi nakəŋ àbəhadī mirdim, àhi : “Kam-kam besəa hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.” <sup>30</sup> Ay naŋ nakəŋ òru àfiyu naŋ a dəŋgay vu, awayay məpəliaba duwa gayan na dek day ti atafaya naŋ a. <sup>31</sup> Ndam ya tagrakabu tawi akaba tay ka ahar bəlaŋani ni tàra tipia ere ye ti àgri ana naŋ nahaŋ na ni ti àwəria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakəŋ tòru təŋgəhadī ma gani ana bay ya ti təgri tawi ni. <sup>32</sup> Naŋ nakəŋ àra ècia ma na ti àdàm tâzalibiya naŋ a. Àra ènjia ti àhi : “Nak bay məgru tawi hini ti nak cudayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti <sup>33</sup> ay nak ti maslaŋa ya ti kəgrumkabu tawi ni àsuk cicihi akada gayak ya kəsə cicihi ni ndo ni ti kamam ?” <sup>34</sup> Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdàm tâzoru naŋ a dəŋgay vu ti təgri daliya, si tamal aməpəlabə duwa gayan na dek day kwa ti atafaya naŋ a. »

35 Yezu àdám keti : « Tamal lekulum kàmbrəŋumfəŋa zlam ya ti mis tàgudari ana kuli na kà tay àna huf bəlan a do ni ti, Baba nan ya e melefít bu ni aməgri ana kuli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay məgri təwi ni. »

## 19

*Yezu adəmki ma ka maday wal akaba magaray wal*  
(Mark 10.1-12)

<sup>1</sup> Yezu àra èndeveriŋa pakama gayan na ti àsləka e Gelili a, òru ka had \*Zude, ke ledi nahan ga zalaka \*Zurden. <sup>2</sup> Mis dal-dal tàdəboru nan, mək nan nakən àhəŋgaraba ndam ya tēbesey do na.

<sup>3</sup> Eslini ndam \*Feriziyeŋ ndahan tərəkia. Tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayan ka mawayay gayan aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatəkar Yezu ti mādəm ma magudarani. <sup>4</sup> Yezu nakən àhəŋgrifən ana tay, àdám : « Kwa ka mənəkiki ga məlan, ka ya ti Melefít àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kəjeŋgum ma gani a Wakita ge Melefít ni bu ndo waw ? \* <sup>5</sup> Melefít àdám : “Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənəni ba, mək atanjəhadkabu ata wal gayan. Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlan.” † <sup>6</sup> Nahkay ti nday cəeni medeveni va do. Tīgia vu gatay bəlan. Ere ye ti Melefít èbedekabá ni ti mis hihiriken i èdekaba ba. » <sup>7</sup> Mək nday nakən təhəŋgrifən, təhi : « Məwiz àdám tamal mis tede vu ata wal gayan ti ahàr àdám abəki

---

\* 19:4 Mənjay Mənəkiani 1.27 ; 5.2. † 19:5 Mənəkiani 2.24.

wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?† »  
 8 Yezu nakəŋ àdəm : « Məwiz àvi divi ana kuli ga magaray wál gekuli ti adaba lekulum kawayum mægəsumkabu ma ge Melefit do palam. Ay ka mənəkəki ga mələŋ ti àgravu nahkay ndo. 9 Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àgara wal gayan a, day wal ni àgray mesəwehvu ndo, mək àda wal nahan a nahəma, maslaŋa nani àgra hala. »

10 Eslini ndam madəbay nan ni təhi : « Tamal ègia nahkay e kidin ga zal ata wal ba ti ngulum mis tàday wal va ba simiteni. » 11 Yezu àhi ana tay ahkado : « Təgəskabu ma gani hini ti mis dek do ; təgəskabu ti si ndam ya ti Melefit àvia njəda gana ana tay a ni kwa. 12 Zlam ndahan təbu gərgəri təcafəŋa mis ka maday wal a : mis ndahan kwa tiweya tay a vu gatay àwayay wal do. Mis ndahan ti ni mis tàcad tay. Mis ndahan keti ti ni təwayay maday wal do azuhva \*Məgur ge Melefit. Maslaŋa ya esliki mægəskabu pakama hini nahəma, mægəskabá. »

*Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza ci6-ci6eni  
 (Mark 10.13-16 ; Lək 18.15-17)*

13 Kələŋ gani mis ndahan təhəlibiyu bəza ci6-ci6eni ana Yezu ti mähəŋgali Melefit ana tay àna məbəki \*ahar gayan ka tay. Nday təbu təhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay nan ni tələgi ana tay. 14 Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza t̄ara afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, \*Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni. » 15 Àra àdəma ma nahkay ti àbəki ahar ka bəza ni. Kələŋ gani àsləka eslina.

---

† 19:7 Mimbiki 24.1.

*Bay ge elimeni**(Mark 10.17-31 ; Luk 18.18-30)*

<sup>16</sup> Wur dagwa nahanɔ ʔbu ti ʔrɛkia ka Yezu a, ʔhi : « Mɛsi, ti nɛngɔt \*sifa ya ʔndav ɔay-ɔay do ni ti nɛgray zlam sulumani weley ? » <sup>17</sup> Yezu ʔhi ahkado : « Kihindi nu ʔki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti nanɔ bɛlanɔ. Tamal kawayay mɛngɔt sifa ya ʔndav ɔay-ɔay do ni ti gɛskabá \*Divi ge Melefit a. » <sup>18</sup> Nanɔ nakɛɔ ʔhi : « Divi weley ? » Yezu nakɛɔ ʔhɛngɔrifɛɔ, ʔhi : « Kɛkad mis ba ; kɛgray hala ba ; kigi akal ba ; kɛgray sedi ti kɛsɛkad malfadɛ ba ; <sup>19</sup> hɛngɔriu ahɔ a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kɛbu akaba tay ni akadɛ ya kawayay ahɔ gayak gayakani ni. § » <sup>20</sup> Eslini wur dagwa ni ʔhɛngɔrifɛɔ, ʔhi ahkado : « Divi nani ti nɛgɛskabá ɔɛk, ay ti mam ʔhɛcukivu keti mam ? » <sup>21</sup> Yezu ʔra ɛcia pakama gayanɔ na ti ʔhi ahkado : « Tamal kawayay migi mis sulumani lala nahɛma, ru kɛsɛkumoru zlam gayak ɔɛk ti kidi siɔgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akɛngɔt elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana ɔɛk nahɛma, kɛra, kɛɔɔbay nu. » <sup>22</sup> Wur dagwa nakɛɔ ʔra ɛcia ma ga Yezu ya ʔhi na ti ʔhɛlia ahɔ a. Nahkay ʔslɛka sasuhwa, adaba zlam gayanɔ ʔbu dal-dal.

<sup>23</sup> Eslini Yezu ʔhi ana ndam madɔbay nanɔ ni ahkado : « Nɛhi ana kɛli nahɛma, bay ge elimeni mɛhuriyu a \*Mɛgur ge Melefit vu ti zlɛzlada dal-dal. <sup>24</sup> Nɛhi ana kɛli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni mɛhuriyu a Mɛgur ge Melefit vu ni ti zlɛzlada dal-dal, ʔtama ge ezligwemi ya ahuriyu e

---

§ 19:19 Mahɛrana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20 ; Levi 19.18.



evid ge lipri vu na. » <sup>25</sup> Ma ga Yezu ya àdām ni àgria ejep ana ndam madəbay nan na dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidīŋ gatay bu, tədām ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay nan way ? » <sup>26</sup> Eslini Yezu àmənjaləŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tàgray koksah ; ay Melefit ti esliki magray zlam dek tata. »

<sup>27</sup> Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəŋ ahkado : « Iy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? » <sup>28</sup> Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a duniya ya atagraya məweni ni ba ni ti nu \*Wur ge Mis anəhuriyu a məlan masladani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya kədəbum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar cəni ge Izireyel na. <sup>29</sup> Ku way way do àmbərba zlam gayan azuhva nu a, bi àmbərba ahay gayan, bəza ga məŋani, ata bəŋani, bəza gayan ahkay do ni vədan gayan nahəma, aməŋgətvù zlam nday nani kay àtam ndahan ni sak diŋ. Aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni daya. <sup>30</sup> Ay ti nday gədákani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidīŋ gatay bu atanɡoru kələn ge mis. Nday ya kələn ge mis ni day etigi gədákani kama ge mis. »

## 20

### *Ndam magray təwi a vədan bu*

<sup>1</sup> Yezu àdām keti : « \*Məgur ge Melefit ti àzavu akada ga maslanə nahan əhəraya də ge miledə a, awayay ahəloru mis ga məgri təwi a vədan gayan vu ni. <sup>2</sup> Nahkay tàgraki cakala àki ke təwi ga rukani,

mək nan̄ nakəŋ àhəloru tay a vədaŋ gayan̄ ni vu.  
<sup>3</sup> Àhəraya àna njemdi ambəlm̄bu a keti, èpi mis ndahan̄ təbu a kəsa bu təwi gatay àbi, <sup>4</sup> mək àhi ana tay : “Lekul̄m day dəgum a vədaŋ goro vu kəgrum təwi ti anəpəl kəli kala-kala akada ge təwi gekəli ya akəgrum ni.” <sup>5</sup> Nday nakəŋ mək təsləka tòru. Nan̄ nakəŋ àhəraya fat wis a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkər day àgray nahkay. <sup>6</sup> Agray njemdi zlam nahəma, nan̄ nakəŋ àhəraya keti, àdi ahər ana mis ndahan̄ təbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kənjəhad̄um ahalay ruk kəgrum təwi do ni ti kamam ?” <sup>7</sup> Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : “Adaba maslaŋa èhindiki leli ke təwi gayan̄ ndo.” Nan̄ nakəŋ àhi ana tay : “Lekul̄m day dəgum kəgrum təwi a vədaŋ goro vu.”

<sup>8</sup> « Məlakarawa àra ègia ti bay ga vədaŋ ni àhi ana gəḏakani ga ndam ge təwi gayan̄ ni ahkado : “Zalabiya ndam magray təwi na, peli singu ge təwi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya tàra kələŋ a ceceni ni, ndeveriŋ àna nday ya tàra enjia ni.” <sup>9</sup> Nahkay nday ya tòru a vədaŋ vu àna njemdi zlamani ni tàra, mək təvi ana ku way way do singu ge təwi ga rukani. <sup>10</sup> Nahkay sarta ga məpəl nday ya tòru e təwi vu enji ni àra ènjia ti təhi ana ahər tara təvi ana tay àtam gatay ndahan̄ ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day singu ge təwi ga rukani ciliŋ. <sup>11</sup> Tàra təvia singu na ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təzərdi ma ana bay ga vədaŋ ni, <sup>12</sup> təhi : “Nday hini ya tàra kələŋ a ni, təgray təwi njemdi biliŋ huya ti kəpəl tay kala-kala akaba leli ya məgray təwi rukani a fat bu, məmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?” <sup>13</sup> Eslini bay ga vədaŋ ni àhi

ana bəlan gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : mağray cakala ti àki ka singu ge təwi ga rukani do waw ? <sup>14</sup> Za singu ge təwi gayak a ti kəsləka nimi. Nawayay nəvi singu ana bay ya ti àra kələn a ni kala-kala akaða ya nəvuk ana nak ni. <sup>15</sup> Maslanə àbu agurki nu ka zlam ya ti nagrəy àna singu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awərək bəruv aw ?” <sup>16</sup> Nahkay nday ya təbu kələn ge mis ni ti, mis ndahan e kidin gatay bu etigi gəđákani kama ge mis. Nday gəđákani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahan e kidin gatay bu atanəgoru kələn ge mis. »

*Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək amanəgaba e kisim ba*

*(Mark 10.32-34 ; Lək 18.31-34)*

<sup>17</sup> Yezu nan əbu akoru, əzay divi ya ti acəloru a Zerəzalem ni ti əzalakabu ndam mədəbay nan kru mahar cəeni ni. Nday təbu takoru ti əhi ana tay ahkado : <sup>18</sup> « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zerəzalem. Eminjəa eslina ti atəgəsi nu \*Wur ge Mis ana gəđákani ga ndam \*manəgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam \*məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atəđəm si takad nu kwa, <sup>19</sup> atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyefə, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakadfənjiyu nu kà təndal, mək a vad ya mahkər ti ananəgaba. »

*Mən ga ata Zek nday ata Zən ehindifinə zlam kà Yezu a*

*(Mark 10.35-45)*

<sup>20</sup> Eslini wal ge Zebede tərəkia ka Yezu a akaba bəza gayanə ata Zek nday ata Zən a. Tàra tinnikia ti

mən gatay ni àbəhađi mirdim ana Yezu meleher ndif ana had, awayay ehindifıñ a zlam a. <sup>21</sup> Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nêgruk mam ? » Wal nakəñ àhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gəđakani na ti kəvi divi ana bəza goro hini cəeni ni tənəhadfuk kà gəvay, bəlan ka ahar ga đaf, bəlan ka ahar ga gəjar gayak ti. » <sup>22</sup> Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindam ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem \* ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəñ təhi : « Misliki. » <sup>23</sup> Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisum zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu ededın. Ay ti maslaña ya ti amədəm way amanəhadfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahər gayan day ti aməvi məlan nani ana mis ya nan ədaba tay a ni. »

<sup>24</sup> Ka ya ti ndam \*madəbay Yezu kruani ndahan ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na. <sup>25</sup> Eslini Yezu əzalakabu ndam madəbay nan ni đek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, bəbay ga had ni ti təgur mis ga njeđa. Gəđakani ga məlan day tədəm ahər ədəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbərən mis do. <sup>26</sup> Ay e kidın gekəli bu ni ti əgravu nahkay ba. Tamal ti maslaña e kidın gekəli bu awayay migi gəđakani ti mīgi bay məgri təwi ana kəli kwa sawan. <sup>27</sup> Tamal ti maslaña e kidın gekəli bu awayay migi kama gekəli ti mīgi evidi gekəli kwa. <sup>28</sup> Nu \*Wur ge Mis nərə ti, nəwayay ti mis təgru təwi do. Nərə ti ga məgri təwi ana mis sawan, navay sifa goro ga mambay mis kay àna nan. »

---

\* **20:22** Zum ge hijiyem ni ti awayay adəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni.

*Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cɛ*  
*(Mark 10.46-52 ; Lɛk 18.35-43)*

<sup>29</sup> Ka ya ti Yezu naŋ àbu aslaka a Zeriko akaba ndam madəbay naŋ na ti mis kay tadəboru naŋ. <sup>30</sup> Eslini tədi ahàr ana ndam wuluf ndahaŋ cɛ, nday təbu manjəhadani kà gəvay ge divi. Nday nakəŋ tàra ticia Yezu naŋ àbu akoru ti tədəgiki ka zlahay, tədəm : « Bay geli, \*Wur ge Devit, măsuk cicihi ti ! » <sup>31</sup> Mis kayani ni tələgi ana tay, təhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni təzlahkivu kay kay sawaŋ, tədəm : « Bay geli, wur ge Devit, măsuk cicihi ti ! » <sup>32</sup> Yezu àra ècia zlahay gatay na ti ècik, àzalay tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? » <sup>33</sup> Eslini təhi ahkado : « Bay geli, mawayay ti mîpi divi ti ! » <sup>34</sup> Nday nakəŋ təsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ənjiŋfɛŋ kè eri gatay ni. Ka ma geli hini tîpi divi həya, mək tadəboru naŋ.

## 21

*Yezu ahuriyu a Zeruzalem*  
*(Mark 11.1-11 ; Lɛk 19.28-40 ; Zeŋ 12.12-19)*

<sup>1</sup> Tòru tɛŋjɛa cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma \*Oliviyə, kama ga kəsə Betfazi ti Yezu àslər ndam madəbay naŋ ni cɛ, <sup>2</sup> àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsə tegəni kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana azoŋgu məwəlani wur gani əfəŋ kà gəvay. Picehəmubiya, dəguma àna tay a. <sup>3</sup> Ay tamal maslaŋa ahi ma ana kəli ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kè kəli həya. »

<sup>4</sup> Zlam gani nani àgravu dek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəngaray \*pakama ge Melefit ni mâgravu. Pakama gani nihi :

<sup>5</sup> « Humi ana ndam \*Siyon : “Bay gekəli nan tegi ara, nan kudufa.

Nan àki ka mən ga azonğu, àki ka wur ga azonğu ya mis təhəl zlam àna nan ni.” \* »

<sup>6</sup> Mək ndam \*madəbay Yezu ni tòru tàgray ere ye ti Yezu àhi ana tay tâgray ni. <sup>7</sup> Nday nakən təzəbiyu mən ga azonğu ni akaba wur ga azonğu ni. Tàra tinja àna tay a ti təbəki azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu. <sup>8</sup> Mis dal-dal eslini tàpədivoru azana gatay e divi vu, mis ndahan ti ni tàkwahabiyu slimberi a vədan bu, təbəhadivoru bilegeni. <sup>9</sup> Yezu nan əbu akoru ti mis dal-dalani ya kama gayan akaba ya kələn gayan ni tàgray salalay, təzləbay nan, tədəm : « \*Hozana ana \*Wur ge Devit ! Bay Melefit mægri sulum gayan ana maslaña ya ti ara àna slimi gayan a ni ! Təzləbay Melefit drin agavəla ! † »

<sup>10</sup> Ka ya ti Yezu àhuriya a Zərəzalem a ni ti mis ga kəsa ni dek ahər àhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahan tədəm : « Nan hini ti way ? »

<sup>11</sup> Mək mis kayani ni tədəm : « Nan hini ti Yezu bay mahəngaray pakama ge Melefit, nan zal Nazaret ka had \*Gelili. »

*Yezu a ahay gədakani ge Melefit ni bu  
(Mark 11.15-19 ; Lək 19.45-48 ; Jən 2.13-22)*

<sup>12</sup> Yezu àhuriyu a dalaka ga \*ahay gədakani ge Melefit ni vu, àdi ahər ana mis təsəkumvoru zlam

---

\* 21:5 Mənjay Zakari 9.9. † 21:9 Mənjay Limis 118.25-26.

akaba ndam mäsəkum zlam, mək ànjəki ka mag-araya tay e mite va. Àmbəhadaba tabəl ga ndam mambay singu na akaba mələŋ manjəhadani ga ndam mäsəkumoru kurkoduk na. <sup>13</sup> Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro zla ti atədəm ahay ga \*mahəŋgalavù Melefit.” ‡ Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

<sup>14</sup> Eslini a dalaka ga ahay gəḏəkani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dəra tərəkia ka Yezu a, mək àhəŋgaraba tay a. <sup>15</sup> Ka sarta gani nani ti bəza təzlah a ahay gəḏəkani ge Melefit ni bu, tədəm : « \*Hozana ana \*Wur ge Devit. » Gəḏəkani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam \*məsər Wakita ge Melefit ni tərə tīpia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bəza na ti nday nakəŋ təzuma bəruv a. <sup>16</sup> Eslini nday nakəŋ təhi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga bəza ya tədəm ni aw ? Tagray nahkay ti àbəlāy aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti tədəm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit àhi ana Melefit nahkay hi : “Kəgray ti ku bəza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekeḏi tātələbay kur.” § Ma gani nani ti kəjeŋgəm ndo waw ? » <sup>17</sup> Eslini àmbərbu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, òru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

*Məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni  
(Mark 11.12-14, 20-24)*

<sup>18</sup> Də ge miledə gani, Yezu nakəŋ naŋ àbu aŋgoru a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba naŋ a. <sup>19</sup> Ləwir ni

‡ 21:13 Məŋjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11. § 21:16 Limis 8.3.

nañ àbu awər nañ nahkay ti èpi mən ga \*wəruv kà gəvay ge divi. Nañ nakəñ òru kà gəvay gani. Òru ènjəa ti àdifəñ ahàr ana bəza gani ndo, si slim-beri ciliñ, mək àhi ana mən ga wəruv ni ahkado : « Nak ti day-day ekiwi bəza va do. » Eslini mən ga wəruv ni èkəli həya. <sup>20</sup> Ndam mədəbay nañ ni tàra tìpia ti àgria ejep ana tay a, tədəm ahkado : « Ka ma geli hini ti mən ga wəruv ni èkəlia həya ti ahəmamam ? » <sup>21</sup> Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəfumkia ahàr ke Melefit a, kəjalum ahàr cə cə do ni ti ekisləmki magray ere ye ti nəgri ana mən ga wəruv ni ciliñ do, ku kəhumi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a \*dəluv gədəkani vu” nəngu ni, agravu. <sup>22</sup> Tamal ti kəfumkia ahàr ke Melefit a ti Melefit aməvi ere ye ti kahəngəlumfəña ni dək ana kəli. »

*Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?  
(Mark 11.27-33 ; Lək 20.1-8)*

<sup>23</sup> Yezu àhuriyu a dalaka ga \*ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Ka ya ti nañ àbu acahi zlam ana mis ni ti gədəkani ga ndam \*məngəlabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahan tərəkia, təhi : « Kagraj təwi hini nahkay ti kəngət divi gani eley ? Way əvuk divi gani way ? » <sup>24</sup> Yezu àhəngrifəñ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiña zlam bəlan kə kəli a. Kəhənggrumufəña nahəma, nu day nəhəngrifəñ ana kəli, nədəfi bay ya ti əvu divi ge təwi ya ti nagraj ni ana kəli. <sup>25</sup> Nəhi ana kəli nahəma, \*baray ge Zəñ ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit əvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

Tàra tìcia ma na nahkay ti təgray gejewi e kidin gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit əslərbiyu



naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?” <sup>26</sup> Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti ərakaboru do ; anɣwaz awərfəŋa leli kə mis tezl-tezleni na, adaba nday dek tədəm Zeŋ ti naŋ bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit. » <sup>27</sup> Nahkay ti təhəŋgrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsar do. » Eslini Yezu əhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti əvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

*Ma gozogul àki ka bəza ndahan cə*

<sup>28</sup> Yezu əhi ana tay keti : « Cəm day, ma goro əbu nəhi ana kəli ti, akajalumki ahər ti ahəmamam ? Maslaŋa nahan əbu bəza gayan təbu cə. Əhi ana bəlaŋ gani : “Wur goro ni, ru kəgray təwi a vədaŋ bu kani.” <sup>29</sup> Wur ni əhəŋgrifəŋ, əhi : “Nòru do.” Ay əpəsa ɣəzit ti ajalay ahər nahan mək òru a vədaŋ ni vu. <sup>30</sup> Bəŋ gatay ni əhi ana wur nahan ni day nahkay. Wur ni əhəŋgrifəŋ, əhi : “Bəba nìcia, nakoru.” Ay ti àcuhway moroni ndo. <sup>31</sup> E kidiŋ ga bəza cəni ni bu ni ti way àgra ere ye ti bəŋani awayay na way ? » Təhəŋgrifəŋ təhi : « Naŋ ye enjenjeni ni. » Mək Yezu əhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ndam \*məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu atəhuriyu a \*Məɣur ge Melefit vu enji gekəli. <sup>32</sup> Adaba Zeŋ bay məbaray mis ni əra afa gekəli a, ədəfikia divi ge jiri ana kəli a, ay ti kəgəsumkabu ma gayan ni ndo. Ay ndam məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu təgəskabá sawaŋ. Ku kəra kipa ma nahkay nəŋgu ni, kəmbatumkaba majalay ahər gekəli a ga məgəskabu ma ge Zeŋ na ndo. »

*Ma gozogul àki ka ndam mawəs vədanɗ cudayani  
(Mark 12.1-12 ; Lük 20.9-19)*

<sup>33</sup> Yezu àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana ma \*gozogul nahanɗ keti : Bay ga vədanɗ nahanɗ àbu nahəma, àjavù mənɗ ga zlam a vədanɗ gayanɗ ni vu,\* àcafənɗ azlaw tekesl, àgraya mələɗ ga məducaya yam ga bəza ga mənɗ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahàr gani ga majəgay vədanɗ ni. Kələɗ gani àfivù vədanɗ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayanɗ.

<sup>34</sup> Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədanɗ ni àslərbiiyu ndam məgri təwi afa ga ndam mawəs vədanɗ ni ti təhəlikaboru ja gani gayanɗ. <sup>35</sup> Ay nday ya təslərbiiyu tay ni tàra tɪnjia ti ndam mawəs vədanɗ ni tэгəs tay yaw yaw. Tàra tэгəsa tay a ti təzləb bəlanɗ gani, tàkad bəlanɗ gani, bəlanɗ gani ti ni tizligi àna akur simiteni. <sup>36</sup> Eslini bay ga vədanɗ ni àslərbiiyu mis ndahanɗ kay tətam nday ye enjenjeni ni. Tàra tɪnjia ti ndam mawəs vədanɗ ni tэгri ana tay akada ya tэгri ana nday ye enjenjeni ni. <sup>37</sup> Kələɗ gani nahəma, bay ga vədanɗ ni àslərbiiyu wur gayanɗ gayanani, àhi ana ahàr : “Wur goro ni ti atэгəsiki ma.” <sup>38</sup> Ay ndam mawəs vədanɗ ni tɪpia wur na nanɗ àbu ara ti təzlapay e kidɪɗ gatay bu, tədəm ahkado : “Nanɗ tegani ti mekeji gayanɗ ; məmbrənɗ nanɗ ba, makadum nanɗ ; nahkay ti vədanɗ ni emigi geli.” <sup>39</sup> Àra ènjikia ka tay a ti tэгəs nanɗ yaw, təzaba nanɗ a vədanɗ ni ba, tòru tàkad.

<sup>40</sup> « Nədəm nahəma, bay ga vədanɗ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam mawəs vədanɗ ni mam ? » <sup>41</sup> Nday nakənɗ təhənɗgrifənɗ,

\* **21:33** Zlam ya àjavù a vədanɗ vu ni ti \*viɗ.

təhi : « Amabazl ndam məwəs vədan cufayani ni, mək aməvi vədan ni ana mis ndahan. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayan ka mawayay gayan. »

<sup>42</sup> Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, àbu məbəkiyani nahkay hi :

“Akur nahan àbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi àna nan ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawan.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.”

†

« Lekələm kəjəŋəm ma gani nani day-day ndo waw ? <sup>43</sup> Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gekəli ni ti akəhurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti təgəsiki ma, təgri təwi ni. [ <sup>44</sup> Akur gani nani nahəma, tamal maslaŋa àdədkiya ti maslaŋa nani aməhuḅkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, aməŋgəladkaba nan a.] »

<sup>45</sup> Eslini gəḏəkani ga ndam \*məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam \*Feriziyen ni təra tici ma \*gozogul ga Yezu ya àdəm na ti təsəra àdəmki ti ka tay. <sup>46</sup> Nahkay tawayay təgəs nan. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs nan ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kə mis dal-dalani na. Adaba mis ni tədəm nan ti nan bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit.

## 22

*Ma gozogul àki ka wuməri gəḏəkani  
(Mark 14.15-24)*

---

† **21:42** Limis 118.22-23.

<sup>1</sup> Eslini Yezu àhi ma \*gozogul nahan ana tay keti. Àhi ana tay ahkado : <sup>2</sup> « \*Məgur ge Melefit ti təzavu akaba bay nahan gədakani àgray wuməri ga mədi wal ana wur gayan ni. <sup>3</sup> Nahkay əsləroru ndam məgri təwi gayan ni ti təzalabiya mis ya ti əzalay tay na ti təra ka wuməri na ; ay ti mis nday nani təcuhway moroni ndo. <sup>4</sup> Eslini bay nakəş əsləroru ndam məgri təwi ndahan keti, àhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuməri na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənaw goro ndahan midiseni a ; zlam dek maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.” <sup>5</sup> Ay ndam ya ti əzalay tay ni təcuhway moroni ndo ; təsləka tōru e təwi gatay vu. Maslaşa nahan ōru a vədaş gayan vu, maslaşa nahan ōru ka cakalay gayan. <sup>6</sup> Mis ndahan ni ti ni təgəs ndam məgri təwi ana bay ni, təgri daliya ana tay mək təbazl tay. <sup>7</sup> Nahkay bay ni əzuma bəruv a, əsləroru ndam slewja gayan təbazl ndam ya ti təbazl ndam məgri təwi ni, təviyekaba kəsa gatay na. <sup>8</sup> Eslini bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do. <sup>9</sup> Nihi nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahər ana tay eslini na dek təra ka wuməri na.” <sup>10</sup> Eslini ndam məgri təwi nakəş tōru ka mazlalamba ge divi ni, təzalakabu ndam ya tēdi ahər ana tay eslini ni dek ; ndam cudad akaba mis sulumani dek təra ka wuməri na. Mis ni təra tənjkaba ti tərəhva a ahay ni va ndəş.

<sup>11</sup> « Kələş gani bay ni àhurkiviyu ka ndam ya ti əzalakabu tay ni a ahay vu ga məməşjiyu tay.

Eslini nan nakəŋ èpi zal nahan azana ga wuməri ni àfəŋ bi ; <sup>12</sup> èhindifiŋa, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni àfuk bi ti kàhəraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaŋa gani nani èsliki məhəŋgrifəŋani ndo. <sup>13</sup> Nahkay bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Wəlumikaba asak akaba ahar a ti kīzligəmiyu nan e mite vu a məlan zīŋ-zīŋeni vu. Eslini emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” » <sup>14</sup> Yezu àdəm keti : « Ndam ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àdəkiba tay a ni ti nday kay do. »

*Ma ga hadam ya təpəli ana bay gədakani ga ndam Rom ni*

*(Mark 12.13-17 ; Lək 20.20-26)*

<sup>15</sup> Eslini ndam \*Feriziyeŋ ni təzlapay e kidin gatay bu tədəm : « Magray ahəmamam ti Yezu mədəm ma magədavani ti mēgəski nan ni mam ? »

<sup>16</sup> Nahkay nday nakəŋ təslərkiuru ndam madəbay tay ndahan akaba ndam ndahan ya tadəbay bay \*Erot ni ti təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kədəm ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis əna jiri gani. Aŋgwaz əwərfəŋa kur kà pakama ge mis ya tədəmkuk na do ; ku kə meleher ga way way do day kəgray aŋgwaz do. <sup>17</sup> Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahər gayak bu ni ti Melefit əvia divi ana leli a ga mabəhadī hadam ana \*bay gədakani ga ndam Rom a tək, əvi ana leli ndo waw ? »

<sup>18</sup> Nday nakəŋ tərə təhia ma na nahkay ti Yezu əsəra tədəmaya ma ge jiri ga hud gatay a ndo. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti kawayum mis tədəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Kəhələmfua eyə a ti

kamam ? <sup>19</sup> Nga ngazlumubiya singu akur-akurana ya ti mis tɔpɛl hadam àna naŋ na day nimi. » Mək nday nakəŋ tɛvi singu akur-akurani bɛlaŋ. <sup>20</sup> Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Àki ka singu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » <sup>21</sup> Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay \*Sezar. \* » Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayan. » <sup>22</sup> Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Nahkay təmbərbu naŋ, tàsłəka.

*Manɔabana e kisim ba*

*(Mark 12.18-27 ; Lək 20.27-40)*

<sup>23</sup> Ka fat gani nani nahəma, ndam \*Sedəseyen ndahan tərəkia ka Yezu a. Ndam Sedəseyen ti tɛdəm mis àmɛta ti àŋgaba e kisim ba kok-sah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado : <sup>24</sup> « Məsi, Məwiz àdəm ahkado : “Tamal mis àmɛta, wal gayan ewii wur ndo nahəma, ahàr àdəm wur ga mən ga zal ni azay wal ni, ti tɛwɛa mekeji ana wur ga mənani ya àmɛt na.” † <sup>25</sup> Yaw mis ndahan tɛbu afa geli nday adəskəla kà mən gatay, gədakani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti ewifiŋa wur a ndo, mək zal ni àmɛta. Àra àmɛta àmbərba wal gayan na ti mimbiki ga zal ni àzay. <sup>26</sup> Àra àza wal na ti naŋ day ewifiŋa wur a ndo, mək àmɛta. Mimbiki gayan ye cə ni day àgray nahkay, mək àmɛta. Nahkay nday adəskəlani ni dek tɛza wal na day tɛwifiŋa wur a ndo mək nday dek tɛmɛta.

---

\* **22:21** Ka singu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədakani gatay a, tɛbəkɛ slimɛ gayan daya. † **22:24** Mənjay Mimbiki 25.5.

<sup>27</sup> Kələŋ gani wal ni day àra àməta. <sup>28</sup> Ay ka fat ya ti mis dek atəŋgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlaŋ e kiđiŋ gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dek taza naŋ a ni. »

<sup>29</sup> Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Majalay ahàr gekəli ti kigeni do, adaba kicəməba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz àbəki na ndo, kəsərum njəda ge Melefit do palam.

<sup>30</sup> Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atəŋgaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. Atənjəhad dek akada ga \*məslər ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni sawaŋ.

<sup>31</sup> Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya təŋgaba e kisim ba nahəma, kəjəŋgəm ma ge Melefit ya àhi ana kəli ni ndo waw ? Melefit àdəm :

<sup>32</sup> “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekup.” Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. » †

<sup>33</sup> Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayaŋ ya acahi ana tay ni ti ma gayaŋ ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

*Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?*

*(Mark 12.28-34 ; Lək 10.25-28)*

<sup>34</sup> Ndam \*Feriziyeŋ ni təsəra Yezu àwəlkia ndam \*Sedəseyeŋ na ka pakama. Tàra təsəra nahkay nahəma, təcakalavu <sup>35</sup> mək bay \*məsər Wakita ge Melefit bəlaŋ e kiđiŋ gatay bu awayay ahəlfəŋa eyu kà Yezu a, nahkay àhi : <sup>36</sup> « Məsi, \*Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ? »

---

† 22:32 Mahərana 3.6, 15, 16.

<sup>37</sup> Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « “Wayay Bay Melefit gayak àna huɗ bəlaŋ, àna sifa gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek.” § <sup>38</sup> Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahàr àɗəm mis tɔ̀gəskabu enji ni. <sup>39</sup> Divi ye cə ya ahàr àɗəm mis tɔ̀gəskabu ni ti nihi : “Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” \* <sup>40</sup> Divi ge Melefit ya àɗəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahan ya tàhəŋgaray \*pakama ge Melefit ni dek ti təvu e Divi cəeni hini bu. »

*Bay gəɗakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?  
(Mark 12.35-37 ; Lək 20.41-44)*

<sup>41</sup> Ndam \*Feriziyeŋ ni nday tàbu macakalavani nahkay ti Yezu àhi ana tay ahkado : <sup>42</sup> « Lekulum ti kəhumɪ ana ahàr \*Krist \*Bay gəɗakani ya amara ni ti naŋ way ? Naŋ wur ga way ? » Nday nakəŋ tàhəŋgrifəŋ, təhi : « Naŋ ti \*Wur ge Devit. » <sup>43</sup> Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit naŋ naŋani àna ahàr gayan àɗəm Bay gəɗakani ya amara ni ti bay gayan ni mam ? Àɗəm ma gani àna nɔ̀ɗa ga \*Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

<sup>44</sup> “Bay Melefit àhi ana bay goro :  
Nɔ̀hada gwar kà ahar ga ɗaf goro a, a məlaŋ ga gəɗakani va.  
Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak  
akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” †

---

§ 22:37 Mimbiki 6.5. \* 22:39 Levi 19.18. † 22:44 Limis 110.1.



45 « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay nan bay gayan ti, təzalay nan \*Wur ge Devit keti ti kamam ? » 46 Yezu àra àdəma ma nahkay ti maslaŋa ya ti esliki məhəŋgrifəŋani ni ti àbi. Kwa ka fat nani maslaŋa ya ti azay njəda gayan ge mihindifiŋa ma nahan a ni ti àbi va bi.

## 23

*Bumvu slimi àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni*

*(Mark 12.38-39 ; Lək 11.43, 46 ; 20.45-46)*

1 Nahkay ka ya ti mis dək təbu təbi slimi ana ma ga Yezu nahəma, Yezu nakəŋ àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam mədəbay nan ni ahkado : 2 « Ndam \*məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam \*Feriziyen ni ti Melefit àdaba tay ga mədəfiaba \*Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na ana mis a. 3 Gəsumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti təhi ana kəli ni dək, ay ti kəgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba təgray zlam ya tədəmaya ni do. 4 Pakama gatay ya təhi ana mis grum ni ti akadā zlam mədəsani dal-dal ya təwəlkabu, təhəlkiyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekeđi təwayay məjənaki tay do. 5 Təwi gatay ya tagray ni dək ti təwayay ti mis tədəm àbəlay. Nahkay zlam gatay ya ti təwəlkabu ni \* ti gədəkani àtam ge mis ndahan ni. Zlam ya

---

\* 23:5 Ka ya ti təhəŋgalay Melefit ni ti ndam Zəde ndahan təwəlkabu zlam ke meleher ahkay do ni təwəlvù a ahar vu ; a hud ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu məbəkiani. Àna ma asara ti təzalay zlam məwəlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8).

ti tədəmækkiyu ka mugudi gatay ni † day zəbalani àtam ge mis ndahan ni. <sup>6</sup> Tawayay manjəhadvani e kərsi ga gəđákani vu ka məlan məzum zlam ga wuməri akaba a ahay ga \*mahəngalavù Melefit bu. <sup>7</sup> Tawayay ti mis tğri sa ana tay a gosku bu kè meleher ge mis dek. Tawayay ti mis təzalay tay “Məsi.” <sup>8</sup> Ay lekulum zla ti kawayum ti mis təzalay kuli “Məsi” ba, adaba lekulum dek ti kə mən gekuli, Məsi gekuli day nan bəlan. <sup>9</sup> Mis ya ka had ni ti kəzalum tay “baba” ba. Adaba Bən gekuli ti nan bəlan, nan e melefit bu. <sup>10</sup> Kawayum ti mis təzalay kuli “gəđákani” ba, adaba Gəđákani gekuli ti nan bəlan, nani \*Krist. <sup>11</sup> Maslanə ya ti nan gəđákani e kidin gekuli bu ni ti bay ya ti aməgri təwi ana kuli ni. <sup>12</sup> Nahkay day maslanə ya ti awayay gəđákani ni lu, Melefit amafəkad nan kəlan ge mis dek. Ay maslanə ya ti àdəm nan kəlan ge mis dek ni day, Melefit aməvi məlan gəđákani. »

*Ndam ya ti tawayay ti mis tədəm nday ndam jireni ni*

*(Mark 12.40 ; Lək 11.39-52 ; 20.45-47)*

<sup>13</sup> « Lekulum ndam \*məsər Wakita ge Melefit akaba ndam \*Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tədəm lekulum ndam jireni ni ti akəsum cicihi, adaba kəbum kəcumfənə mis ndahan ga məhuriyani a \*Məgur ge Melefit va. Lekulum lekulumeni day kəhurumiyu do, kəcumfənə ndam ya tawayay məhuriyani na daya.

---

† **23:5** Ndam Zəde tədəmækkiyu zlam akadə ezewed ka ma ga mugudi gatay ga madafaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

[ 14 « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekələm ya ti kawayum ti mis tādəm lekələm ndam jireni ni, akəsüm cicihi. Adaba kəbum kəhələmfəña zlam ga wəl madakway a dek, kəbum kəpəsümki ka mahəngalay Melefit, kawayum ti mis tādəm lekələm mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafəña kə kəli a ni amatam ge mis ndahan ni.]

15 « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekələm ya ti kawayum ti mis tādəm lekələm ndam jireni ni, akəsüm cicihi. Lekələm kəbum kədəgum ka həd ndahan gərgəri kay ku əna asak, ku əna \*slalah ga yam, ti kəngətum ku mis bəlan ga mədəbay kəli. Ay tamal ti kəngətuma maslaña bəlan nahəma, kəgrum ti mığudar zlam atam gekəli ni sak cə ; nahkay egi maslaña ya ti Melefit ezligiyu nañ a \*dəluv ga aku vu di ni akada ya ti aməbiyu kəli ni.

16 « Lekələm ndam wuluf ya kədumfəña ahar ka ndam wuluf ndahan a ni, akəsüm cicihi. Adaba kəbum kədəmum : “Maslaña ya ti əmbada əna \*ahay gədəkani ge Melefit na ti mbaday ni əzum nañ do, ay tamal əmbada əna gru ya tənqah a ahay gədəkani ge Melefit ni ba ni ti mbaday ni azum nañ.” 17 Lekələm ti ndam wuluf murani edediñ. E kiđiñ ga ata ahay gədəkani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gədəkani ti weley ? Gədəkani ti gru ni tək day ti ahay gədəkani ge Melefit ya agray ti gru ni mīgi \*njəlatani ni aw ? 18 Kəbum kədəmum keti : “Maslaña ya ti əmbada əna mələñ ya ti \*teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbaday ni əzum nañ do, ay tamal əmbada əna

zlam ya ti teviyekki na ti mbaday ni azum nan.”  
<sup>19</sup> Lekulum ti wulufani ededin. E kidin ga malan ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gadakani ti weley ? Gadakani ti zlam ya teviyekki ni tak day ti malan ya agray ti zlam ni migi njelatani ni aw ? <sup>20</sup> Maslana ya ti ambaday ana malan meviyekiki zlam ana Melefit ni ti ambaday ana nan cilin do, ambaday ti ana zlam ya ti teviyekki ni daya. <sup>21</sup> Maslana ya ti ambaday ana ahay gadakani ge Melefit ni ti ambaday ana ahay ni cilin do, ambaday ti ana Melefit ya nan avu ni daya. <sup>22</sup> Maslana ya ti ambaday ana hud melefit ni ti ambaday ana hud melefit ti cilin do ; ambaday ti ana kursi ge Melefit, ana Melefit nan ya nan avu gappa manjahadviani ni daya.

<sup>23</sup> « Lekulum ndam masar Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tadam lekulum ndam jireni ni, akasum cicihi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahan ya tidi eli ana tay ni tekeɗi, kabum kazumiaba bilin a hud ga kruani ba ana Melefit a. Ay \*Divi ge Melefit tabu, tam nday ya ti kagsumkabu ni : magray jiri, magari zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti kagsumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kagrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kagrum zlam ndahan ya Mawiz adam grum ni. <sup>24</sup> Lekulum ndam wuluf ya kadumfana ahar ka ndam wuluf ndahan a ni, kabum kangazumaba zlam gekuli ya kisan na, kahumi ana ahari bi ezawi adakiviya, ay ti kipamkivu ezligwemi ya akibu ni do kandum akaba nan.

<sup>25</sup> « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekulum ya ti kawayum ti mis tâdəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum kabarumfəña aləñ ge hijiyem akaba aləñ ga halaf a, ambatakani do a huf gekuli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl. <sup>26</sup> Lekulum ndam Feriziyeñ ti ndam wuluf ! Barumfəña huf ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləñ gani day emigi njelata.

<sup>27</sup> « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekulum ya ti kawayum ti mis tâdəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum akada mindiviñ ya tğrakia yam ga zlam bəd-bədana amənjavu gwar ka dala ti abəlay, ambatakani do a huf gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisl cisl ni. <sup>28</sup> Lekulum day nahkay, mis tamənjələñ kəkuli ti akada lekulum ndam jireni, ambatakani do cuday akaba masəkad malfadə təniki ka məbərur ana kuli dal-dal.

<sup>29</sup> « Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekulum ya ti kawayum ti mis tâdəm lekulum ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba lekulum kəbum kədəzlumkiyu mindiviñ ga ndam mahəngaray \*pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum kəngələdəm mindiviñ ga ndam jireni, <sup>30</sup> mək kədəmum ahkado : “Tamal ka ya ti ata bəñ geli təbazl ndam mahəngaray pakama ge Melefit ni leli day mələbu ti akal leli məğəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəngaray pakama ge Melefit ni ndo.” <sup>31</sup> Nahkay lekulum lekulumani kəgrumkia sedi ka ahər gekuli a, kədəmum lekulum bəza ga ndam ya təbazl ndam

mahəŋgaray pakama ge Melefit ni. <sup>32</sup> Nahkay ti ndeveriŋum təwi ga ata bəŋ gekəli ya tənəkəni ni, kəmbərəŋum ba ! <sup>33</sup> Lekələm ti zlam a hađ, lekələm medəkəw ! Akatamumfəŋa kə dəluv ga aku ya Melefit amatrađ kəli àna naŋ na ti ahəmamam ? <sup>34</sup> Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ana kəli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kəli ; akabazlum ndahaŋ, akadarumfəŋ ndahaŋ kə təndəl, akəzləđum ndahaŋ àna kurupu a ahay gekəli ya \*kahəŋgalumvù Melefit ni bu, ndahaŋ ti ni akədəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay. <sup>35</sup> Nahkay ti ndam jireni ya mis təbazl tay ni dek ti seriya gani amədədki ke kəli, adaba kala kəbazlum tay ti lekələm lekələmeni. Ənjəkəbiyu kwa ka ga Abel əbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkəđum Zakari ti e kiđiŋ ga məlaŋ meviyekiki zlam ana Melefit ata məlaŋ \*nələtani ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu. ‡ <sup>36</sup> Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyu ni dek ti seriya gani amədədki ka ndam ye e hini vu ni. »

*Yezu etəwi ndam Zerəzalem*  
(*Luk 13.34-35*)

<sup>37</sup> « Ndam Zerəzalem, ndam Zerəzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray \*pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kəli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kəli a akađa ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayəŋ, abəki

---

‡ **23:35** A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

kərpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo. <sup>38</sup> Nahkay ti Melefit aməmbəran ahay gekali ni amanjəhad gwenja. <sup>39</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ekipum nu e eri vu va do. Ekipum nu wudaka ti si kədəmuma “Bay Melefit mægri sulum gayan ana maslanja ya ti amara əna slimi gayan a ni” § day kwa. »

## 24

*Yezu adəm etembedkaba ahay gəḏakani ge Melefit na*

*(Mark 13.1-2 ; Lək 21.5-6)*

<sup>1</sup> Ka ya ti Yezu əhəraya a \*ahay gəḏakani ge Melefit ni ba, nan əbu asləka ni ti ndam məḏəbay nan ni təhəḏəkfənyu təhi ahkado : « Mənjaki ahəmamam tələm ahay gəḏakani ge Melefit ni day ti ! » <sup>2</sup> Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Kipuma ahay hini medezleni na do waw ? Nəhi ana kəli nahəma, etembedkaba besək-besək, ku akur bəlan day amanjəhadki ka akur nahan va do. »

*Ere ye ti amagravu ka mandav ga məlan ni*

*(Mark 13.3-13 ; Lək 21.7-19)*

<sup>3</sup> Yezu nan əbu manjəhadani digusa ka ahər gayan ka həma \*Oliviye nahəma, ndam məḏəbay nan ni təhəḏəkfənyu mək təhindifinja ma, təhi ahkado : « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akənga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »

<sup>4</sup> Eslini Yezu nakəj əhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi maslanja əgosay kəli ba. <sup>5</sup> Adaba mis kay atara, ku way way do aməḏəm nan ti nu, aməḏəm

nan ti \*Krist \*Bay gəḏakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. <sup>6</sup> Mis atagray silik kè cifenì akaba kè drinjenì, ekicam ma gani. Kicama ti kəgrum anɣwaz ba. Ahàr àḏəm zlam nday nani tâgravu kwa. Ku tamal tâgrava nahkay nənɣu ni, mandav ga duniya faɲ do. <sup>7</sup> Ndam ga haɗ ndahan atakadvu akaba ndam ga haɗ ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. Haɗ amadaɗay a kəsə gərgərani ndahan bu, ləwir day amələbu a kəsə gərgərani ndahan bu. <sup>8</sup> Zlam nday nani dek ti mənəkì ga daliya ciliɲ, təzavu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huɗ bu ni.

<sup>9</sup> « Eslini atəgəsi kuli ana mis ndahan ga məgri daliya ana kuli, atabazl kuli daya. Mis ga duniya dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. <sup>10</sup> Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbərəɲ məfaku ahàr, etizirevu, atəsəkumoru mis gatay ndahan. <sup>11</sup> Ndam ya təḏəm nday ndam mahəɲgaray \*pakama ge Melefit ambatakani do tasəkad malfaɗa ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal. <sup>12</sup> Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do. <sup>13</sup> Ay ti maslaɲa ya ti aməmbərəɲ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəɲgay nan. <sup>14</sup> Wudaka duniya andav nahəma, ahàr àḏəm mis təhia \*Ma Məweni Sulumani àki ka \*Məgur ge Melefit na ana mis ga haɗ gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam \*Zade do ni dek tici ma gani day kwa. Kələɲ gani duniya amandav həya. »

*Daliya dal-dalani ya mis atagray ni  
(Mark 13.14-23 ; Lək 21.20-24)*



<sup>15</sup> Yezu àdám keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit Deniyel àdámki ma ka zlam magədavani ya ti àbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni. \* Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipum naŋ ka məlaŋ \*njəlatani. » (Bay ya ti ejenŋey ma hini ti ahər àdám mīci lala).  
<sup>16</sup> « Ekipuma naŋ a ti ahər àdám ndam ya ka had \*Zude ni tâcuhworu a həma vu kwa. <sup>17</sup> Maslaŋa ya ti naŋ ka \*dalahaŋ ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Məhəraya mâcuhway sawan. <sup>18</sup> Maslaŋa ya ti naŋ a vədan bu ni ti ni, aŋga a magam a ga mara mazay azana gayan ba. Mâcuhway sawan. <sup>19</sup> Ka sarta gani nani ti wál a hud akaba nday ya ti bəza táfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicihi ! <sup>20</sup> Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ahkay do ni a vad \*məpəsabana va ba, <sup>21</sup> adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahaŋ ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka mənŋəki ga məlaŋ ni duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahaŋ atələbi akada nani day-day va bi. <sup>22</sup> Melefit àdám sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà daliya nana bi. Melefit àdám aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan ya adaba tay a ni palam.

<sup>23</sup> « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pəm \*Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni ba. <sup>24</sup> Adaba mam ? Ndam ndahaŋ atara tasəkad malfada, ku way way do amədám naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri ma ge Melefit ana

\* <sup>24:15</sup> Məŋjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

mis. Atagray zlam ya ti mis tàgray koksah, mis tìpi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni. <sup>25</sup> Lekələm zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli àndava.

<sup>26</sup> « Tamal ti təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbiyu a huf gili bu !” ti kədəgum ba ; tamal təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbu məbuani ahalay hi !” ti kəgəsumiki ma gatay ni ana tay ba. <sup>27</sup> Nu \*Wur ge Mis ananğa ti mis etipi nu akadā ga avər ya abay aku kwa gwar egezi akoru àna naŋ cekw agavəla ni. <sup>28</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ka məlan ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

### *Manğa ga Wur ge Mis a*

*(Mark 13.24-27 ; Lək 21.25-28)*

<sup>29</sup> Yezu àdəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kəlan ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday məlan va do həya, kiya day amasladay məlan va do. Bonğur atətədbiyu e melefıt bu, atadəgaya a ga hadā, zlam njəda-njədani a huf melefıt bu atədaday a məlan gatay bu daya. <sup>30</sup> Eslini zlam nahan amangazlavu a huf melefıt bu ; àna zlam gani nani ti mis atəsər nu \*Wur ge Mis nəbu nanğa. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka makladasl àna njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. † <sup>31</sup> Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu \*məslər ge Melefıt, etivibiyu mezlelim gədakani, atəcakalakabu ndam ya Melefıt àdaba tay a ni kə sliri ga məlan fədani ni dek ; ku ka məlan drinjeni

---

† 24:30 Mənjay Deniyel 7.13.

weley weley do ðek atəcakalakabu mis ka ahar  
bəlan. »

*Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv*  
(Mark 13.28-31 ; Lək 21.29-33)

<sup>32</sup> « Nazay mazavu gani akada ga mən ga \*wəruv  
ni, ahər àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slim-  
beri a mək edī nahəma, kəsəruma mədərdər ènjia  
wudak. <sup>33</sup> Nahkay day tamal kípəma zlam ya nəhi  
ana kəli ni nan əbu agravu nahəma, sərunki nu  
\*Wur ge Mis nəbu cifa, nìnjia wudak. <sup>34</sup> Nəhi ana  
kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni  
təmət ðek ti zlam nday nani ðek amagrava day  
kwa. <sup>35</sup> Məlan ya agavəla akaba məlan ya a ga həd  
ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav  
day-day do. »

*Maslanja ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti  
si Melefit kwa*  
(Mark 13.32-37 ; Lək 17.26-30, 34-36)

<sup>36</sup> Yezu àdəm keti : « Ay ti ma ga vad gani ak-  
aba njemdi gani zla nahəma, maslanja àbi àsər bi.  
\*Məslər ge Melefit ya a huđ melefit bu ni day təsər  
do, nu Wur ge Melefit tekeđi nəsər do, si Baba  
Melefit day kwa ti àsəra cilin. <sup>37</sup> Ere ye ti àgravu ke  
zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu \*Wur  
ge Mis anan ga ni. <sup>38</sup> Ke zemeni gani nani wudaka  
yam ezin məlan ðek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi  
zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu  
tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviya ana vad  
ya ti Nəwi àhuriya a \*slalah ga yam gəðakani vu ni.  
<sup>39</sup> Eslini yam ni àra èzin tay kədap ka məsər gatay  
do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis  
təjalaki ahər do ni. <sup>40</sup> Nəhi ana kəli nahəma, ka

ya ti anan̄ga ni ti ku tamal mis cɛ nday a vɛdan bu nɛngu ni atazay bɛlan̄ gani, atɛmbɛrbu bɛlan̄ gani ti amagravu tata. <sup>41</sup> Ku tamal wál cɛ tihikabu humbu ka ahar bɛlan̄ nɛngu ni, atazay bɛlan̄ gani, atɛmbɛrbu bɛlan̄ gani ti amagravu tata. <sup>42</sup> Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsərum vad̄ ya ti nu Bay gekuli anara ni do. <sup>43</sup> Cɛm day, tamal bay ahay əsəra sarta ga ndam akal ya atara ga mɛlavad̄ ga mɛzləl nan̄ na ti anjəhad̄ eri, əmbrən̄ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan̄ vu do. <sup>44</sup> Nahkay lekulum day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekulum kəjalumki ahər do ni. »

*Bay magray tɔwi jireni*  
(Luk 12.41-48)

<sup>45</sup> Yezu ɛdɛm keti : « Bay magray tɔwi lala, andik-abu ana bay ya agri tɔwi ni, əsəra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti nan̄ agri tɔwi ni ambɛrfən̄ tɔwi ga hud̄ ahay gayan̄ dek a ahar vu. Ambɛrfən̄ tɔwi ga mɛvi zlam mɛzumani ana ndam mɛgri tɔwi ndahan̄ ɛna sarta gani daya. <sup>46</sup> Bay magray tɔwi nani ti tamal bay ya nan̄ agri tɔwi ni əsləkabiya ɛdi ahər, nan̄ ɛbu agray tɔwi lala nahəma, bay mɛgri tɔwi nani aməmɛrvu. <sup>47</sup> Nəhi ana kuli nahəma, bay ya tɛgri tɔwi ni aməmbrivu elimeni gayan̄ dek a ahar vu. <sup>48</sup> Ay bi bay magray tɔwi ni ɛhi ana ahər ahkado : “Bay ya ti nɛgri tɔwi ni əsləkabiya weceweci do.” <sup>49</sup> Nahkay anjəki ka mɛzləb ndam ya tagrakabu tɔwi ni. Azum zlam zlam gayan̄, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahər ana tay ni. <sup>50</sup> Nan̄ ɛbu agray nahkay ti bay ya tɛgri tɔwi ni amasləkabiya ka fat ya bay mɛgri tɔwi

ni àjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsər do ni.  
<sup>51</sup> Eminjia ti amatra<sup>6</sup> naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahan ya ti tahi ana ahàr nday ndam jireni ni. Eslini ti emitəwi, amacakay daliya dal-dal. »

## 25

### *Ma gozogul àki ka bəza dahalay kru*

<sup>1</sup> Yezu adəm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a \*Məgur ge Melefit ni bu ni ti azavu akaba bəza dahalay kru, təhəla cengel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni.  
<sup>2</sup> E kiɗiŋ ga bəza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahan zlamani ni ti ni wir-wireni.  
<sup>3</sup> Nday zlamani murani ni təcahvə amal e cengel gatay vu ciliŋ, təcah amal nahan a ahar vu ndo.  
<sup>4</sup> Ay ti nday wir-wireni ni təcahva amal e cengel gatay va mək təcaha amal nahan a ahar va ju. <sup>5</sup> Bay maday wal ni àra weceweci ndo ni ti bəza dahalay kruani ni dek ere ge dɛwir àgəsə tay a, tədəguya e dɛwir va.

<sup>6</sup> « Huɗ ya vad àra ègia ti tici zlahay ahəndabiyu : “Bay maday wal ni ènjia, hərumaya, ŋgumivoru a ma vu.” <sup>7</sup> Nahkay bəza dahalay ni dek tēpidėkvu. Tàra tēpidėkva ti təslamalakabu cengel gatay. <sup>8</sup> Eslini bəza dahalay murani ni təhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cəhumifəŋa amal gekəli na ana leli a ti, adaba cengel geli ni aku awayay amətchia.” <sup>9</sup> Ay nday wir-wireni ni təhəŋgrifəŋ ana tay, təhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba kəli do. Hojo dəgum afa ga ndam ya təsəkumoru ni ti

kêşəkumumbiya.” <sup>10</sup> Ka ya ti nday nakəŋ tādəgoru takoru təsəkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènjia. Nahkay bəza dahalay zlamani wir-wireni ya təslamalava ni təhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuməri ni vu, mək ndam ga wuməri ni təzləkvù mahay. <sup>11</sup> Kələŋ gani bəza dahalay ndahan zlamani ni tinjia, tədəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zləkiaba mahay na ana leli a ti !” <sup>12</sup> Nan nakəŋ àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahəma, nəsər kuli do.” » <sup>13</sup> Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kəsərum vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

*Ma gozogul àki ka ndam magray təwi mahkər  
(Luk 19.11-27)*

<sup>14</sup> Yezu àhi ana tay keti : « Nu \*Wur ge Mis ananğa ti akada ga maslaŋa ya nan abu akoru e mirkwi gayan ni. Ara əsləka wudak nahəma, əzalakabu ndam məgri təwi gayan mək ambribu elimeni gayan ana tay a ahar vu. <sup>15</sup> Nan nakəŋ èdi sinğu ana tay : əvi ana ku way way do akada gayan ya esliki magray təwi àna nan di ni ; əvi ana bəlan gani sinğu ga gru miliyem zlam, ana nahan ni miliyem cə, ana nahan ni ti ni miliyem. Kələŋ gani, nan nakəŋ əsləka. <sup>16</sup> Nahkay nan ya ti təbi sinğu ga gru miliyem zlamani ni əmbatvu àna nan mək əŋgətki sinğu ga gru miliyem zlam. <sup>17</sup> Nan ya ti təbi sinğu ga gru miliyem cəni ni day əmbatvu àna nan mək əŋgətki sinğu ga gru miliyem cə. <sup>18</sup> Ay maslaŋa ya təbi sinğu ga gru miliyem ni ərə əŋgah, èliyu sinğu ya bay gayan əvi ni dək a had vu.

<sup>19</sup> « Bay ya ti təgri təwi ni əra əpəsia e mirkwi gayan na ti əsləkabiya. Əra əsləkabiya ti adəm

tâhəlibiya zlam gayan na, acalaba. <sup>20</sup> Nahkay maslaŋa ya təbi sinŋu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àhəlkivabiya sinŋu ndahan miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna sinŋu miliyem zlamani ya kəbu ni, nàmbatva àna naŋ a, nəŋgətkia ndahan a miliyem zlam.” <sup>21</sup> Eslini bay ni àhi : “Àḃəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.” <sup>22</sup> Naŋ ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinŋu miliyem cəni ya kəbu ni, nàmbatva àna naŋ a, nəŋgətkia ndahan a miliyem cə.” <sup>23</sup> Eslini bay ni àhi : “Àḃəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

<sup>24</sup> « Kələŋ gani maslaŋa ya təbi sinŋu ga gru miliyemeni ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, nəṣəra manjəhad gayak a, nak mis zləzlədanı, kəmbərəŋ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad hilfi gani ndo ni day kacakalakabu. <sup>25</sup> Nəgrafuka aŋgwaz a. Nahkay nòru nıliyu sinŋu gayak ni a had vu. Nihi za zlam gayak a.” <sup>26</sup> Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra manjəhad goro a, kəḃəm zlam ya ti nızligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu. <sup>27</sup> Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia sinŋu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a əwikia.” <sup>28</sup> Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa sinŋu na, kəvumikivu ana maslaŋa ya ti sinŋu ga gru gayan

miliyem kruani ni.” <sup>29</sup> Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti zlam gayan əbu ni ti atəvikivu, zlam gayan emigi kay dal-dal. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan əbi ni ti ku ere ye ti əfəŋ ni day atəzafəŋa. <sup>30</sup> Ay maslaŋa ya ti agray təwi sulumani ndo ni zligumiyu nan e mite vu a məlan ziŋ-zinəni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

*Seriya ya ti atagrafəŋa kə mis a ka fat ga mandav ga duniya ni*

<sup>31</sup> Yezu ədəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananğa a məlan masladani goro ba akaba \*məslər ge Melefit a dek ni ti ananjəhad e kərsi ga bay goro bu. <sup>32</sup> Eslini mis ga had gərgərani dek atəcakalavu kə meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay məjəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni. <sup>33</sup> Anabəhad təmbəmbak ni gwar ka ahar ga dəf goro, awəwak ni ti ni gwar ka ahar ga gəjar. <sup>34</sup> Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga dəf goro ni ahkado : “Ləkələm ya ti Baba agra sulum gayan ana kəli a ni ti dəguma, hərumiyu a \*Məgur ge Melefit vu. Məlan gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kəli kwa ka mənəkə ga duniya. <sup>35</sup> Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumana ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabá nu a ; <sup>36</sup> ka ya ti azana əfu bi ni kəvumua azana ; ka ya ti nəbesey do ni kəmənjumlahi ya nu a ; ka ya ti nu a dangay bu ni day kəmənjumlahi ya nu a.” <sup>37</sup> Eslini ndam jireni ni atəhəngrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mipi



kur yam akad kur mək məvuk yam ti ananaw ?  
<sup>38</sup> Mipi kur nak zal mirkwi mək məgəskabu kur  
 ti ananaw ? Mipi kur azana əfuk bi mək məvuk  
 azana ti ananaw ? <sup>39</sup> Mipi kur kəbesey do ahkay  
 do ni nak a daŋgay bu mək mōru məmənjiyu kur  
 ti ananaw ?” <sup>40</sup> Eslini anəhəŋgrifəŋ ana tay anəhi  
 ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya  
 ti kəgrumi ana ku bəlaŋ ga bəza ga mma ya ti tisl  
 araŋa do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

<sup>41</sup> « Kələŋ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar  
 ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, lekələm ti  
 metikwesleni, dəgum a aku ya əmət dəy-dəy do ni  
 vu. Aku nani ti Melefīt əgriaya ana seteni a akaba  
 ana ndam məslər ge seteni a. <sup>42</sup> Adəba ka ya ti  
 ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka  
 ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ; <sup>43</sup> ka ya  
 ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsunkabu nu  
 ndo ; ka ya ti azana əfu bi ni kəvumu azana ndo ;  
 ka ya ti nəbesey do ahkay do ni nu a daŋgay bu ni  
 dəy kəmənjumiyu nu ndo.” <sup>44</sup> Eslini nday nakəŋ  
 atəhəŋgrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər  
 kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana əfuk  
 bi, kəbesey do, ahkay do ni nak a daŋgay bu mək  
 məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənjiyu kur  
 ndo ni ti ananaw ?” <sup>45</sup> Eslini anəhəŋgrifəŋ ana tay  
 anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma,  
 zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlaŋ ga bəza ga mma  
 ya ti tisl araŋa do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana  
 nu ndo.” <sup>46</sup> Nahkay nday gani nani ator ka məlaŋ  
 ya ti atəcakay daliya ga kaŋgay-kaŋgayani ni. Ndam  
 jireni ni ti ni ator ka məlaŋ ga \*sifa ya əndav dəy-  
 dəy do ni. »

## 26

### *Tagray dabari ge mijin Yezu*

*(Mark 14.1-2 ; Lük 22.1-2 ; Zenj 11.45-53)*

<sup>1</sup> Yezu àra èndeveriŋa ma gayan ya àdām na dek ti àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado :

<sup>2</sup> « Kəsəruma, vad àvu cə tara tagray wuməri ga \*Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu \*Wur ge Mis ana mis mək \*atadarfəŋiyu nu kà təndal. »

<sup>3</sup> Eslini gəďákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəďákani ndahan təcakalavu a magam afa ga Kayif gəďákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni.

<sup>4</sup> Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti tákad nan. <sup>5</sup> Nday nakəŋ təďəm : « Məgəs nan a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbərəŋ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

### *Wal nahan abəki tersel ka Yezu*

*(Mark 14.3-9 ; Zenj 12.1-8)*

<sup>6</sup> Ka ya ti Yezu nan a Betani nan a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti <sup>7</sup> wal nahan àrəkia. Wal nani ti tersel ge siŋgu kayani àfəŋ a kolombu sulumani bu. \* Ka ya ti Yezu nan àbu azum zlam nahəma, wal nakəŋ abəki tersel ni ka ahàr. <sup>8</sup> Ndam \*madəbay Yezu ni tàra tìpia ti àwəria ɓəruv ana tay a, təďəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ?

<sup>9</sup> Tersel ni siŋgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tìdi siŋgu gani ana ndam talaga do aw ? »

---

\* **26:7** Kolombu gani nani ti tàgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

<sup>10</sup> Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayan ya àgru ni ti àbəlay. <sup>11</sup> Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do. <sup>12</sup> Wal hini àbəkua tersel ka vu a ti, àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va. <sup>13</sup> Nəhi ana kəli nahəma, a məlan bu dek, ku eley eley do atədəmoru \*Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atanğəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahər ke mis do. »

*Zudas awayay agəsi Yezu ana gəđákani ga ndam Zude*

*(Mark 14.10-11 ; Lək 22.3-6)*

<sup>14</sup> Kələn gani Zudas Iskariyot bilin a huf ga ndam \*madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu ɔru afa ga gəđákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Meləfit ni, <sup>15</sup> àhi ana tay ahkado : « Nara nədəfiki Yezu ana kəli ti kəgəsum nan ti kəvumu mam ? » Nday nakən tàra ticia ma gayan na ti təbi singu akurakurani kru kru mahkər. <sup>16</sup> Nahkay kwa ka sarta gani nani Zudas nakən adəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti tēgəs nan ni.

*Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam madəbay nan ni*

*(Mark 14.12-21 ; Lək 22.7-14, 21-23 ; Zey 13.21-30)*

<sup>17</sup> Vad ye enjenjeni ga wuməri ga \*Pak ga məzumvù \*dipen miwisinjeni do ni enjia. Eslini ti ndam \*madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti môru māsłamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak

ni ti eley ? » <sup>18</sup> Nahkay nan nakən àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəḏakani ni vu. Kìnjumiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli àḏəm : Sarta goro ènjia wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti afa gayak.” » <sup>19</sup> Nahkay ndam madəbay Yezu ni tòru tğray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

<sup>20</sup> Ga məlakarawa ti Yezu òru àzum zlam akaba ndam madəbay nan kru mahar cəeni ni. <sup>21</sup> Ka ya ti nday təbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bilin gekəli aməsəkumoru nu. » <sup>22</sup> Ma ga Yezu ya àḏəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay nan na dal-dal. Way way do bilin àna bilinjen ni nan àbu àḏəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? » <sup>23</sup> Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaṇa ya ti aməsəkumoru nu ni ti, nan ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. <sup>24</sup> Nu \*Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àḏəm a Wakita gayan bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaṇa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwiewa nan a ndo. » <sup>25</sup> Zədas nan ya ti ara asəkumoru nan ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhəngrifən, àhi : « Nak nakani kəḏəmayaya zlam gayak a. »

### *Daf ge Melefit*

(Mark 14.22-26 ; Lək 22.14-20 ; 1 Koren 11.23-25)

<sup>26</sup> Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay \*dipen, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana ndam madəbay nan ni. Àhi ana tay : « Zuma, zulum :

hini ti aslu ga vu goro. » <sup>27</sup> Kələŋ gani àzay hi-jiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay mək àhi ana tay : « Lekələm dek sım. <sup>28</sup> Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayəŋ akaba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a. <sup>29</sup> Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge \*viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni akaba kəli a Məgur ga Baba bu ni kwa. » <sup>30</sup> Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma \*Oliviyə vu.

*Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »  
(Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34 ; Zəŋ 13.36-38)*

<sup>31</sup> Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A hud ga məlavad hini bu ni ti lekələm dek ekijəmkiə ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkiə bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. † <sup>32</sup> Anəmət, ay ka ya ti anəŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahər e Gelili. »

<sup>33</sup> Piyer àra ècia ma gayəŋ na ti àhi : « Ku mis dek tijikiə ke divi a, təmbrəŋ kur nəŋgu ni, nu ti nìjikiə dáy-dáy do. » <sup>34</sup> Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a hud ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. » <sup>35</sup> Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti

---

† **26:31** Məŋjay Zakari 13.7.

məmətkabu nəngu nahəma, ngay nəsar kur do ni ti nədəm do simiteni. »

Ndam \*madəbay Yezu ndahan ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

*Yezu àhəngalay Melefit e Gecimeni*

*(Mark 14.32-42 ; Lək 22.39-46)*

<sup>36</sup> Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka mələŋ nahan, mələŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tìnjəa eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayaŋ, nakoru tegi nahəngalay Melefit. » <sup>37</sup> Əzalay Piyer akaba bəza ge Zebede cəeni, tòru cak. Eslini ti Yezu nakəŋ əjalay ahər dal-dal, məbəruv àtikaba kwir kwir. <sup>38</sup> Àhi ana tay : « Məbəruv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga məvu njəda. » <sup>39</sup> Nahkay Yezu nakəŋ àhədəkfəŋa ka tay a òru cak, àndəhad a huda huda, àhəngalay Melefit, àdəm ahkado : « Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədəkfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəngu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

<sup>40</sup> Əra àhəngala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ mahkərani na, àdi ahər ana tay nday e dəwir bu. Əpidek tay, àhi ana Piyer : « Kəbesəm manjəhadani eri ga majəgaki nu njemdi bilin koksah aw ? <sup>41</sup> Njəhadum eri, həngalum Melefit ti ka ya ti \*Seteni esipet kəli ni ti kījəmkia ke divi a ba. Məbəruv ge mis awayay magray zlam

---

† 26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəkfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

<sup>42</sup> Yezu àngəvù, òru àhəŋgalay Melefít keti, àdəm : « Bəba, tamal ahàr àdəm nəcakay daliya hini kwa ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. » <sup>43</sup> Àra àhəŋgala nahkay ti àngəkia ka ndam madəbay nan na keti. Àdi ahàr ana tay, nday e dəwir bu, tàmətaɓkaba ga manjəhadana eri a. <sup>44</sup> Àngəvù keti ya mahkər, òru àhəŋgalay Melefít akada gayan nahən ni. <sup>45</sup> Àra àsləkabiya ti àhi ana ndam madəbay nan ni keti : « Kekileŋa kinjəm dəwir aw ? Kekileŋa kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu \*Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. <sup>46</sup> Cikəmaba, mədəgumkioru ka tay. Nga pəm, maslaŋa ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

### *Təgəs Yezu*

*(Mark 14.43-50 ; Lək 22.47-53 ; Zəŋ 18.3-12)*

<sup>47</sup> Ka ya ti Yezu nan əbu azlapay nahkay ni ti Zədas bilin ga ndam ga Yezu kru mahar cəeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəŋ kà tay. Gədəkani ga ndam \*manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gədəkani ndahan təslərbəiyu tay. <sup>48</sup> Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni əhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər Š nahəma, nan gani həya. Gəsuma nan a. » <sup>49</sup> Zədas nakəŋ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a həya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək

---

Š **26:48** Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

àgri sa àna məfəki ma kà tuwər. <sup>50</sup> Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kagray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəŋ tādəgaki ka Yezu cip, təgəs naŋ. <sup>51</sup> Eslini mis bilin e kidin gatay ya təbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, àsifəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit na həndad. <sup>52</sup> Ay Yezu àhi ahkado : « Həŋguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni dek ti atabazl tay day àna maslalam. <sup>53</sup> Kəhi ana ahər nisləki mahəŋgalay Baba, mək aslərubiyu məslər gayan dəbu dəbu ehimeya do aw ? <sup>54</sup> Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiyani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahəmamam ? »

<sup>55</sup> Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam a akaba aday a, kəgəsüm nu akada nu zal akal, ambatakani do nəbu maŋjəhadani nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga \*ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsüm nu ndo timey. <sup>56</sup> Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəŋgaray \*pakama ge melefit tədəm, àbu məbəkiyani a Wakita ge Melefit ni bu ni mığravu. » Eslini ndam madəbay naŋ nakəŋ dek təmbərbu naŋ, tədəgiki ana hwa tidizl.

*Tagrafəŋa seriya kà Yezu kə meleher ga gədəkani ga ndam Zəde a*

*(Mark 14.53-65 ; Lək 22.54-55, 63-71 ; Zəŋ 18.13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Təra təgəsə Yezu a ti təzoru naŋ afa ga Kayif gədəkani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Mel-



efit ni. Ba-6a ti ndam \*məsar Wakita ge Melefit ni akaba gəḏákani ndahan̄ təcakalava eslina. <sup>58</sup> Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru nan̄ kələn̄ drin̄ duk a dalaka ga ahay ga gəḏákani ga ndam \*maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni vu, mək ànjəhad̄ digəs akaba ndam magray təwi ye eslina ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

<sup>59</sup> Gəḏákani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəḏákani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya àna malfada, adaba tawayay takad̄ nan̄, ay ti tən̄gət ndo. <sup>60</sup> Eslini mis kay tāsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nən̄gu ni tən̄gətfən̄a zlam magudarana ndo. Kələn̄ gani mis ndahan̄ cə təcikaba, tāsəkadki malfada nahan̄ keti, <sup>61</sup> tədəm : « Leli micifən̄a, àdəm ahkado : “\*Ahay gəḏákani ge Melefit ni ti nisliki membedkabana. Enembedkaba ti a huḏ ga vad̄ mahkərani bu nisliki mələmvana nahan̄ a.” » <sup>62</sup> Eslini gəḏákani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwaḏ, àhi ana Yezu : « Nak kàhəngarfən̄ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » <sup>63</sup> Ay Yezu nakən̄ te-te, àhəngrifən̄ ndo. Mək gəḏákani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni àhi keti : « Nəhuk mbaday dək ana slimi ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak \*Krist \*Bay gəḏákani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. » <sup>64</sup> Yezu àhəngrifən̄, àhi ahkado : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu \*Wur ge Mis manjəhad̄ani a məlan̄ ga gəḏákani bu, kà ahar ga dəf ge Melefit Bay njəda-

njəɖani ni. \* Ekipum anara ka maklaɓasl a hud  
melefit ba. † »

<sup>65</sup> Gəɖakani nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti  
àzumkia ɓəruv a, ègɔzlehkaba azana ka vu gayan a  
kwar, ‡ àhi ana mis ni ahkado : « Azay ahàr gayan  
akada nan Melefit ; madəbay sedi nahan kamam  
mba mam ? Kicuma, endivi Melefit timey ! <sup>66</sup> Ay  
ti kawayum ti məgrumi mam ? » Mək mis ni dek  
təɖəm : « Àgudara, si təkad nan kwa. » <sup>67</sup> Eslini mis  
ndahan titifiviyu esliɓ e eri vu, təsi məɖukɖuk ga  
ahar, təbi bəbarva, <sup>68</sup> təhi : « Nak Bay gəɖakani ya  
amara ni, dəfiaya maslaŋa ya ti àzləɓ kur na ana  
leli a zla ! »

*Piyer àɖəm nan əsər Yezu do*

*(Mark 14.66-72 ; Lək 22.56-62 ; Zəŋ 18.15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Ka sarta gani nani ti Piyer nan àbu  
manjəhadani digusa a dalaka ni bu. Nan àbu  
eslini ti wal nahan àrəkia : wal nani nan àbu agray  
təwi eslini. Àhi ana Piyer nakəŋ ahkado : « Nak  
day kəsawadumkabá akaba Yezu zal Gelili na. »

<sup>70</sup> Ay ti Piyer àhi kè meleher ge mis dek ahkado :  
« Aha. Nìcikaba ere ye ti kawayay kəɖəm na do. »

<sup>71</sup> Àra àɖəma nahkay ti òru gwar ka mahay. Nan  
àbu akoru nahəma, wal nahan èpi nan keti. Wal  
nani day agray təwi eslini. Àra èpia nan a ti àhi

---

\* **26:64** Mənjay Limis 110.1. † **26:64** Mənjay Deniyel 7.13.

‡ **26:65** Tamal zal Zəde egɔzlehkaba azana gayan ka vu a ti  
adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àɓəlay do simiteni ni àgrava.  
Gəɖakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ègɔzlehkaba  
azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àɖəm nan Wur ge  
Melefit ni, adaba təɖəm èndivia Melefit a dal-dal.

ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini tàsawadákaba akaba Yezu zal Nazaret na. » <sup>72</sup> Eslini Piyer nakəŋ àmbadáy, àdám keti : « Aha, nu nəsər maslaŋa gani nani do timey. »

<sup>73</sup> Àra àpəsa 6al ti mis ya təbu a dalaka bu ni tàhəɗakfəŋiyu ke Piyer, təhi keti : « Eɗeɗiŋ nak ndam gatay gani, adaba mis təsər àna dɛŋgu gayak ya kazlapay àna naŋ ni. » <sup>74</sup> Naŋ nakəŋ àmbadáy, àdám : « Tamal nasəkaɗ malfada nahəma, Melefit mākada nu a. Nəsər maslaŋa gani nani ya ti kacalumfəŋ ni do. » Eslini agwazl azlah həya. <sup>75</sup> Piyer nakəŋ ma ga Yezu ya àhi « Wudaka agwazl azlah ti akəɗəm sak mahkər kəsər nu do » ni àŋgiaya a ahər ba. Nahkay Piyer nakəŋ àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

## 27

### *Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet (Mark 15.1 ; Lək 23.1-2 ; Zeŋ 18.28-32)*

<sup>1</sup> Də àna zəzəni nahəma, gəɗákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təcakalava akaba gəɗákani ndahaŋ na, təgraki sawari ka Yezu ga makad naŋ. <sup>2</sup> Eslini təgəs Yezu nakəŋ, təwəl mək tòru àna naŋ afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam \*Rom ya agur haɗ \*Zəde ni.

### *Məmət ga Zədas (Təwi 1.18-19)*

<sup>3</sup> Zədas naŋ ya ti àsəkumoru Yezu ni àra àsəra təgəsa Yezu a təwəla ti, àhəŋgarvu maravu mək àhəŋgribiyu siŋgu akur-akurani kru kru mahkərani ni ana gəɗákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəɗákani ga ndam \*Zəde ni,

<sup>4</sup> mək àhi ana tay ahkado : « Nàgudara zlam a, adaba nəsəkumoya sifa ga maslaŋa ya ti àgudar araŋa ndo na. » Ay nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Ma gani geli mam ? Məsər gayak. » <sup>5</sup> Eslini Zədas nakəŋ àboru siŋgu ni bədak a \*ahay gədakani ge Melefit ni vu, mək òru àwəliyu ezewed agavəla, àfiviya ahər gayan tandal ga makad ahər gayan, mək àmət. <sup>6</sup> Eslini bəbay gədakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təhəlabə siŋgu na, tədəm : « E divi geli bu ni ti mislaki məbəkiviya siŋgu hini àkivu ka siŋgu ya taŋahi ana Melefit ni vu do, adaba siŋgu hini ti təsəkum sifa ge mis àna naŋ. »

<sup>7</sup> Nahkay nday nakəŋ tàgray sawari, mək təsəkumfəŋa vədaŋ kà bay mələm zlam a. Məlaŋ gani ègi mindiviŋ ga ndam madurlaŋ. <sup>8</sup> Ku kani vədaŋ gani nani ti təzalay vədaŋ ge mimiz. <sup>9</sup> Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray \*pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Təhəla siŋgu akur-akurani kru kru mahkərani na, siŋgu ya ti ndam \*Izireyel tàgraki sawari tədəm təsəkum naŋ àna naŋ ni, <sup>10</sup> təsəkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna naŋ, akada ga Bay geli ya àhu ni. \* »

*Pilet agraŋa seriya kà Yezu a  
(Mark 15.2-5 ; Lük 23.3-5 ; Zeŋ 18.33-38)*

<sup>11</sup> Tòru tìnjua àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam \*Zəde edediŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. »

---

\* **27:10** Məŋjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

<sup>12</sup> Eslini gəďákani ga ndam \*manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəďákani ndahan ni tacalki nan ka zlam magudarani. Ay ti nan nakəŋ àhəŋgarfəŋ ndo. <sup>13</sup> Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? » <sup>14</sup> Yezu nan te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayan ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejep ana bay na dal-dal.

*Təďəm seriya àgəsa Yezu a, si takad nan kwa  
(Mark 15.6-15 ; Lək 23.13-25 ; Zəŋ 18.39–19.16)*

<sup>15</sup> Kəla wuməri ga \*Pak zla ti ndam \*Zude təbu tihindifiŋa kə Pilet a ti məfaya zal danğay a bəlan. Tihindifiŋa ti nan àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. <sup>16</sup> Ay ka sarta gani nani ti zal nahan àvu a danğay bu slimi gayan Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dek təsəra nan a. <sup>17</sup> Nahkay ka ya ti mis ni təcakalava nahəma, Pilet nakəŋ èhindifiŋa kə tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu nan ya ti təzalay \*Krist ni aw ? » <sup>18</sup> Əďəm nahkay ti adaba àsəra təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. <sup>19</sup> Ka ya ti Pilet nan àbu manjəhadani agray seriya ni ti wal gani əslərki biyu mis àhi mərə məhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, kəgri araŋa ba. Adaba kani ga məlavad nəgra daliya dal-dal, kisim èzidekuva àna maslaŋa nana. »

<sup>20</sup> Eslini gəďákani ga ndam \*manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəďákani ndahan ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si kəfaya Barabas a, Yezu ti ni kəkada nan a.” »

<sup>21</sup> Bay ni àhi ana tay keti : « E kiďiŋ gatay cəeni

ni bu ni ti kawayum ti nâfiaya way ana kûli a way ? » Nday nakəŋ təhi : « Barabas. »<sup>22</sup> Pilet nakəŋ àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nêgri mam ana Yezu naŋ ya ti təzalay naŋ Krist ni mam ? » Nday dek təhi : « \*Darfəŋ naŋ kà təndal. »<sup>23</sup> Pilet àhi ana tay keti : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay, tədəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal, darfəŋ naŋ kà təndal. »<sup>24</sup> Pilet nakəŋ àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya ŋguwa ti, àcah yam àbarakaba ahar gayan a kè eri ge mis na dek mək àdəm : « Kəkadum maslaŋa hini ti ahar goro àkibu bi, məsər gekuli. »<sup>25</sup> Eslini mis ni dek tədəm ahkado : « Məgəskabá ka ahàr geli akaba bəza geli a, təkad naŋ. »<sup>26</sup> Pilet àra ècia ma gatay na ti àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ni təzləb Yezu àna kurupu. Tàra təzləba ti àhi ana tay təzay naŋ, tōru tādarfəŋ naŋ kà təndal.

*Ndam slewja teyefiŋ kà Yezu  
(Mark 15.16-20 ; Zəŋ 19.2-3)*

<sup>27</sup> Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəŋ a huɖ ahay ga bay \*Pilet ni vu. Eslini təzalakivabiyu ndam slewja ndahan ni dek, tərəkiva ka tay a tàra tēvelinji ahàr ana Yezu. <sup>28</sup> Təmbatki azana ndizeni, <sup>29</sup> tēkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, tēfiviya a ahàr vu akada ga jaku ni, təzay eziŋgwi tēfivù a ahar ga ɖaf vu. Tàra təbəkia zlam a zla nahəma, təbəhad mirdim kè meleher gayan təgri sa, teyefiŋ, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam \*Zude ! »<sup>30</sup> Eslini nday nakəŋ ṭiṭifiviya esliḃ e eri vu, təzafəŋa eziŋgwi na mək təsi a ahàr vu. <sup>31</sup> Tàra təbia seki a nahkay ti təcakwakia azana ya tēfəki na, təbikabu

azana gayan gayanani ya təcakwakia ni. Kələŋ gani tázay naŋ ga moru \*madarfəŋ naŋ kà təndal.

*Tadarfəŋ Yezu kà təndal*

*(Mark 15.21-32 ; Lək 23.26-43 ; Zəŋ 19.17-27)*

<sup>32</sup> Ka ya ti ndam slewja ni təbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti təkakabu ahər akaba zal Sireŋ nahan, slimi gayan Simu. Eslini nday nakəŋ təkəki ŋgasa ga mazay təndal ga \*madarfəŋ Yezu ni. <sup>33</sup> Nday nakəŋ tōru tɪŋjəa ka mələŋ nahan ; mələŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « mələŋ ga aslat ga ahər. » <sup>34</sup> Təvi zum mebedeni akaba haf bɪlek-bɪlekeni ana Yezu nakəŋ. Àra àcaka ti àwayay miseni ndo. <sup>35</sup> Eslini nday nakəŋ tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tadarfəŋa naŋ a ti təgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bələŋ àna bələŋ ti təsər way azum way. <sup>36</sup> Kələŋ gani tənjàhad təcəgaki naŋ. <sup>37</sup> Eslini tadarfəŋ pələŋgaf kà təndal agavəla ga ahər gayan. Ka pələŋgaf nani ti təkəki zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsər ; təkəki ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam \*Zude. » <sup>38</sup> Eslini keti tadarfəŋ ndam akal bebem cə kà təndal ndahan kà gəvay ga Yezu, bələŋ gani ka ahar ga daf, bələŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayan.

<sup>39</sup> Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tɪpia naŋ a ti tɪndivi naŋ, tədədáy ahər, <sup>40</sup> təhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembedvù \*ahay gədəkani ge Melefit ni ti anələmaba a hud ga vad mahkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Melefit ti həŋgay ahər gayak, həraya kà təndal na zla aw ! » <sup>41</sup> Eslini gədəkani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam \*məsər Wakita ge Melefit akaba gədəkani ndahan ni tɛyefiŋ daya. Tədəm

ahkado : <sup>42</sup> « Nan nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahan a keti ti àhəŋgaraba ahàr gayan a koksah timey ! Nan bay ga ndam \*Izireyel ! Tamal nahkay ti mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya nahəma, leli tekedī aməfəki ahàr bilegeni. <sup>43</sup> Àfəkia ahàr ke Melefit a, àdəm nan Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay nan ti mähəŋgay nan nihi zla aw ! » <sup>44</sup> Mis ya təbu madarfəŋani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tindiivi nan nahkay.

*Yezu amətfəŋ kà təndal*

*(Mark 15.33-41 ; Lük 23.44-49 ; Zəŋ 19.28-30)*

<sup>45</sup> Fat àra ècika tirked-ked ka ahàr melefit a ti ləvəŋ àgray ka haď ni dek tekdefin duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa. <sup>46</sup> Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kəmbərəŋ nu ti kamam ? † » <sup>47</sup> Mis ya təbu eslini ni ndahan tàra ticia gayan ya ti àzlah na ti tədəm : « Azalay Eli ni. » <sup>48</sup> Eslini bilin gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu ju6, àbahi ka aday àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mīsi. <sup>49</sup> Ay mis ndahan təhi : « Bəsa day, tamal ti Eli ara ahəŋgay nan ti mara mipi. »

<sup>50</sup> Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmət. <sup>51</sup> Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga məlan \*njəlatani ya ti a huď ga \*ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ègəzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a haď. Haď adaday, huďəkum tādahvu, <sup>52</sup> mahay ge mindivin təzləkvaba mək ndam ge Melefit ya təmət ni, mis

---

† 27:46 Limis 22.2.



dal-dal e kiđiŋ gatay bu tângaba. <sup>53</sup> Ka ya ti Yezu àngaba e kisim ba ni ti mis ya tângaba ni tàhəraya e mindiviŋ ba, təhuriyu a kəsa njəlatani vu. Eslini mis kay t̄pia tay a. <sup>54</sup> Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahan ya tajəgaki Yezu ni t̄ara t̄pia ga hađ ya àdađay na akaba zlam ndahan ya àgravu na dek ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a, nahkay t̄əđəm : « Maslaŋa hini ti Wur ge Melefīt edeđiŋ. »

<sup>55</sup> Wál ndahan dal-dal t̄əbu eslini cak, tamənjoru. Wál nday nani t̄əđəbabiyu Yezu kwa e Gelili ga məgri t̄əwi. <sup>56</sup> E kiđiŋ ga wál nday nani bu ni ti Mari ga kəsa Magədala, Mari mən ga ata Zek nday ata Zəzef, nahan ni ti ni mən ga bəza ge Zebede t̄əkibu ka tay.

*Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu  
(Mark 15.42-47 ; Lək 23.50-56 ; Zəŋ 19.38-42)*

<sup>57</sup> Məlakarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahan àra ; slimi gayan Zəzef, nan ga kəsa Erimete. Nan day bay mədəbay Yezu. <sup>58</sup> Nan nakəŋ òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakəŋ àhi ana ndam slewja t̄oru t̄əvi. <sup>59</sup> Zəzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra məweni.

<sup>60</sup> Àra àkambaha ti àfiyu e mindiviŋ məweni vu. Mindiviŋ nani ti gayan gayanani, èliyu a pəlađ vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviŋ ni va ti àbəlađiviyu belim gəđakani ana mahay ge mindiviŋ ni mək əsləka òru a magam. <sup>61</sup> Ata Mari ga kəsa Magədala ni nday ata Mari nahan ni nday t̄əbu manjəhadani k̄a gəvay ge mindiviŋ ni.

*Ndam slewja tajəgaki mindiviŋ ga Yezu ni*

<sup>62</sup> Hajəŋ gani vad \*məpəsabana ti gəďákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam \*Feriziyeŋ ni tòru ka ahar bəlaŋ afa ge Pilet. <sup>63</sup> Tòru tɪnjəa ti təhi : « Bay, ka ya ti bay masəkad malfada nani naŋ əbu əna sifa ni əďəm : “A vad ya mahkər anaŋgaba e kisim ba.” Ma gayan ya əďəm ni aŋgiaya a ahər ba ana leli a. <sup>64</sup> Nahkay ti hi ana mis tājəgay mindiviŋ ni, do ni ti ndam madəbay naŋ ni atara təzaba kisim gayan na akal-akal a, atəhi ana mis aŋgaya e evid ba. Atara təďəma ti malfada gatay ni amatam gayan ya əsəkad ni. » <sup>65</sup> Eslini Pilet nakəŋ əhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dəgum akaba tay ti tājəgaki mindiviŋ ni akada gekəli ya kawayum ni. » <sup>66</sup> Nahkay gəďákani nakəŋ tòru ke mindiviŋ ni ga məjəgani lala : təhəndi lemerə gatay mək təbəhad ndam slewja ga məjəgakiani.

## 28

### *Yezu aŋgaba e kisim ba*

*(Mark 16.1-10 ; Lək 24.1-12 ; Zəŋ 20.1-10)*

<sup>1</sup> Vad \*məpəsabana əra əsləkaba, ge miledə fat azlərəvaya a vad ga gosku ye enjenjeni zla nahəma, ata Mari ga kəsə Magədala ni nday ata Mari nahan ni tòru təməŋjiyu mindiviŋ ni. <sup>2</sup> Tòru tɪnjəa ti had ədaday kay kay, həya məslər ga Bay geli əsləkabiya e melefit ba, əbəladləŋə belim na mək aŋjəhadki digəs. <sup>3</sup> Vu gani asladay akada ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəd-bəd akada ga koskosay ni. <sup>4</sup> Ndam ya tājəgaki mindiviŋ ni təra tɪpia ti aŋgwaz ədəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, tɪgia akada sifa əniviyu ana tay va bi. <sup>5</sup> Eslini məslər

ni àhi ana wál ni ahkado : « Àngwaz àwər kùli ba. Nəsəra, kədəbum ti Yezu naŋ ya ti \*tədarfəŋ kà təndal ni ; <sup>6</sup> àŋgaba e kisim ba, naŋ àbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, mələŋ ya táfəkad kisim gayəŋ ni nihi. <sup>7</sup> Nihi ti dəgum weceweci, kəhumi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : “Àŋgaya e kisim ba ; àdoru ka had \*Gelili kama gekùli, akədumi ahər ti eslini, akaɗa gayəŋ ya ti àhi ana kùli ni.” Ma goro ti nahkay. »

<sup>8</sup> Wəwal nakəŋ təsləka ke mindiviŋ na ke wecewecena ; àŋwaz awər tay, ay təbu təmərvu dal-dal. Təcuworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam \*madəbay Yezu ni. <sup>9</sup> Ka ma geli hini ti Yezu àŋgazlivu ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kùli. » Eslini wál ni tərəkioru təbəhadī mirdim, təbəki ahar ka asak gayəŋ ni, təzləbay naŋ. <sup>10</sup> Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Àŋwaz àwər kùli ba, dəgum kəhumi ana bəza ga mmawa ni tōru e Gelili. Eslini ti atoru tipi nu. »

*Ndam majəgay mindiviŋ ni tanğəhadī ere ye ti àgravu ni ana mis*

<sup>11</sup> Ka ya ti wál ni nday təbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahan e kidīŋ ga nday ya tajəgaki mindiviŋ ni bu tōru a kəsə vu. Tōru tīŋjə ti tanğəhadī ere ye ti àgravu ni dek ana gəɗákani ga ndam \*maŋgalabakabu mis akaba Mel-efit ni. <sup>12</sup> Nahkay gəɗákani nani tanğasvu akaba gəɗákani ndahan, təgray sawari e kidīŋ gatay bu. Tàra təzlapakaba ti təbi singu ana ndam slewja ni dal-dal, <sup>13</sup> təhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga məlavad ka ya ti leli e ɗəwir bu ni ti ndam madəbay naŋ ni tàra təzaba kisim gana akal a.” <sup>14</sup> Tamal

bay ni ècia ma gana ti mèsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri arəŋa ana kəli do. » <sup>15</sup> Ndam slewja nakəŋ təhəl singu ni mək təgray ere ye ti təhi ana tay ni. Nahkay kwa ka sarta gani nani duk əbivaya kana ndam \*Zəde ndahan kay təgəskabá ma gani nana.

*Yezu ɔŋgazlivu ana ndam madəbay nan ni*

*(Mark 16.14-18 ; Lək 24.36-49 ; Zəŋ 20.19-23 ;*

*Təwi 1.6-8)*

<sup>16</sup> Ndam \*madəbay Yezu kru mahar bəlanani ni tōru e Gelili, ka həma ya ti Yezu əhi ana tay tōru ni. <sup>17</sup> Tōru tɪŋjəa, tɪpi nan a ti təbəhadı mirdim, təzləbay nan, ay ti mis ndahan e kidɪŋ gatay bu təhi ana ahər bi nan do. <sup>18</sup> Eslini Yezu əhədakfəŋbiyu kə tay, əhi ana tay : « Melefit əvua njəda gayan a dek ga məgur məlan ya agavəla akaba məlan ya ka hadna. <sup>19</sup> Nahkay ti dəgum, humioru ma ana mis ga had ga məlan ni dek ti tɪgi ndam madəbay nu. Barum tay əna slimi ga Baba, ga Wur gayan akaba ga \*Məsuf Njəlatani. <sup>20</sup> Ere ye ti nəhi ana kəli ni dek ti cahumi ana tay ti təgəskabá. Səruma, nu nəbu akaba kəli kəlavad, duk abivoru ana mandav ga duniya. »

## **Ma Mwēni Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

### **Copyright Information**

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

### **The New Testament**

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files  
dated 29 Jan 2022

7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968